

Az Úr felemelte szent karját
minden nemzet szeme láttára,
és meglátja a föld minden
határa, hogy szabadítást szerez
Istenünk.

Iz 52,10

Új Ember

MAGYARORSZÁG KATOLIKUS HETILAPJA

2024. december 22–29.
LXXX. évf. 51–52. • (3982–3983.)
Ára 840 Ft

Martos Levente Balázs
esztergom-budapesti segédpüspök

Így történt...

Máté, az első evangélista tömören és súlyosan vezeti be Jézus születésének elbeszélését: „Jézus Krisztus születése így történt...” Mintha az angyalt álmodó Józseffel együtt olvasóinak is fel kellene ébredniük vagy el kellene vetniük egy tévedést, amely a Názáreti Jézus születésével kapcsolatban terjed és kísért – *így történt*, ez az igazság! Nem a vaksors vagy a vétkes véletlen, nem is a jámbor József megingása, nem banális mocskok övezi, hanem a prófétai szó ereje, az Írások tanuskodása díszíti Jézus születését. Mintha Máté, az evangélista s vele együtt egy egész közösség fontosnak tartaná, szent kötelességnek, hogy tanuskodjon ennek a születésnek a történetéről. Kezdődik az élet. A nemzetségtábla mintegy negyven tagú listája után, ahol egy-egy név, egy-egy élettörténet és egyéniség csak villanásszerűen jelenhetett meg, most másik ritmus, lassú öröm következik, figyelem és szeretet, amellyel születéstől haláláig és feltámadásig követhetjük nyomon Jézus életét ezen a földön.

Aki ilyen határozottan mesél, aki így mond el egy történetet, az kezdettől fogva tudja, hova tart. Tudja, hogy az egész történetnek van célja, értelme, igazsága. Jézus születése titok, amelynek értelmébe angyal avatta be Józsefet – hiszen ő mondja el neki álmában, hogy a Máriában fogant élet „a Szentlélektől van”, és a születendő gyermek, Jézus „megszabadítja népét bűneitől”. Máté, az evangélium mesélője eljut, illetve elvisz majd arra a hegyre is, ahol a feltámadt Jézus búcsúzik övétől, s azt mondja nekik: „Íme, én *veletek vagyok* mindennap, a világ végéig”. Az evangélista már a születés elbeszélésében is azt mondta róla, hogy ő az Emmanuel, vagyis ő az, akiben „*velünk az Isten*”, s ide érkezik el az egész evangélium is, az ígérethez, hogy ő velünk marad mindennap. Pál apostol szenvedések és megpróbáltatások közepette mondja: „Ha Isten velünk, ki ellenünk?”, s ez bizony úgy is érthető, mint valami csatakiáltás. Az Emmanuel név, illetve értelmezése, a „*velünk az Isten*” kijelentés ennél szelídebb. Nem jövődő csatákról van most szó, hanem Isten nagy ígéreteinek beteljesedéséről. Nem az emberek ellenkezéséről vagy szeretetlenségéről, hanem Isten hűségéről, titokzatos és

Az úti Boldogasszony kegyképe a római II Gesù-templomban (Fotó: Fábián Attila)

egészen egyedi jelenlétéről egy védtelen, emberekre bízott, kezdetben pusztán sejtcsomónyi emberpalántában, akinek szent származásáról angyal tanuskodik.

A karácsonyi történet, bármelyik evangéliumban olvassom is, valahogy rácsodálkozik az örökkévaló Isten döntésére, hogy emberré lett, hogy időbe zárta végtelenjét, s ezzel története lett, fejlődése, növekedése, gyengesége és erőssége – csupa olyan minőség, amelyet mi, emberek magunkon tapasztalunk, de Istentől távolinak érzünk. Lukács evangélista szerint pásztorok mesélik el az angyalok szavát Máriának és Józsefnek is, mintha egyedül ők, a legegyszerűbbek, az angyalok lennének képesek arra, hogy befogadják az ígéretek beteljesedésének örömhírét. Mária pedig szívébe

fogadja szavaikat, és el-elgondolkozik rajtuk, jelezve, hogy csak a legnagyobb szeretettel és figyelemmel érdemes közelíteni a megszületett gyermek titkához. János evangélistánál meg az örökkévaló, teremtő Ige szemlélését váltja fel az ő testté, sőt, hússá válásának, közöttünk lakásának említése. „Nélküle semmi sem lett, ami lett”, de most ő maga is „testté lett”, változott, alakult... Itt már nemcsak *történik* valami, hanem ő, az egyszülött Fiú akar *tenni* és *lenni*, az Atyát kinyilatkoztatni, elmondani, milyen volt a szeretet, amikor még nem létezett a világ, és talán milyen lehet most, azután, hogy az ő szeretetét megismerték a tanítványai, és továbbadták egymásnak meg a világnak...

Így történt? Megannyi mesélés, megannyi személyes

emlék, kérdés és válasz tolul fel bennem. Mindig hálás voltam, ha szüleim egymással való megismerkedésükről meséltek, sőt, úgy láttam, ha erről esett szó, ők is mindig felélénkültek. Egymásban és talán gyermekeikben találták meg az életük, a történetük legkedvesebb és legteljesebb értelmét. (Tartsd meg soká ez a történet, azt kívánom!) És azt hiszem, szent és kedves pillanat, ha a nyiladozó értelmű gyermek azt kérdezi anyjától-apjától, hogyan is született, volt-e csillagszoda akkor, vagy ha ilyesmi nem történt, azért előhozható-e néhány kedves részlet, valami, amiért emlékezetes volt a születés ideje. Ezekhez az apró vagy éppen súlyos részletekhez mélyen kapcsolódhat a gyermek, megérzi bennük az anyai meg az apai szeretetet. Talán

nem is emlékeznek mindenre a szülők, de amit átadhatnak erről, igazán fontos! Amikor erre gondolok, eszembe jutnak azok is, talán megdöbbenően sokan, akik nem élhették át, hogy szüleik szeretettel várták és fogadták volna őket. Akik nemcsak kételkedtek ebben a szülői szeretetben, mint a legtöbb kamasz egy-egy rossz pillanatában, hanem bőven kaptak az életükkel kapcsolatos rossz szavakat, szidást és gyűlölködést. Velük különösen is szívesen fordulok képzeletben a minket szeretetből életre szólító Istenhez, hogy gyógyítsa a sebeiket, és küldjön hozzájuk olyan embereket, akik hihetővé teszik számukra a szeretet erejét. Az a Jézus, aki világra született, az egész világ eredetének, szeretetből született létének tanítója lett! Karácsony, az ő születésének ünnepe pedig az

esetleges veszekedések helyett leginkább annak lehetősége, hogy egymást erősítsük, bátorítsuk, segítsük a sokféle bajjal és nehézséggel szembenézni, hinni a szeretetben.

Szülők és gyermekek után testvérek, felnőttek jutnak eszembe. Nekünk is olyan fontos, hogy elmondhassuk egymásnak, *hogyan is történt*. Elmondani azt, ami sikerült, aminek láttuk az értelmét, és elmondani néha azt is, ami kudarcos és nehéz, amiből még csak félig lábaltunk ki, vagy ami éppen csak ránk zúdult mint áthatolhatatlan köd. Igen, aki elmondhatja a történetét, az újjászületik. Aki kimondhatja, szépítés nélkül, mit szeretett volna, az megerősödik, növekedni kezd, bízni és szeretni akar. Mert Isten ilyennek teremtette. Mert az Ige, aki világra született, megvilágosít minden embert, aki a világba jön. Ha többször és jobban meghallgatnánk egymást, egészen más lenne a világ.

A kereszténység Jézus születésére tekint, és tudja, hogy nem lehet újra megszületni, de van újjászületés. E két rokon fogalom egyébként éppen egy hosszú éjszakai beszélgetésben hangzik el, Jézus és Nikodémus beszélgetésében. Az egyik a lehetetlent hajszolja, a másik a kegyelem valóságát hirdeti. A hit az újjászületés kegyelmi valóságát állítja, ugyanakkor várva várja, hogy ez az újjászületés tapasztalható, érzékelhető legyen. Éppen karácsonykor: megszeretni a Gyermekeket, és hűségesnek lenni ahhoz a gyermekekhez is, akit a szívünk mélyén ismerünk.

És most? Mi történik? Valta-képpen: milyen karácsonyt szeretnénk? Máté nem említi, hogy Máriának lettek volna kérdései. Ő csak hagyta, hogy növekedjen benne az élet, és világra szülte az Údvözítőt. És, mint már mondtam, szívébe véste a pásztorok szavait, gyakran el-elgondolkodva rajtuk. Hallgatta a szót, és engedte, hogy gyümölcstől teremjen benne. József pedig? Gondolom, amennyire csak lehetett, kitakarította a jászlat, a barlangot vagy istállót. Marad a feladat és a fájdalom nekünk is, hogy amit lehet, megtegyünk, egyházban, világban, családban, országban. A születés azonban a Gyermekek csodája. Hogy megtörténik. Hogy eljön. Hogy van valaki, akinek mindent elmondhatunk, és aki végtelen erővel bír, hogy új életre vezessen minket.

ISSN 0133-1205

2 4 0 5 2

9 770133 120548

Élet Krisztus szolgálatában

ERŐFORRÁSOK/HIT

Készülünk együtt Bódi Mária Magdolna boldoggá avatására!

Bővebb információ a bodimariamagdolna.hu honlapon

VESZPRÉMI ÉRSEKSÉG
Dietrich Béke a jóval nemesebb

Isten nem nagysággal jön el, hanem kicsinységben száll alá

Jézus ma éjjel ezt mondja: „Úgy szeretlek, ahogyan vagy. A kicsinységed nem ábrándít ki, a törekenységed nem nyugtalanít. Érted lettem kicsinnyé. A testvéreddé váltam, hogy az Istened lehessenek” – hangsúlyozta Ferenc pápa 2021. december 24-én, szenteste a Szent Péter-bazilikában bemutatott szentmise. A Szentatya homíliájának fordítását teljes terjedelmében közöljük.

Éjszaka meggyullad a fény. Egy angyal jelenik meg, az Úr dicsősége beragyogja a pásztorokat, s végre megérkezik az évszázadok óta várt üzenet: „Ma megszületett a Megváltótok, az Úr Krisztus” (Lk 2,11). Az angyal azonban meglepő dolgot fűz még hozzá. Jelzi a pásztoroknak, hogyan találhatják meg a földre szállt Istent: „Ez lesz nektek a jel: Kisdedet találtok pólýába takarva és jászolba fektetve” (Lk 2,12).

Íme a jel: egy gyermek. Ez minden: egy gyermek, a jászol nyers szegénységében. Itt már nincsenek fények, ragyogás, angalkórusok. Csak egy csecsemő. Semmi más, ahogyan Izajás is előre megmondta: „Gyermek születik nekünk” (Iz 9,5).

Az evangélium hangsúlyozza ezt a kontrasztot. Augustus császár említéséből kiindulva beszéli el Jézus születését, aki adóösszeírást rendel el az egész földön: a maga nagyságában mutatja meg az első császárt. Am rögtön ezután Betlehembe vezet minket, ahol nincsen semmi nagy: csakis egy szegény gyermek, akit pólýába takartak, körülötte pedig pásztorok állnak. Isten a maga kicsinységében jelenik meg itt. Íme, az üzenet: Isten nem nagysággal jön el, hanem kicsinységben száll alá. A kicsinység az út, amelyet kiválasztott arra, hogy elérjen minket, megérintse a szívünket, megmentsen és visszavezessen ahhoz, ami valóban számít.

Testvéreim, a betlehem előtt megállva nézzünk annak a közepére: lépünk túl a fényeken és a díszítéseken, s szemléljük a Gyermeket! A maga kicsinységében teljességgel Isten van jelen. Ísmerjük fel Őt: „Gyermek, Te Isten vagy, Isten-gyermek.” Hagyjuk, hogy átjárjon minket ez a botrányos csodálkozás. Annak, aki az egész Mindenséget a karjaiban tartja, arra van szüksége, hogy ölbe vegyék. Azt, aki a Napot teremtette, melengetni kell. Annak, aki maga a gyöngédség, arra van szüksége, hogy megsimogassák. Az örök Ige kisgyermek, vagyis nem tud még beszélni. Az élet Kenyerét táplálni kell. A világ Teremtőjének nincsen hajléka.

Ma minden a feje tetejére áll: Isten kicsiként jön el a világba. Nagysága a kicsinységben ajánlja fel magát. Kérdezzük meg magunktól: vajon be tudjuk fogadni Istennek ezt az útját? Ez karácsony kihívása: Isten kinyilatkoztatja magát, ám az emberek nem értik meg. Kicsivé lesz a világ szemében, és mi továbbra is a világ szerinti nagyságot keressük, akár még az Ő nevében is. Isten leereszkedik, mi pedig piedesztálra akarjuk emelni magunkat. A Magasságbeli az alázat útját mutatja, mi azonban fel akarunk tűnni. Isten elindul, hogy megkeresse a pásztorokat, a [világ szemében] láthatatlanokat; mi a látszódot keressük. Jézus azért születik, hogy szolgáljon, mi pedig azzal töltjük éveinket, hogy a sikert hajhásszuk. Isten nem erőre és hatalomra vágyik, hanem gyöngédséget és belső kicsinységet vár.

Ezt kérjük hát Jézustól karácsonyra: a kicsinység kegyelmét. „Urunk, taníts meg minket arra, hogy szeressük a kicsinységet! Segíts, hogy megértsük: ez az út vezet el a valódi nagyságra!” Mit jelent konkrétan az, hogy befogadjuk a kicsinységet? Először is azt, hogy elhisszük: Isten az életünk kicsiny dolgaiban akar eljönni, a mindennapos valóságunkban akar szállást venni, az otthonunkban, a családi körben, az iskolában, a munkahelyen végbevitt egyszerű gesztusainkban. A megszokott életünkben akar végbeinni rendkívüli dolgokat. Ez az üzenet hatalmas reményt jelent: Jézus meghív arra, hogy értékeljük és fedezzük fel újra az élet apró dolgait. Ha Ő velünk van, mi hiányozhat?

Hagyjuk tehát hátra az el nem nyert nagyság fölötti siránkozásainkat! Vessünk véget a siralmaknak, ne legyen megnyúlt képünk, engedjük el a kapzsiságot, amely elégedetlenné tesz!

Ám van itt még valami más is. Jézus nem pusztán az életünk apró dolgaiban akar eljönni, hanem a mi kicsinységünkben is: abban, amikor gyöngének, törekenynek, elégtelennek, akár elhibázottnak érezzük magunkat. Testvérem, ha Betlehemhez hasonlóan az éjszaka sötéte vesz körül, rideg közömbösség övez, ha a bensődben hordozott sebek felkiáltanak: „Keveset számítasz, nem érsz semmit, soha nem fognak annyira szeretni, amennyire vágyasz rá”, akkor ma éjjel Isten válaszol neked. Ma éjjel ezt mondja: „Úgy szeretlek, ahogyan vagy. A kicsinységed nem ábrándít ki, a törekenységed nem nyugtalanít. Érted lettem kicsinnyé. A testvéreddé váltam, hogy az Istened lehessenek. Szeretett testvérem, ne félj tőlem, hanem találd meg bennem a nagyságot! Közel vagyok hozzád, és csupán ezt kérem tőled: bízz bennem, nyisd meg előttem a szívedet!”

A kicsinység befogadása még valamit jelent: átöleljük Jézust napjaink kicsinyeiben. Azt jelenti tehát, hogy a legutolsókban szeretjük, a szegényekben szolgáljuk Őt. Ők hasonlítanak a leginkább a szegényen született Jézushoz. Ő azt akarja, hogy bennük tiszteljük Őt. Ezen a szeretetteljes éjszakán egy félelem horgadhat fel bennünk: hogy megsebezük Isten szeretetét, megsebezük, amikor közömbösségünkkel megvetjük a szegényeket. Ők Jézus szeretetében

vannak, és egykor a mennyben ők fognak fogadni minket. Egy költő ezt írta: „Aki nem találta meg a meny-nyet idelent, az odafent sem fog rálelni” (Emily Dickinson: *Poems*, XVII).

Ne veszítsük el a szemeink elől a mennyet, gondoskodjunk Jézusról itt és most, cirógassuk őt a szükségben szenvedőkben, hiszen Ő velük azonosult! Nézzük tovább a betlehemet, és meglátjuk: Jézust születésekor pontosan a kicsinyek, a szegények vették körül. Kik ők? A pásztorok. Ők voltak a legegyszerűbbek, és ők voltak legközelebb az Úrhoz. Azért találták meg őt, mert „a szabad ég alatt tanyáztak, nyájukat őrizték az éjszakában” (Lk 2,8). Azért voltak ott, hogy dolgozzanak, mivel szegények voltak, s nem volt szabott munkaidő az életükben. A gondjaikra bízott bárányok szükségleteinek megfelelően osztották be az idejüket. Jézus pedig ott születik meg, a perifériák elfeledtjeinek közelében. Ott jön el, ahol a próbára teszik az ember méltóságát. Azért jön, hogy megneemesítse a kirekesztetteket, és legelsőként nekik nyilatkoztatja ki magát: nem a művelt és fontos embereknek, hanem a szegény dolgozó népnek.

Isten ma éjszaka azért jön, hogy méltósággal ruházza fel a kemény munkát. Arra emlékeztet minket,

mennyire fontos, hogy a munka által megőrizzük az ember méltóságát, sőt méltósággal ruházzuk fel az emberi munkát, mivel az ember ura, s nem szolgálja a munkának. Az Élet napján ismételjük el: legyen elég a munkába belehaltakból! Köteleződjünk el, hogy így legyen!

Tekintsünk még egyszer, utoljára a betlehemre, terjesszük ki a látóhatárunkat annak végső határaiig, ahol már megpillantjuk a bölcseket, akik zárandokolnak, hogy imádhassák az Urat! Nézzük őket, és értsük meg, hogy Jézus körül minden egységbe rendeződik: nemcsak az utolsók, a pásztorok vannak ott, hanem a tanul-tak és a gazdagok, a bölcsek, a mágusok is. Betlehemben együtt vannak a szegények és a gazdagok, a bölcsekhez hasonlóan imádók és a pásztorokhoz hasonlóan dolgozók. Minden elrendeződik, amikor Jézus van a középpontban: nem a mi Jézusról alkotott eszményeink, hanem Ő, aki Él.

Testvéreim, menjünk hát el Betlehembe, térjünk vissza a kezdetekhez: a hit lényegéhez, az első szeretethez, az imáadáshoz és a segítő szeretethez! Nézzük a bölcseket, akik zárandokolnak: olyanok, mint a szinodális, úton lévő Egyház. Menjünk el Betlehembe, ahol jelen van az emberben az Isten és az Istenben az ember; ahol az Úr van az első helyen, és ahol Őt imádják; ahol az utolsóké a Hozzá legközelebbi hely; ahol a pásztorok és a bölcsek együtt vannak egy olyan testvéri közösségben, amely erősebb minden osztályokra bontásnál. Isten arra indít minket, hogy imádó, szegény és testvéri Egyház legyünk. Ez a lényeg. Menjünk el Betlehembe! Ha tanulékony lélekkel hallgatjuk, a karácsonyi evangélium ide indít útnak minket, amikor elénk állítja a Szent Családot, a pásztorokat, a bölcseket: mindenki úton van.

Testvéreim, keljünk útra mi is, mert az élet egy zárandoklat! Keljünk, kerekedjünk fel, mert világosság gyúlt ezen az éjjelen! Gyöngéd fény ez, amely emlékeztet: kicsinységünkben szeretett gyermekek vagyunk, a világosság gyermekei (vö. 1Tessz 5,5). Örvendjünk együtt, hogy többé senki ki ne olthassa ezt a fényt, Jézus világosságát, amely a mai éjszakától kezdve ragyog a világban!

Fordította: Török Csaba
Fotó: Vatican News

ÁLDOTT KARÁCSONYT KÍVÁNUNK MINDEN KEDVES OLVASÓNKNAK!

Agonás Szonja, Baranyai Béla, Bódisné Horváth Márta, Bodnár Dániel, Czimre-Dobos Eszter, Fábián Attila, Gajdó Ágnes, Gátas Judit, Gyarmati Bálint, Hollósi Judit, Horogszegi-Lenhardt Erika, Kampf Ildikó, Kis Krisztina, Koditek Bernadett, Körössy László, Kuzma Angéla, Kuzmányi István, Lambert Attila, Máj Magdolna, Máté István, Merényi Zita, Mészáros Ákos, Molnár Ágnes, Nádudvari Dorottya, Nagyné Harsányi Csilla, Pallós Tamás, Szalontai Anikó, Szántó István, Székács István, Thullner Zsuzsanna, Trautwein Éva, Ujváry-Radics Gabriella, Ujváry-Radics Tamás, Vámosy Erzsébet, Verestói Nárcisz, Zoljánszki-Dobos Tímea

Lackfi János

EMBERFORMA ISTEN

A Kiszűz emberforma
mézeskalács karácsonyra,
kiszaggatjuk téstából,
sok kisbárány téblábol.

A Kiszűz hús-vér csöppség,
gyolcspólýába belékössék,
nála tisztább nincs senki,
de tisztába kell tenni.

A Kiszűz császárkörte,
nap-hold-csillag jár körötte,
csak sírásra van hangja,
de a földet fenntartja.

A Kiszűz szegény pára,
buborék lesz vacsorára,
a szálláson sincsen hely,
még szerencse, hogy van tej.

A Kiszűz fáradt vándor,
bolyong hazájától távol,
számár viszi, nem táltos,
fűtöl rája a város.

A Kiszűz mustár magva,
el sem hinnéd, megnő nagyra,
kisgyermekké kell lennem,
ő lesz óriás énbenem.

A Kiszűz élő fáklya,
gonoszt kiégett máglya,
akire ő rálobban,
lángra gyullad még jobban.

A Kiszűz friss kenyérke,
világot bejártunk érte,
mikor sehol nem leltük,
landolt éppen mellettünk.

A Kiszűz jó borocska,
nincsen benne semmi ócska,
hogyha egyszer ránézek,
csóffadt lelkem már részeg.

A Kiszűz út és élet,
öröklétre örökbérlet,
utazz vele mindenkor,
csizmád szárán csillagpor!

Kocsis Imre

A megtestesülés titka Szent Lukács evangéliumában

Nagyon hálásak lehetünk Szent Lukácsnak azért, hogy gondosan előkészítette a Jézus Krisztussal kapcsolatos emlékek írásba foglalását. Evangéliuma elején, az előszóban nyíltan kimondja, hogy „mindennek az elejétől fogva pontosan” utánajárt (Lk 1,3), vagyis igyekezett a gazdag szóbeli és írott hagyományból minél több ismeretre szert tenni. Ennek a törekvésnek az eredménye már az evangélium első fejezeteiben, a Jézus gyermekkoráról szóló részben jól látható. A karácsonyi ünnepkörrel összefüggő legismertebb szövegek (az angyali üdvözlés, a betlehemi születés és a pásztorok látogatása, Jézus bemutatása a templomban) csak *Lukács könyvében* olvashatók. Persze az evangélista nem pusztán a külső körülményekre összpontosított, hanem azt is tudatosítani kívánta, hogy a gyermek Jézus mind a származását, mind a küldetését tekintve egyedülálló, semmi máséhoz nem hasonlítható méltóság birtokosa volt. Szabadjon alátámasztani ezt a megállapítást a karácsony titkához legszorosabban kapcsolódó történet, a betlehemi születésről szóló elbeszélés (Lk 2,1–20) rövid áttekintésével.

A szakasz elején Lukács megemlíti, hogy Augustus császár népszámlálásra vonatkozó rendelete alapján a galileai Názáretben élő József – áldott állapotban lévő jegyesével, Máriával együtt – a júdeai Betlehembe ment. Ott-tartózkodásuk során elérkezett a szülés ideje. Feltűnő, hogy az evangélista nagyon egyszerűen és visszafogottan fogalmaz: „Mária megszülte elsőszülött fiát, bepólyálta és jászolba fektette, mert nem volt számukra hely a szálláson” (Lk 2,7). A pólyába

takarás Mária anyai gondoskodását jelzi, a jászol szerény körülményekre, istállónak használt barlangra utal. A *Bibliában* jártas olvasónak eszébe

juthatnak a *Bölcsesség könyvében* található mondatok Salamon királlyal kapcsolatban: „Pólyában és gondok közt neveltek. Mert egyetlen király

sem kezd másként az életét” (Bölcs 7,4–5). Bár a trónörökös királyi uralom várományosa, a születésekor ő is átéli a teljes kiszolgáltatottságot. Am az evangéliumi szövegben nem egyszerűen királyról van szó, hanem arról, akit Gábor angyal a „Magasságbeli Fiának” (Lk 1,32) nevezett, jelezve, hogy Mária gyermeke a lehető legszorosabb kapcsolatban áll Istennel. Így Jézus esetében a születés utáni kiszolgáltatottság szabadon vállalt állapot. Különös hálával tudatosíthatjuk, hogy Isten Fia a bűnt kivéve tényleg mindenben hasonlóvá vált hozzánk, és sorsközösséget vállalt velünk.

Míg egy királyi gyermek pólyába takarása a dolgok megszokott rendjébe tartozik, addig esetleges jászolba helyezése már nem magától értetődő. Isten Fia viszont ezt is magára vállalta. Jól megmutatkozik itt az, amit Szent Pál így fogalmazott meg: „Noha gazdag volt, értetek szegénynyé lett, hogy szegénysége által meggazdagodjatok” (2Kor 8,9). A „gazdag” és a „szegény” szavak nyilván teológiai tartalmúak: Jézus „gazdag” volta az isteni létformát, a dicsőség és a hatalom teljességét jelenti, „szegénysége” pedig a korlátokhoz kötött emberi létformát. Ugyanakkor a jászolba fektetés egyértelmű jele annak, hogy a megtestesült Fiú a szociális értelemben vett szegénységet is kész volt elfogadni.

Az elbeszélés folytatása világossá teszi, hogy a megtestesülés által vállalt „szegénység” a mi javunkat, a mi „gazdagodásunkat” szolgálja. A Betlehem környékén tartózkodó pásztoroknak Isten angyala hirdeti az örömhírt: „Ma megszületett nektek az Üdvözítő Dávid városában. Ő

a Messiás, az Úr” (Lk 2,11). A mondatban szereplő megnevezések azt tudatosítják, hogy a Dávid városában született és a Dávid házához tartozó gyermek a várva várt Messiás, tehát uralomra rendelt személy. Am az ő uralma nem földi hatalommal párosul, és nem elnyomó, sokkal inkább az emberek megmentésére és üdvösségére irányul, mert az Istennel való élő kapcsolatot teszi lehetővé. Ezt a szempontot az angyalok seregének dicsőítése is megerősíti: „Dicsőség a magasságban Istennek, és békesség a földön a jóakarat embereinek!” (Lk 2,14) Isten a szabadító Messiás elküldésével egyedülálló módon nyilvánította ki dicsőségét, s egyúttal „békéjebbet” nyújtott az embereknek. A Betlehemben született gyermek az igazi béke forrása, hiszen küldetésének célja éppen az, hogy az Istennel való kiengesztelődést munkálja, és az Isten jóakaratát nyitottan fogadókat testvéri közösségbe gyűjtse össze.

Az elbeszélés végén a pásztorokra irányul a figyelem, akik elhatározzák, hogy Betlehembe mennek. Látni, köszönteni kívánják az Üdvözítőt, akinek születéséről hírt kaptak. Ennek hangsúlyozásával Lukács bizonyára az olvasókat is ösztönözni szeretné: gondolják át, mily felfoghatatlanul nagy esemény Isten Fia közénk jövele. Folytonosan keresniük kell a vele való kapcsolatot, annak tudatában, hogy a Betlehemben született gyermek felnőttként végbe vitte a megváltás művét, feltámadottként pedig teljeshatalommal kíséri a benne hívók életét. Karácsony ünnepe csak akkor igazán gyümölcsöző, ha a Krisztussal való mind teljesebb közösség vágyát erősíti bennünk.

Válóczy József

Kommunikációs kurzust karácsonyra!

Szemközt a pusztulással, szemközt a világ és a hívó világ megosztottságával, szemközt a világot valójában mozgató erők és erőtlenségek félelmetes ismeretlenségével – és szemközt a saját (szubjektív és egyházi) esendőség demoralizáló dominóhatásának ijesztő lehetőségével igen nehéz örömről, ünnepéről, reményről, és szeretetről szólni, és érvényes, az imént vázolt kihívásoknak megfelelni képes üzenetet megfogalmazni. Talán jobban illik ehhez az atmoszférához a szenteste vigíliamiséjének csöndje, mint az éjféli mise többszólamú pátosza, a csönd, amikor a barlangistállóban még nincs gyerekírás, nincs pásztorcsengő vagy tevék bőgése, legfeljebb az egykedvű kérdőzs monoton gépezése. Ma talán jobb nem megtörni ezt a csöndet hangzatos hitvallások magabiztos mantrájával, illendőbb világmegváltó receptek lendületes ajánlása helyett csak néhány, előbb kipróbált fűszer szerény felkínálása. Szinte bármilyen ügyes, mély, szakszerű vagy eredeti teológiai eszmefuttatás a karácsony, a megtestesülés és megváltás tartalmáról, időszzerűségéről könnyen a recept birtoklásának öntelt hangzatosításaként hatna.

Egyetlen fűszerként ma egyetlen ideát szeretnék szerényen felkínálni meggondolásra: a kommunikáció ideáját. A kommunikáció mesterségének-művészetének elsajátítása és művelése minden megszólalás és minden misszió ábécéje és nyelvtana,

és ezt igen gyakran – még ha olykor ösztönösen jól csináljuk is – csak (és legalább) a kudarcaink tudatosítják bennünk. Annak megtanulását, ami a kommunikáció mesterségéből megtanulható, bizonyosan nem helyettesítheti, de talán ennek a tanulásnak a vállalására inspirálhat és ösztönözhet, ha az evangélium történeteiben igyekszünk felfedezni és megcsodálni, hogyan nevel kommunikációra a történelem ura, és mennyire nevelhetők annak szereplői. A kommunikáció tág fogalmát nem volt szükséges előre definiálni, megfelelően körülírták majd az idézendő példák.

Jézus gyermekségtörténetéből igen beszédes az elnémuló Zakariás sztorija. Különös, szinte mulatságos mozzanat, ahogyan Zakariás, a pap, a templom Isten dolgaiban hivatalból és személyes jámborságból is jártas embere meglepődik, éppen ő, amikor Isten – egy angyal közvetítésével, de mégiscsak – közvetlenebbül megszólítja. A családottságon és esetleg a haragon túl, amiért Isten végül nem pontosan úgy ajándékozta meg, ahogyan ő kívánta, azon túl éppen elég ok lehetett számára az elhallgatásra a papként felsülése is („hát hogyan beszéljek, beszélhetek-e ezután Istenről?”). Nem véletlen, hogy akkor szólhat majd meg újra, amikor új, teljesebb megértéssel újra tudja dicsérni Istent. De a némasága hónapjaiban nemcsak azt kellett megtanulnia, hogyan értsen szót újra Istennel, hanem azt is, hogyan értsen

szót a feleségével: el kellett valahogy mondania neki, hogy az isteni ígéret teljesülésének érdekében és feltevéleként, ki tudja, mennyi meddő kísérlet és rezignált halogatás után, házastársként újra össze kellene bújniuk – és Erzsébet azt sem tudhatta meg mástól, hogy a Zakariásnak megjelent angyal utasítása szerint János kellett hogy legyen a születő gyermek neve... A történetnek ebben a szálában az is szép, hogy Erzsébet eszerint akkor volt képes empátiára, amikor éppen ő maga is figyelemre és együttérzésre szorult volna, és az erőt ehhez nem meríthette közvetlen istentapasztalatból, hiszen nem neki jelent meg az angyal...

Zakariás és Erzsébet esete izgalmas parabola arról, hogyan tanulnak és tanulhatnak kommunikálni egymással Isten emberei. A „nyilvános működés” Jézusától azután arról is hallhatunk, hogyan köti tanítványai lelkére, milyen fontos az okos és üdvös kommunikáció azokkal, akikhez küldetnek.

Amikor szétküldi hetvenkét tanítványát, a Máté-féle változatban azt is mondja nekik: „Ha egy városba vagy faluba betértek, érdeklődjétek, hogy ki az, aki méltó [...]”. Ha valaki nem fogad be [...], hagyjátok ott a házat, sőt a várost is, és még a port is rázátok le a lábatokról!” (Mt 10,11–14) A be nem fogadás ténye tulajdonképpen – ha nem szándékos félrevezetést feltételezünk a részéről – azt jelenti, hogy a megkérdezett vagy nem is-

merete igazán azt, vagy nem bízott igazán abban, akihez a tanítványokat irányította. Ez a dinamika a sorok közé rejtja a fontos igazságot: a misszió sikere nemcsak azon múlik, hogy éber-e bizalom a küldött iránt, hanem azon is, hogy van-e, épül-e bizalom a megszólítottak között, egymás között. Jézus nem mond le eleve a bizalmatlanokról sem, de a tanítványoknak így elsőre az ő megnyerésük még túl nagy feladat és felelősség lenne.

Tanulságos, ugyancsak Máténál, a (második) kenyérszaporítás elbeszélése: előzménye, hogy Jézus (a szöveg szerint) három napig, míg eszébe jutott, hogy enni adjon a jelen lévő tömegnek, gyakorlatilag csak gyógyított; ez, más gyógyítás események időigényét tekintetbe véve rengeteg, több ezer embernek a kikezelését jelenthette. Nem nehéz elgondolni, mekkora nyomás nehezedhetett közben Jézusra, elfelejtett enni, és elfelejtett enni adni is... De nem kevésbé logikus arra is gondolni, hogy igen nagy kihívás lehetett ez a helyzet a jelen lévő egészségesek számára is, akiknek a várakozása-reménye, hogy Jézust például tanítani hallják majd, úgy, „mint akinek hatalma van”, csatlakozott... Hát nemcsak a kenyér megsokszorozódásának csodája történt azon az estén, hanem az a csoda is, hogy a jogosan csalódottak is tudták, a gyógyultakkal együtt, utána Istent dicsőíteni, családottságukat felülírta a hála. Jézus cselekvése szólt hozzájuk is (tanultak általa valami

újat Istentől) – és szól a mindenkori tanítványokhoz is: nem csak a betegekkel, az egészségesekkel való kommunikációnak is feltétele a figyelem és az empátia.

Végül a legszebb, ugyancsak a sorok közé elrejtett jézusi üzenet *János evangéliumából*: „Aki szeret engem, az megtartja tanításomat, s Atyám is szeretni fogja. Hozzá megyünk és benne fogunk lakni.” (Jn 14,23) Jézus Atyja a jelenlétével jutalmazza azt, aki szereti a Fiát. Az „elmegyünk együtt a barátodhoz” attitűd azonban nemcsak a fiú barátjának megtisztelése, hanem a fiúé is: egy olyan apa képe ez, aki azt értékeli a legnagyobbra, ha a fia kivívja a társai szeretetét és megbecsülését, és nem azt, ha jó jegyeket hoz haza az iskolából. Jézus így biztatja mindenkori tanítványait arra, hogy igyekezzenek barátokat szerezni, elnyerni azoknak a bizalmát, akiket megszólítani szándékoznak.

A (nem teljesen véletlenül választott) karácsonyi történetből kibontott-kibontakozó téma, ha nem is a karácsonyünneplésünk minőségét, de talán a kezdődő szentév „kompetencia-tesztjének” színvonalát sikeresen emelheti. Ma talán ez a legfontosabb feladatunk: tanulni, profiktól és áldottaktól eltanulni a kommunikáció művészetét. Hogy – Karinthy szívszorítóan szép *A cirкус* című novellájának főhőiséhez hasonlóan – ha eljön az ideje, megszólalhasson általunk a soha el nem felejtett eredeti dallam.

A BIBLIA ÜZENETE

Meddősegeink

Lk 1,39–45

Erzsébet meddő volt. Lukács evangélista bruta-
lisan lényegre törő módon hozza ezt tudomá-
sunkra. Hogyan lehet ezt így leírni egy asszony-
ról egy evangéliumban? Mintha a szegényünket
olvasnánk föl evangéliumként, azt a titkot, amit
legszívesebben rejtegetnénk, mert fájdalmas, de
látható rajtunk, és hiába takarnánk, tudván tud-
ják. Legyen az eltítkolhatatlan betegség, mentá-
lis állapot, munkahelyi nehézség vagy szétment
házasság: annyi minden szegényünk van! A leg-
többször nem tehetünk róla, hogy ilyen helyzetbe
kerültünk, mégis, abban az időben is biztosan
volt olyan szomszéd, aki világosan tudta, miket
követett el Erzsébet, hogy nem lehetett gyermeke.
Szegényünk poharát gyakran a bűntudat tölti
tele. Sőt, jön még erre – utolsó, túlcorduló csepp-
ként – az a megrendülés, hogy talán Isten is így
gondolkodik: büntet, nem is tudjuk, miért. Mi
van, ha a szomszédnak van igaza, ha tényleg mi
vagyunk a szegényünk okozói, és talán Isten is
olyan, mint a szomszéd. Nevet rajtunk? Elvet a
színe elől? Már nem vagyok szeretetre méltó?

Erzsébet meddősege különös szegény, hiszen
pontosan attól a vigasztól volt megfosztva, hogy
ha ő maga méltatlan volna is a szeretetre, legalább
a gyermekének jobb lesz. Kilátástalan és jövőtlen
a helyzete. Ebben a szegényben töltötte az egész
életét, és ebben is öregedett meg. Megtanult vele
együtt élni. „Igaz volt Isten előtt” – fogalmaz
Lukács evangélista –, „szentül élt férjével.” Ta-
lán az elején még azért, hogy cserébe Isten hátha
megkönyörül rajta. Kitartását és hűségét hátha
gyermekkel jutalmazza. De aztán teltek az évek,
és ahogy elmúltak fiatalságának napjai, már nem
hitte, nem hihette, hogy Isten valaha is megszaba-
dítja a meddősegből. Szent volt csak úgy ingyen,
a semmiért. (Lehet-e másként?)

GÖRÖGKATOLIKUS LELKISÉG

Ünnepek és jeles napok (51.)

A keresztény emberek tudják – de sokan má-
sok is –, hogy a karácsony Jézus Krisztus születé-
sének a napja. A görögkatolikus liturgikus köny-
vünkben így szerepel: „A mi Urunk, Istenünk és
Üdvözítőnk, Jézus Krisztus test szerinti születé-
se.” Az áll tehát ünneplésünk középpontjában,
amit Izajás próféta megővendőlt: „Velünk az Is-
ten” (Iz 8,10). Oly nagy örömhír ez, hogy az éjféltre
előírt (bár általában korábban végzett) esti nagy
zsolozsmában sokszorosan énekeljük. Ismert vol-
ta miatt még ma is lehet hallani görögkatolikusok
hívektől, hogy karácsonyeste „megyünk a temp-
lomba a velünk az Isten szertartásra”.

Valóban kiemelkedő mozzanata ez a kará-
csony ünneplésének. Egy tőmondatra összesü-
rítve: „Velünk az Isten!” Igazán magával ragadó,
amint a pap az ambonon elkezd az énekletét,
már kibővített formában: „Velünk az Isten, értsé-
tek meg, nemzetek, és térjete meg, mert velünk
az Isten.” Éppúgy egyetemessé terjed a felszólítás,
mint amilyen egyetemes volt Jézus megváltói
szándéka azzal, hogy a világba jött minden ember
megváltására. Nagy örömben a nép kétszer is
megismétli a mondatot. Majd következnek az
Izajás prófétától válogatott versek (Iz 8,9–9,6),
amiket a pap énekel, s amelyekre a hívek min-
dig ezt válaszolják: „Velünk az Isten, értsétek
meg, nemzetek, és térjete meg, mert velünk az
Isten.” Az egész sorozatot gondolatban három
nagy részre lehet osztani.

Az első rész verseinek élén az egyetemesség
gondolata áll: „Halljátok, minden távol föld”,
hogy velünk az Isten, és ezért „Hatalmasok,
térjete meg!” . Majd a további sorok azt mutat-

Vajon én miért törekszem a jóra? A szomszéd
miatt? Ha látja, milyen példásan élek, talán békén
hagy. Nem ő uralja az életemet, bár valójában
csak miatta viselkedem rendesen, az ő ítéletétől
félek, az ő éles nyelve irányít. Csak annyit tehe-
tek, hogy minél nehezebbé teszek számára egy
esetleges karaktergyilkosságot. Az is lehet, hogy
azért szeretnék szent lenni, mert azt majd Isten
honoralni fogja. Az égi szomszéd, aki fölülről fi-
gyel. Most még nem segít, mert még nem vagyok
szent. Most még küzdenem kell, és pontosan
azért vannak a kilátástalanságok, mert az égi
szomszéd próbára tesz. De ha folytatom a jót,
akkor Isten majd fölemel, és vége lesz a nehéz
időszaknak. Talán még a többiek is látni fogják.
Isten a földi szomszéd fölé fog emelni.

Nem, Erzsébet ilyenben már nem bízott. Nem
a jövőben kutatta Istent, hanem a meddő jelen-
ben: a szomszédban, sőt az öregségben, kutatta
öregedő férjében, Zakariásban és unokahúgában,
Máriában. És egyszer csak ott bent, a méhében,
amelyet Isten, nem tudjuk, mi okból vagy milyen
célal, meggyógyított, megmozdult egy gyermek,
aki aztán majd éppen ilyen ingyenességgel lesz a
legnagyobb próféta. Meddő, pusztába kiáltó szó.

Amikor Mária meglátogatja Erzsébetet, a szé-
gyent már ő is jól ismeri, hiszen még csak jegyes
volt, amikor megfogant benne Isten. Korán meg
kellett tanulnia, hogy sem angyal, sem a Szent-
lélek, sem az ő méhének gyümölcse nem teszi
mentessé őt a kiszolgáltatottságtól. Tanulni ment
Erzsébethez, hogy miként lehet örömmé, evangé-
liummá élni a szegényt. Igen, Erzsébet nemcsak
prófétát szült, hanem Máriának is ő tanította meg,
mit jelent együtt élni a lelket átszűrő törökkel. Az
ő példájuk és közbenjárásuk erősítsen minket is.

Juhász-Laczik Albin OSB

PÁRBESZÉD A LITURGIÁRÓL

Minél inkább közeledik

A karácsony ünnepét megelőző napokban a
liturgiát is egyre fokozódó karácsonyi várakozás
jellemzi. December 17-étől a vespérásokon olyan
óantifónákat éneklünk, amelyek többek között
a Jöjj el, jöjj el, Emmánuel kezdetű énekünket
is ihlették.

Ezek a kiemelt köznapokon az adott nap-
ra rendelt saját misekönyörgéseket imádko-
zunk. *Máté és Lukács evangéliumának* első feje-
zetéből olvassuk a Jézus születését megelőző
elbeszéléseket. A második adventi prefáció
megjeleníti előttünk a karácsonyi várakozás
bibliai főszereplőit.

A negyedik vasárnap olvasmányai a Messi-
ás fogantatására irányítják rá a figyelmünket.
Prófétai jóvendöléseket olvasunk arról, hogy
fiú adatik nekünk, akit Emmánuelnek hív-
nak (A év), akin keresztül Isten gondot visel
Dávid házára (B év), mert aki Betlehemben
születik, uralkodni fog a választott nép fölött
(C év).

Az evangélium elmeséli, miképpen hang-
zott el a gyermek érkezésének örömhíre: angyal
látogatja meg álmában Józsefet (A év), majd
Máriát (B év), aki méhében a magzattal Erzsé-

A HÉT SZENTJE

Szent István vértanú

December 26.

István diakónus vér-
tanúságát Szent Lukács
evangélista örökítette
meg az Egyház számára
az *Apostolok cselekedetei-
ben* (6,1–8,2). Lukács nem
a vértanúságot hang-
súlyozta, hanem azt az
üdvörtörténi fordulatot,
amelynek dátuma István
halálának napja: a fiatal
egyház Jeruzsálemből
Júdeába és Szamariába,
majd a pogányok közé
szóródik szét, s ezáltal
egyre szélesebb körben
kezd terjedni az evangé-
lium.

István a hét diakónus
egyike, akiket az apos-
tolok választottak ki. Lukács kiemeli közü-
lük Istvánt, „ezt a hittel és Szentlélekkel eltelt
férfit”. Isten nagyobb mértékben tette őt ke-
gyelme eszközévé, mint a másik hatot. „István
kegyelmmel és erővel eltelve csodákat és jele-
ket művelt a nép körében. Erre a libertinusok,
cireneiek, alexandriaiak, kilikiaiak és asiaiak
zsinaogájából némelyek ellene támadtak, és
vitakozni kezdtek Istvánnal, de bölcsességével
és a Lélekkel szemben, amellyel beszélt, nem
tudtak helytállni” – írja róla az evangélista. Ist-
ván nemcsak bölcs és Szentlélekkel eltelt tanú,
remek szónok, hanem látnok is volt, aki méltó-
nakk bizonyult, hogy Isten dicsőséges jobbján
meglássa az Emberfiát.

Miként Jézust, Istvánt is a főtanács elé idéz-
ték. Ugyanazokkal a vádakkal léptek föl elle-
ne, mint Jézus ellen: „Ez az ember folyvást a
szent hely és a törvény ellen beszél!” (ApCsel
6,11–13).

Istvánon beteljesedett Krisztus ígérete:
„Amikor majd a zsinagógákba vagy a hatósá-
gok és a hatalmasságok elé hurcolnak titeket,
ne gondolkodjatok rajta, hogyan védekezzetek

és mit mondjatok, mert a
Szentlélek abban az órá-
ban majd megtanít ben-
neteket rá, hogy mit kell
mondanotok” (Lk 12,11–
12). Ezért tudta István is,
hogy mit kell mondania.
Áttekintette Izrael egész
történetét, az üdvörtörté-
tet, amelynek során Isten
oly sokszor művelt cso-
dákat a nép érdekében.
Felsorolta Isten csoda-
tetteit és a nép ellenke-
zését (7,39). Látta, hogy
a történelem vonalai egy
pontban találkoztak: Is-
ten elküldi egyszülött
Fiát, s a zsidók vezetői,
mert keménynyakúak és
körülmetéletlen a szívük,
keresztre feszítették.
Isten már nincs a templomhoz és választott né-
péhez kötve. Az Örömhír terjedni kezd a po-
gányok körében.

István szavaitól zűrzavar támadt: a főtanács
tagjai fölugráltak a helyükről, és dühük jeléül
a fogukat vicsorították felé. Amikor elmondta
látomását, nem fékeztek magukat tovább: a
főpap megszárgatta ruháját, a többiek pedig
ordítva befogták a fülüket, hogy ne hallják a
„káromlást”. Ezzel a pernek vége is szakadt,
hiszen István botrányosnak tartott szavai után
nem volt szükség többé tanúkra. A károm-
lás büntetése a megkövezés volt. Rárohantak
Istvánra, és hangos kiabálás közepette kivon-
szolták a városon kívülre, hogy ott haljon meg.
Amikor hullani kezdtek rá a kövek, ő térdén
állva így könyörgött: „Uram, ne ródd föl nekik
ezt bűnül!” – és e szavakkal meghalt.

Saul, aki szemtanúja volt ennek, sőt, a meg-
kövezők az ő lába elé tették le ruhájukat, egy
hétrel később ugyanezen a kapun át indult el
Damaszkuszba.

L.K.

A hét liturgiája

C év

ember számára Isten üdvözítő kegyelme.) – Lk 2,1–14 (Ma megszületett
Megváltótok.) – **Énekrend:** Ho 25 – EE 514, 415, Ho 21 – EE 26, Ho
18 – EE 516, Ho 34 – EE 45 – Hajnali mise (Pásztorok miséje): Iz
62,11–12 (Ime, eljön Szabadítód.) – Tit 3,4–7 (Irgalmassága szerint
üdvözít minket az Isten) – Lk 2,15–20 (A pásztorok megtalálták Máriát,
Józsefet és a jászolban fekvő Kisdedet.) – **Énekrend:** Ho 32 – EE 44,
415, Ho 32 – EE 44, Ho 23 – EE 519, Ho 20 – EE 41 – Ünnepi mise:
Iz 52,7–10 (Meglátja a föld minden határa, hogy szabadítást szerez
Istenünk.) – Zsid 1,1–6 (Isten az ő Fia által szólott hozzánk.) – Jn 1,1–18
vagy Jn 1,1–5,9–14 (Az Ige testté lett, és közöttünk lakott.) – **Énekrend:**
Ho 25 – EE 517, 415, Ho 21 – EE 26, Ho 18 – EE 516, Ho 34 – EE 45.

DECEMBER 22., ADVENT 4. VASÁRNAPJA (Zénó, Jutta,
Xavéria) – Mík 5,1–4a (Eljön az idő, amikor Betlehemben megszületik
a Messiás.) – Zsid 10,5–10 (Ime, eljövök, hogy teljesítem akaratomat.)
– Lk 1,39–45 (Hogyan lehet az, hogy Uramnak anyja jön hozzám?) –
Zsolozsma: IV. zsoltárhét – **Énekrend:** Ho 2 – EE 504, 413, Ho
2 – EE 3, Ho 9 – EE 506, Ho 11 – EE 16.
DECEMBER 23., HÉTFŐ (Kéty Szent János, Viktória) – Mal
3,1–4,23–24 – Lk 1,57–66.
DECEMBER 24., KEDD (Ádám, Éva, Adél) – 2Sám
7,1–5,8b–12,14a.16 – Lk 1,67–79.
**DECEMBER 25., SZERDA – URUNK SZÜLETÉSE (KA-
RÁCSONY) – FŐÜNNEP** (Anasztázia, Karácson, Eugénia) –
Vigília-mise: Iz 62,1–5 (Az Úr örömet találtál benned.) – ApCsel
13,16–17,22–25 (Jézus, a Megváltó, Dávid nemzetségéből származott.)
– Mt 1,1–25 vagy Mt 1,18–25 (Maga az Isten jön el, hogy szabadulást
hozzon nektek.) – **Énekrend:** Ho 17 – EE 22, Ho 16 – EE 31, Ho 137 –
EE 27, Ho 12 – EE 6. – Éjféli mise: Iz 9,1–6 (Gyermek születik nekünk,
így fogják hívni: Béke Fejedelme.) – Tit 2,11–14 (Megnyilvánult minden

Hűség a megtalált igazsághoz

Beszélgetés Pajtókné Tari Ilonával, az Eszterházy Károly Katolikus Egyetem rektorával

„Olyan közösséget alkotunk, ahol a felkészültség és a szakértelem mellett a jó szándék és a tisztesség legalább annyira fontos. Ezekről a hatásokról csak úgy beszélnek a hallgatóink és a munkatársaink, hogy Eszterházy-érzés” – vallja Pajtókné Tari Ilona, az Eszterházy Károly Katolikus Egyetem rektora. Az egyetem küldetéséről, feladatairól kérdeztük.

– Olvasóinknak bemutatkozva mit mesélne el magáról? Földrajz és biológia szakos tanárként hogyan látja, mennyire érdeklik a fiatalokat manapság a természettudományok?

– Az évtizedek alatt több ezer diákot tanítottam, s azt tapasztaltam, hogy a tanítványaim érdeklődők és motiváltak voltak. Mindig megkérdezem őket, hogy miért választották a földrajztanári pályát. A válasz legtöbbször az, hogy egy kedves tanárunk példáját követik. Ezen túlmenően érdekli őket a világ összetettsége, Földünk természeti és társadalmi folyamatai. Mélyebben szeretnének megismerkedni ezek törvényszerűségeivel, és persze a megszerzett tudásukat tanárként szeretnék továbbadni majdani tanítványaiknak. Itt van a felelősségünk nekünk, természettudományokat tanító tanároknak, hogy fenntartsuk a fiatalok érdeklődését a tudomány iránt.

– Az oktatásszervezés terén szerzett tapasztalatai alapján melyek a legfontosabb szempontok egy 21. századi egyetem irányításában, arculatának kialakításában?

– Oktatói és vezetői tapasztalataim során kikristályosodott bennem, hogy az egyetem jövőjének kulcsa a több évszázados hagyományok értékeinek megőrzése mellett a gazdasági-társadalmi kihívásokra adandó megfontolt válaszok és megoldások megtalálásában rejlik.

Rektori tevékenységem kezdetén a stratégiai tervezés során vezető-társaimmal beavatkozási területként definiáltuk az oktatás- és képzésfejlesztést, a tudományos tevékenységet, a kutatásfejlesztést és az innovációt, a szervezetfejlesztést és a bérgházalkodást, az infrastruktúrafejlesztést, a pályázati tevékenységet, a gazdálkodást és a minőségbiztosítást. 2020-ban intézményfejlesztési tervet készítettünk, amely öt évre határozza meg, hogy milyen célok mentén halad az egyetem fejlődése.

2021-ben örömteli esemény volt intézményünk életében a történelmi pillanatként megélt fenntartóváltás, amelynek során az egyetem visszatért az alapító Egri Főegyházmegye szárnyai alá. Egy negyed évezredes álom megvalósulásában vállalhatunk tevékeny közreműködést. Jómagam a Gondviselő kegyelmeként éltet meg ezt. Az Eszterházy Károly Katolikus Egyetem megalakulásával a fenntartónkkal közösen küldetésnyilatkozatban fogalmaztuk meg a jövőképünket. Meghatároztuk, hogy az egyetem szellemi megújulásában irányadó Szent II. János Pál pápa *Ex corde Ecclesiae* kezdetű apostoli rendelkezése a katolikus egyetemeinkről, amely a lelkiismereti és vallásszabadság szellemében minden egyetemi polgárt az igazság elkötelezett keresésére, a megtalált igazsághoz való hűségre, annak mélyebb megismerésére és önálló gondolkodásra ösztönöz.

Mindemellett kidolgoztuk és a 2023–2024-as tanévben bevezettük az úgynevezett életpálya-támogató

teljesítményértékelési rendszert, amely lehetővé teszi az oktatói-kutatói tevékenység rendszeres és objektív értékelését, támogatja a szakmai életpálya kiteljesedését, és egyúttal honorálja a befektetett bőlletmunkát.

Van még egy fontos tényező, ami egyetemünk működését segíti. Olyan közösséget alkotunk, ahol a felkészültség és a szakértelem mellett a jó szándék és a tisztesség legalább annyira fontos. Ezekről a hatásokról csak úgy beszélnek a hallgatóink és a munkatársaink, hogy Eszterházy-érzés.

– A jubileumi hálaadó szentmisén elmondott beszédében azt emelte ki, hogy az egyetem fő feladata „a tudás és a keresztény értékrend közvetítése a jövő nemzedékei számára”. Hogyan tud megjeleníteni az egyetemi oktatásban a keresztény értékrend?

– Az elmúlt két és fél évszázad során sok változás ment keresztül az intézmény. Ámde alapvető küldetése nem változott, ez továbbra is a tudás és a keresztény értékek közvetítése a jövő nemzedékei számára. A keresztény értékek megmutatkoznak az oktatásban, a kutatói programokban és az egyetemi polgárok életében is. A hallgatók számára új szakok, új tantárgyak, újonnan alapított ösztöndíjak jelentek meg. Az oktatók és a dolgozók mindennapjaiban a lelki programok gazdagítják az egyetemi létet. Mindennek jegyében keresztény hitéletet elmélyítő kurzusokat tartunk. Lelkigyakorlatokat, zárándokutakat, léleképítő, család- és párkapcsolati kultúrát támogató előadásokat, beszélgetéseket szervezünk.

Katolikus egyetemként sokat kell tennünk a családi lelkiesség szolgálatában is. Magunknak valljuk Szent II. János Pál pápának a *Familiaris consortio* kezdetű apostoli buzdításában megfogalmazott gondolatait: „Az Egyház vallja, hogy a házasság és a család az emberi nem legdrágább értékeinek egyike.” Krisztus munkatársaivá kell szegődnünk, hogy mi magunk is Isten tervének részesei lehessünk a családi lelkiesség elmélyítésében. Ferenc pápa *Amoris laetitia* kezdetű apostoli buzdításának jegyében tíz pontban foglaltuk össze azokat a tematikus feladatokat, amelyeket a családi lelkiesség szolgálatában el kell végeznünk. A harmonikus családi életet segítő és a párkapcsolatok fejlődését támogató előadásokon, például az „IMpulzus” (Isten Mindörökké) programokon dolgozzuk fel ezeket a témákat. Jelenlegük szerint a Lélekemelő, a Szíve-rősítő és az Igazgyöngy nevekkel jelöljük az adott rendezvényt.

– Az egyetemnek rendkívül mozgalmas a története. Ön mit emelne ki abból a két és fél évszázadból, amely alatt a Domus Universitatis eljutott a jelenlegi formájáig?

– Az Eszterházy Károly Katolikus Egyetem (és több jogelőd intézménye) immár két és fél évszázada folyamatosan aktív részese a hazai felsőoktatásnak. Eszterházy Károly püspök főpap utódai megőrizték és továbbvitték az eredeti elképzelést. Közülük is kiemelkedik Pyrker János László érsek, aki 1828-ban megalapította hazánk első magyar nyelvű tanítóképző intézetét. Ezzel maig ható örökséget adott az egri pedagógusképzésnek.

Az ezt követő közel két évszázad során mintegy ötvenezer pedagógus – tanító, tanár, óvodapedagógus és gyógypedagógus – szerezte meg felsőfokú végzettségét az egri intézményben, és szolgálhatta tudásával a tanítványokat, a köznevelést, tágabb értelemben hazánk épülését.

Az intézmény százhetvenöt évig egyházi, azt követően 1949-től hetvenkét éven át állami fenntartásban működött, főiskolaként. A nemzeti felsőoktatási törvény meghatározta az egyetemmé válás kritériumait. 2016-ban állt elő az a helyzet, hogy az egyetem teljesítménye és a fenntartó szándéka találkozott. 2016. július 1-jén megszólaltak a bazilikai harangjai, és hirdették az elmúlt századok dicsőségét, de azt is, hogy az intézmény erős, készen áll arra, hogy magasabb szinten képviselje a tudományokat és a művészeteket, s egyetemmé váljon.

Történelmi pillanat részesei lehetünk 2021. augusztus 1-jén, amikor a Gondviselő szándéka szerint az intézmény megérett arra, hogy a katolikus egyetemek nagy családjának tagja legyen, és a keresztény értékek mentén folytassa felsőoktatási tevékenységét.

– Mit lehet elmondani az egyetemről a számok tükrében? Hányan járnak az intézmény öt karára?

– Jelenleg öt karon, tizenegy képzési területen szerezhetnek egyetemi hallgatóink – az elhelyezkedési mutatók alapján – versenyképes diplomát. Az egyetem népszerűsége töretlen, évről évre egyre több jelentkezés érkezik intézményünkbe. Ebben a félévben a hallgatóink létszáma meghaladja a nyolcezeret. A képzés három helyszínén zajlik. A legtöbben, mintegy hatezer-nyolcszázan az egyetem székhelyén, Egerben tanulnak, míg a jászberényi campus hallgatói létszáma idén közel ezer fő. Budapesten tavaly indítottuk el

a gondoskodáspolitikai szakirányú továbbképzésünket huszonöt fővel.

– „Az Eszterházy Károly Katolikus Egyetem stratégiai célja, hogy valódi választ adjon az egyre erőteljesebben jelentkező globális környezeti, gazdasági és társadalmi kihívásokra.” Hogyan tudnak megfelelni ennek a célkitűzésnek?

– Az egyetem alapfeladatai közé tartozik az oktatáson és a kutatáson túlmenően a harmadik missziós tevékenységünk is, amely a régióban vállalt szerepünket fogja át. Ez megnyilvánul a cégekkel, vállalkozásokkal, a gazdaság szereplőivel való tudásmegosztásban, de a minden ember boldogabb jövőjén való munkálkodásban is.

Az Eszterházy Károly Egyetem kiemelt figyelmet fordít az esélyek növelésére. Így az Egri Roma Szakkollégium, amely tizenegy éve működik egyetemünk falai között, a kezdetektől támogató légkörre talált. Szakkollégiumunk tagjai élen járnak a társadalmi felelősségvállalás mindennapi megvalósításában.

Az Eszterházy Károly Katolikus Egyetem elkötelezett a teremtésvédelem iránt. Ez a szemlélet megjelenik az oktatási, a kutatási és a harmadik missziós tevékenységeinkben is. Egyetemünk e tevékenységeivel hozzájárul Magyarország Nemzeti Energia- és Klímatervének megvalósításához: felsőoktatási partnerként vesz részt a LIFE integrált projektben.

Az egyetemünk sikerességét világszinten mérő két felsőoktatási rangsor, a Quacquarelli Symonds (QS) és a Times Higher Education (THE) szerint is Európa legjobb egyetemei között szerepel az Eszterházy, immár harmadik éve. Megjelenik az egyetemünk UI Green Metric, azaz a zöld egyetemek nemzetközi rangsorában is.

– Ha egy középiskolás diák megkérdezné Önt, hogy miért jó az Eszterházy-egyetemre járni, mit mondana neki?

– Az Eszterházy Károly Katolikus Egyetem ma a térség szellemi és tudásközpontja, országosan is meghatározó felsőoktatási intézmény. Az idei évben Magyar Örökség díjjal ismerték el az egyetem oktatási tevékenységét. Takaró Mihály József Attila-díjas író, irodalomtörténész a díjátadó eseményen így fogalmazott: „a kétszázötven éve tartó alázatos munka, krisztusi hit, nemzeti elkötelezettség összponosul abban az eredményben, amely az Eszterházy Károly Katolikus Egyetem pedagógusképzését valóban magyar örökséggé teszi”.

Magyarország minden szegletéből, Európa és a világ számos országából érkeznek egyetemi hallgatók Egerbe. Pedagógusképzésünk ma már nemcsak országosan, hanem nemzetközi szinten is elismert. Büszkék vagyunk az egyetem szakmai közössége által kifejlesztett komplex alapprogramra. Az Élménysuli néven is közzismert kezdeményezés ma már hatszáz általános iskolában tizenkétezer továbbképzett pedagógust és több mint kétszázhuszonötezer tanulót érint. Az élménysuliban való tanításra felkészítő, módszertani fejlesztésre irányuló képzéseket térítésmentesen kínáljuk hallgatóinknak.

2024 szeptemberében indult el egyetemünkön a pedagógusképzés megújult, gyakorlati fókuszú modellje, amelyet az ágazatirányító Kulturális és Innovációs Minisztérium felkérésére egyetemünk szakmai közösségének vezetésével dolgoztunk ki.

Büszkék vagyunk többek között arra is, hogy az egyetemen folyó szö-lészeti-borászati kutatás és képzés nemzetközi szinten is versenyképes. Legkiválóbb hallgatóinknak lehetőségük nyílik arra, hogy egy éven át Bordeaux-ban tanuljanak, gyakorlati ismereteiket, tapasztalataikat pedig több francia borvidéken gyarapíthatják. A tanulmányaik végén kettős diplomát, magyar és francia oklevelet is kapnak. Közkedvelt az osztrák, linzi Johannes Kepler Egyetemmel immár három éve zajló angol nyelvű programtervező informatikus mesterképzésünk is, ahol négy félév alatt, közös képzés keretében, szintén két diplomát szerezhetnek a hallgatóink: egy osztrák és egy magyar diplomát.

Beiratkozott hallgatóinknak számos ösztöndíjlehetőséget biztosítunk, amivel a tanulmányaikat segítjük. A Pyrker János-ösztöndíjat a pedagógusképzésben tanulóknak, a Szent Imre-ösztöndíjat a már a középiskolában is aktív tudományos tevékenységet folytató hallgatóknak kínáljuk. A Szent Mónika-ösztöndíjat pedig azon nappali tagozatos, aktív hallgatók számára biztosítjuk, akik csed, gyes támogatásban részesülnek. Az Esélyt a tanuláért ösztöndíj a hátrányos helyzetű hallgatóknak nyújt segítséget, s a fogyatékkal élő hallgatók és segítők is számíthatnak az egyetem nyújtotta anyagi támogatásra.

Hallgatói támogatórendszert és szolgáltató központot működtetünk, egyetemi hallgatóink minden olyan segítséget megkapnak, amire szükségük lehet a tanulmányaik során. Ebben az évben indult el az egyetem saját fejlesztésű online felülete, a VEKKER, amely segíti hallgatóinkat az egyetemen történő eligazodásban, tanulmányi előrehaladásukban.

– Ön hogyan ünnepli a karácsonyt?

– Férjemmel együtt tudatosan készülünk a karácsonyra, megpróbálunk a munkatempóból fokozatosan visszavenni, önvizsgálatot tartani, hogy méltón ünnepelhessük a megváltó Jézus Krisztus születését. A felkészüléshez segítséget ad nekünk Pilinszky János imája: „Add, Istenem, hogy a világ kisimuljon és elcsendesedjen bennem és mindenki-ben. Hogy az éjszaka csöndjében asztalodhoz ülhessek, ahhoz az asztalhoz, ami mellől senki se hiányozhat. Ahhoz az asztalhoz, hol a nappal és a csillagokkal együtt a hétköznapok is kialszanak, s egyedül a te békéd világít.”

A karácsonyt családi körben, gyermekeinkkel, öt megszületett és egy „pocaklakó” unokánkkal együtt ünnepe-ljük. Férjemmel egyik kedvenc időtöltésünk a közös főzés. Eközben elfelejtjük a munkahelyi gondokat. Ugyanígy vagyunk akkor is, ha az unokáinkkal foglalkozhatunk.

Nagyon várom ezeket a perceket, órákat. Ilyenkor feltöltődöm, boldogságot érzek. Fogok időt hagyni az olvasásra, elmélyülésre, a belső szemlélődésre is. Számomra ez utóbbi a másik forrása a feltöltődésnek, amire nagy szükség van, hiszen abból tudunk adni másoknak is, ami bennünk van.

Baranyai Béla
Fotó: Pajtókné Tari Ilona
archívuma

Görföl Tibor

Világra születni

„A szeretet nem más, mint az a végtelenül nehezen kialakítható felismerés, hogy a másik, aki nem én vagyok, valóságos.” Iris Murdoch sokszor idézett szavaiban alighanem az a legmeglepőbb, hogy nehéz felismerni és belátni: a másik ember ugyanolyan valóságos, mint mi magunk. Életünk alapvető állapotának pontosan az a legviszársabb vonása, hogy minden és mindenki más kevésbé tűnik valóságosnak, mint mi, s nehéz elhinni, hogy a másik élettörténete, küszködése, bizonytalansága, reménye és vágyakozása semmivel sem színtelenebb és jelentéktelenebb, mint a sajátunk. Abban, hogy elhiggyük és elfogadjuk a másik tényleges valóságát, kulcsfontosságú szerepe van a testnek. Láthatjuk, hallhatjuk és érinthetjük egymást, megfigyelhetjük, hol helyezkedik el és hogyan mozog a másik, sétálhatunk és étkezhethetünk vele, és miközben testi jelenléte megkérdőjelezhetetlenül észreveteti magát, talán lassan elhiszük, hogy valóságos az, aki itt és most, nem másutt és nem máskor, ebben a testben és nem másokban beszél, mozog, sóhajt, nevet vagy iszik. És ha hajlandók vagyunk elfogadni, hogy valóságos, már egyáltalán nem is lesz annyira nehéz, hogy szeressük.

Az ember valóságos létezését határozott igénnyel megjelenítő test elképzelhetetlen születés nélkül. A születés pedig különleges esemény, amely több okból is beható figyelmet érdemel. Inkább sajnálatos, mintsem bölcs eljárás, hogy az emberi életidőt még mindig a születéstől számítjuk, s a keresztény meggyőződéseknél ellentmondva csak a születése után tizenkét hónappal nyilvánítunk egyévesnek valakit – jóllehet ekkor már közel kétévnyi életidőt tudhat magáénak. De az élet hosszát a születéstől számított eljárás annyiban mégis érthető, hogy nem jelentéktelen és másodlagos esemény, ha valaki *világra*

jön. Aki világra jön, előlép rejtettségéből, s láthatóvá válik testi mivoltában, amely mindaddig láthatatlan volt a szem számára. Az ember megkérdőjelezhetetlen testi valósága a születés révén válik mindenk számára kézzelfoghatóvá, s bár az anya kezdetétől fogva tudatában van a gyermek testi jelenlétének, a születés immár a világ nyilvánosságával is tudatja.

„Senki nem születik meg akkor, amikor akar”, mondta Szent Ágoston. E megállapítás látszólag semmitmondó, valójában viszont az egyik legfontosabb dolgot állapítja meg az

„

A születésnek nincs megváltó ereje, és jaj annak, aki gyermeke születésétől vár megváltást magának: ilyen terhet senkire nem érdemes ráhelyezni. Egyetlen születésnek van megváltó világossága és ereje, annak, amelyről karácsonykor emlékezünk meg. Ez az egyetlen születés hoz a világra olyan testi valóságot, amelynek megkérdőjelezhetetlen jelenléte új összefüggésbe tudja rendezni az összes többi emberi testet

emberi létezéssel kapcsolatban. A születés mindenestől ki van véve az ember döntési képessége alól, senki nem tud-

ja választani azt, hogy megszülessen, és nem tudja szabadon eldönteni, hogy meg akar-e

maradéktalan önállóságra és függetlenségre. Csakhogy pontosan ez nem lehetséges

emlékezünk meg. Ez az egyetlen születés hoz a világra olyan testi valóságot, amelynek meg-

tudnánk birkózni vele. Türelemre, megértésre, figyelemre, gondoskodásra és érdeklődés-

Matthias Stom: Pásztorok imádása (1650)

születni. Aki világra jön, nem azért jön világra, mert ez volt a kívánsága. Számos nyelv a szavak szintjén is kifejezi ezt, hiszen a „születik” kifejezés (ahogyan a magyarban is) rendszerint passzív alakú, és még csak hozzávetőlegesen sem tudnánk kimondani azt, hogy valaki tevékenyen világra hozza magát. Szülni lehet, de magát megszülni senki nem tudja. Ennél a teljesen kézenfekvő ténynél fogva az ember egész létezése kezdetétől fogva olyasminnek mutatkozik, ami nem az ember rendelkezési körének hatósugarában helyezkedik el. Ha világra tudnánk hozni, és előtte már meg tudnánk fogantatni magunkat, joggal támaszthatnánk igényt

s számunkra. Abból következően, hogy a születésünk megtörténik velünk (nem természeti eseményként, hanem alapvető esetben két másik ember szerető akaratából), eleve bele vagyunk fonódva emberi kapcsolatok olyan hálózatába, amely nem a mi hatalmunknak van alárendelve.

„A születés váltja meg a világot” – a filozófus Hannah Arendtnek, akitől e kijelentés származik, sajnos nincs igaza. A születésnek nincs megváltó ereje, és jaj annak, aki gyermeke születésétől vár megváltást magának: ilyen terhet senkire nem érdemes ráhelyezni. Egyetlen születésnek van megváltó világossága és ereje, annak, amelyről karácsonykor

kérdőjelezhetetlen jelenléte új összefüggésbe tudja rendezni az összes többi emberi testet. Ha pedig Krisztus testéről beszélünk, nyomban Krisztus Testéről, az Egyházzal is beszélünk, amely azoknak az embereknek egészen újfajta közössége, akik igyekeznek elhinni és elfogadni, hogy a többiek, akik szintén ebben a Testben élnek, valóságosak.

Ebben az új Testben és testi létformában segítenünk kell egymásnak abban, hogy igazán és teljesen *világra* tudjunk jönni. Bár mindannyian újjászületünk a keresztségben, s így beágyazódunk Krisztus Testébe, újfajta létmódunk túl nagy feladatot jelent ahhoz, hogy egymagunk meg

re van szükségünk mások részéről ahhoz, hogy bennünk is megszülessen az a végtelenül nehezen kialakítható felismerés, hogy új életünk testi formájában immár igazán valóságosak vagyunk. Sok minden úgy van elrendezve körülöttünk, hogy akadályozza ezt a kölcsönös segítségnyújtást, és mivel gyakran mi sem hiszünk el teljesen, hogy Krisztus Testében élünk, mozgunk és vagyunk, a nehézségeink csak fokozódnak. Pedig nincs más dolgunk, mint elhinni és másoknak is segíteni annak elfogadásában, hogy valóságosak, megkérdőjelezhetetlenül valóságosak vagyunk mindannyian. Ez ugyanis már maga a szeretet.

Pilinszky János a karácsonyról

Szép a karácsony költészete, de ennek a költészetnek a gyökere véghetetlenül mélyebb, s tulajdonképpen még nem termette meg valódi gyümölcsét közöttünk.

Isten – írja Simone Weil – tiszta szeretetből alkotta a világot. A teremés nem Isten hatalmának, hanem az isteni szeretet lemondásának a műve. Mivel pedig a világ a lemondás műve, erre az isteni szeretetre mi is csak lemondással felelhetünk. Innét minden valódi alkotás és minden valódi cselekedet és vállalkozás mélyén a szeretet alkalma és az askézis szabadító jelenléte.

De a teremő szeretet nem lett volna teljes, ha Isten maga is nem vállalja megtestesülését. Creatio, Incarnatio, Passio: ugyanannak a feltétlen, ugyanannak a szent Szeretetnek a túlradása, „túlkapása”, amely „Krisztust végül is a keresztre emelte”.

Egész létünk a szeretet isteni „túlkapásainak” a drámája. Ennek a drámának áll mintegy centrumában a megtestesülés titka az isteni ártatlanság makulátlanul tiszta jegyeivel. Így – a teremő lemondás jegyében – a karácsony egyszerre az egész teremés elfogadásának és szeretetben való fölülmúlásának az ünnepe. Isten szeretete és szabadsága a valóságos helye: innét univerzalitása. Ezért, hogy jó hírével mindent bevilágít, hogy térben és időben minden – ami szép és igaz – tudva, nem tudva feléje mutat, s méltán meríthet világosságot belőle.

De mint a szívünkben lakó isteni szikra, tiszta szeretet: a megtestesült Isten is csak szinte észrevétlenül léphetett közénk. Igaz: kicsiny, mérhetetlenül kicsiny fény ez – de reális. Ugyanaz a szelídség, mely engedelmeségre bírta a teremtet univerzumot, és gyengédségé-

nek erejével a kereszt vereségén túl meggyőzte a világot.

A karácsonyi bölcsőben a kisderek ártatlanságával fekszik ez az ártatlan Isten, kinek szeretete soha többé nem hagyja nyugton szívünket. Békéje örök kísértője minden békétlenségnek, szelídsége minden háborúságnak. A karácsonyi ünnep külsősége mit se ér e tiszta, ártatlan és egyetemes szeretet nélkül. Vajon valaha is meg fogja teremni valódi gyümölcsseit közöttünk?

(Új Ember, 1967. december 17.)

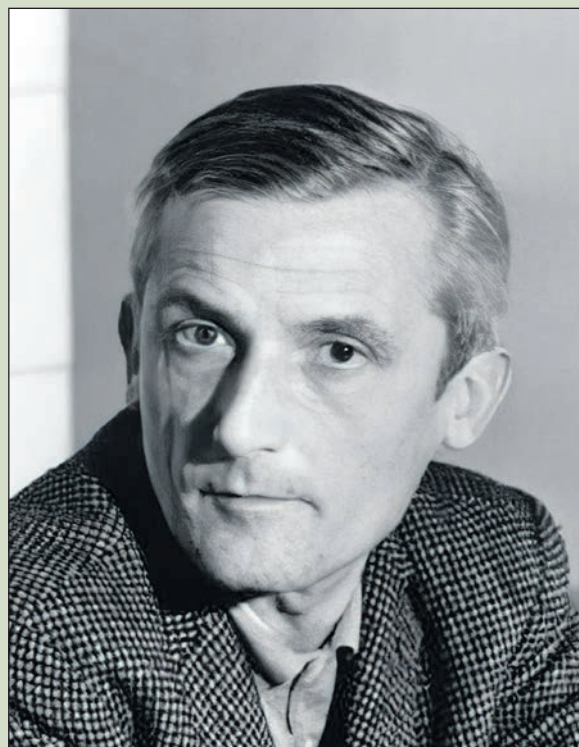
Nincs nyomasztóbb, mint az élet kegyetlen törvényét szemlélteni. Azt, hogy egymásból élünk; hogy fölfaljuk egymást; azt, hogy a természet „rendje” egy éhségből és rettegésből fölrakott, önmagában vérző gúlához hasonló.

És ebbe a kegyetlen rendbe „lépett be”, megszületve és

megtestesülve Isten Báránya, a mi Jézusunk, hogy a világ kegyetlen rendjét megváltsa. A „vérző gúlán” mit se módosítva, gyökeresen megfordította annak jelentését. Nem tagadta, hogy „fölfaljuk egymást”. Azt mondta inkább, hogy mindannyian étel és táplálék vagyunk. Már itt, a világban, e „vérző gúlán” belül a kegyetlen tényeket a szeretet realitásává változtatta, amikor valódi ételként és valódi italként osztotta szét magát – mindannyiunknak példát mutatva.

Az első Karácsony, a Fiúisten megtestesülése óta mindenek prédája helyett mindenek ételvé, táplálékává lettünk, s tudjuk, hogy a természet rettenetes törvénye mögött valójában a szeretet örökös áldozása a végső realitás.

(Új Ember, 1975. december 28.)

„Mi olyanok vagyunk, mint a bábaasszony”

Harmincéves a budapesti RÉV Szenvedélybeteg-segítő Szolgálat

Fennállásának harmincadik évfordulóját ünnepli idén a budapesti RÉV Szenvedélybeteg-segítő Szolgálat, amely a Katolikus Karitászségisze alatt végzi hiánypótló tevékenységét. Budapesten, a karitászségisze alatt végzi hiánypótló tevékenységét. Budapesten, a karitászségisze alatt végzi hiánypótló tevékenységét. Budapesten, a karitászségisze alatt végzi hiánypótló tevékenységét.

A RÉV a fővárosban két helyen fogadja a segítséget kérőket: Újbudán és Óbudán. Az intézményben összesen tizennégyen dolgoznak, munkatársak és önkéntesek. Évente ezer körül van azok száma, akik hozzájuk fordulnak. Tóth Balázs először 2004 és 2014 között dolgozott a RÉV-ben. Ezt követően nyolc évig más szociális intézményekben tevékenykedett, majd 2022-ben visszatért, immár intézményvezetőként. Felidézi: több mint húsz évvel ezelőtt egyszer el-esett az utcán, és eltört a csontjai. Magatehetetlenül feküdt a földön, és látta, hogy bedrogozott alakok közelednek felé. Arra gondolt, nem érdekli, hogy elhaljon, csak ne bánták. Ők azonban lehajoltak hozzá, aggódva kérdezték, hogyan segíthetnének, hívjanak-e mentőt. A valóság olykor legyőzi az előítéleteket. Ez hatalmas élmény volt számára, és meghatározó szerepet játszott abban, hogy a szenvedélybeteg-ellátásban helyezkedett el.

Nagy-Kapás Rita visszaemlékezett: 2018-ban, még egyetemistaként, a székesfehérvári RÉV-ambulancián végezte a szakmai gyakorlatát, majd ugyanitt dolgozott 2022. június végéig. Időközben a fővárosba költözött, és lehetősége nyílt arra, hogy a budapesti RÉV Szolgálatnál folytassa a munkáját.

„A felmenőim közül többen is szenvedélybetegséggel küzdöttek, főként alkoholizmussal, de a legkirívóbb példa talán az apai nagybátyám: kilenc gyermek apjaként fizetésekor az első dolga nem az volt, hogy vegyen valamit a feleségének és a gyermekeiknek, hanem kivitte a pénzt a lóversenyre. Ha apám nem támogatta volna őket, a gyerekek állami intézetbe kerültek volna.” Kérdésemre, hogyan lesz valaki szenvedélybeteg, Tóth Balázs elmondta: senki nem jókedvében lesz szenvedélybeteg, hanem olyan dolgok történnek vele, amelyek besorodják ebbe. Sokféle ok állhat a háttérben: személyiségsszerveződés, környezet, genetikai összetevők, gyermekkori traumák, transzgenerációs minták. Ha valaki abban nő fel, hogy a szülei isznak, ünnepekkor a család és a barátaik lerészegednek, akkor ezt a mintát viheti tovább. Természetesen mondhatja azt is: az apám alkoholista volt, de én nem akarok inni. Ennek azonban tudatos döntésnek kell lennie. A szeretetteljes családi környezet védőfaktor, de nem állítható, hogy aki így nő fel, az később nem válhat szenvedélybeteggé. Mindenkiből lehet szenvedélybeteg: van, akinek nagyobb az esélye erre, másnak kevesebb.

Nagy-Kapás Rita egyetért, s kiegészítésként hozzátesszi: nemigen lehet olyan embert találni a világban, aki ne találkozott volna különböző legális vagy illegális szerekkel. Szinte minden családban előfordul a szenvedélybetegség. Sokan azért isznak, mert nem tudják megoldani a problémáikat, nem látják a kiutat egy-egy élethelyzetből.

Évtizedekkel ezelőtt az alkohol és a dohányzás volt a leggyakoribb szenvedélybetegség, napjainkban azonban már felzárkózott melléjük a drog-, a szerencsejáték-, a számi-

tógépjáték-, a telefon- és a pornófüggőség, sőt, a túlzásba vitt vásárlás szenvedélye is. Nagy-Kapás Rita kifejtette: szenvedélybetegek mindig is voltak. Magyarországon leginkább az alkoholfogyasztásnak van hagyománya. A RÉV munkatársai nem tesznek különbséget a segítségért hozzájuk fordulóknak között. Intézmé-

nyükbe nemcsak a szenvedélybetegeket, hanem a hozzátartozókat is várják. „Egy embert látok magam előtt, akinek valamilyen nehézsége van, és aki igent mond saját magára. Megéri ráfordítani az időmet, és meghallgatni a történetét.” Hiszen lehet, hogy soha életében nem hallgatták meg, hogy bántották, láthatatlanná kellett válnia, mert a szülei szenvedélybetegek voltak. Az is elképzelhető, hogy csak kipróbált valamit, ami nagyon tetszett neki, de aztán rádöbbsent: nem akarja ezt, és szeretné megosztani valakivel az élményeit. Aki a segítőszolgálathoz fordul, bátor ember, hiszen megteszi az első lépést a változás felé. „A szenvedélybetegség nem olyan téma, amiről délutánonként egy tea mellett kedélyesen elbeszélgetünk a barátainkkal.”

A RÉV-hez fordulóknak korösszetétele változó. Tóth Balázs szavaiból kiderül: korábban az illegális szereket használók többsége fiatal volt, de mára kitolódott a korhatár, csaknem nyugdíjas korú marihuánahasználóval is találkozhatnak. Az alkoholfüggőség elsődlegesen a középkorú és az idősebb korosztályt érinti. Az online szerencsejáték főleg a fiatalabbak körében tapasztalható, míg egyéb változatai a többi korosztályt is érintik. Leginkább az alkohol- és a droghasználók keresik fel a RÉV-et, de az utóbbi időben egyre több szerencsejáték-függő jelenik meg az ellátásban. Vannak, akik lakásokat, családi házakat játszanak el, s néhány év alatt eljuthatnak a teljes anyagi megsemmisülésig.

Nagy-Kapás Rita többnyire olyan emberekkel találkozik, akik a verem mélyén vannak, de szeretnék megragadni az utolsó utáni lehetőséget: „helló, valaki fogja meg végre a kezemet!” „Előfordul, hogy valaki azért jön el hozzánk, mert a felesége, a szülei, a barátai javasolták neki, hogy keresse fel az intézményt, aggódnak érte. Ekkor még kérdés, hogy az illető mennyire motivált a szenvedélyétől való megszabadulásra. A kollégákkal az is a feladatunk, hogy motiváljuk a klienseket a változásra, és arra, hogy merjenek az önismeret útjára lépni.”

Tóth Balázs hozzáfűzte: nagyon örülnek, ha valaki megjelenik az ellátásban, mert az azt jelenti: valamilyen szinten problémásnak érzi a helyzetét. A szenvedélybetegség egyik fázisa az, hogy aki benne él, nem látja, hogy bajban van. Ez a tagadási periódus: „Iszogatok, ez igaz, de mindenki iszogat...”, „Néha játszom, de sokan

ezt csinálják...” Egészen addig hangoztatják ezt a szenvedélybetegek, míg egyszer csak olyan élmény éri őket, ami után belátják: így nem lehet tovább az életük. Ez a mélypont.

Jó, ha valaki akkor jut el ideig, amikor még nem veszett el minden, még nem hagyta el a házastársa, nem esett szét a családja, még nem rúgták ki a munkahelyéről, nem betegedett meg.

Az intézményvezető szavai szerint a RÉV-nél megvan a lehetősége annak, hogy valaki egyéni terápiával gyógyuljon, de ha be tudják vonni a családot, akkor a családterápia segít. Elindulhat a családban a nyílt kommunikáció, ami már fél gyógyulás. Előfordul, hogy csak a hozzátartozó keresi fel a RÉV-et, mert a szenvedélybeteg azt mondja: „nincs velem semmi baj, gyájanak engem békén”. A RÉV-nél mindenki ott kezdik a munkát, ahol éppen tart. Amilyen fázisban van, onnan lehet építkezni.

A RÉV a Katolikus Karitászségisze alatt működik. Vajon hogyan jelenik meg a segítőszolgálat munkájában a hit? Nem azzal kezdik, hogy azt mondják a hozzájuk fordulóknak: Isten szeret téged, mert ezzel – szándékukkal ellentétben – néhány emberből akár ellenszenvet is kiválthatnak. Tóth Balázs elmondta: a kliensek köre rendkívül tág, vannak közöttük gyakorló katolikusok, de más vallásúak és nem hívők is. Mindenkit fogadnak, és senkit nem akarnak rákényszeríteni arra, hogy a Katolikus

Egyház tagja legyen. Munkájukban alapvetően fontos ez az evangéliumi szakasz: „Éhes voltam, és ennem adtatok, szomjas voltam, és innom adtatok...” (Mt 25,35). „Mindenkire, aki bejön hozzánk, úgy tekintünk, mint a szenvedő Krisztusra, úgy viszonyulunk hozzá, mint a testvérünkhöz, és úgy is segítünk neki.”

Még ha nem is mondják ki ezt, a segítő kapcsolatokban megjelenik ez a szemlélet.

Nagy-Kapás Rita úgy fogalmazott: „Nem rontok ajtóstól a házba.” A beszélgetésben, a terápiában mindig eljön az a pillanat, amikor kiderül, mit gondol a segítséget kérő a hitről. Azt kérdezi, hogy teheti ezt vele Isten, s aztán tovább sorjáznak a kérdések, melyekben rengeteg érzés nyilvánul meg.

Tóth Balázs kiemelte: minden munkatársuk más-más módszert használ, de minden esetben meghatározó a személyes kapcsolat, az, hogy jelen vannak a hozzájuk fordulóknak életében.

Nagy-Kapás Rita vallja: az az egy óra, amit végigbeszélgetnek a klienssel, az az ő „dedikált” ideje. Minden egyes segítségre szorulóval együttéreznek és együtt gondolkodnak.

Kérdésünkre, hogy mennyire követik figyelemmel a kliensek későbbi sorsát, Tóth Balázs elmondta: a terápiák lezárása után is kapnak visszajelzéseket, értesülnek arról, hogy pártfogoltjaik mennyire hasznosítják a mindennapokban mindazt, amit a segítőszolgálatnál tanultak. Vannak egykori alkoholfüggők, akik már hosszú ideje nem isznak, önmagukon dolgoznak. Egy harminc-négyen évig játékszenvedélyben élő ember felhagyott a szerencsejátékkal. Olykor még az intézményvezető is meglepődik, amikor az alkoholfüggő és egyúttal láncdohányos ember a terápia közepén egyszer csak felhagy mindkét függőségével. Ilyenkor kétkedik, attól tart, hogy csak időleges lesz a változás, és nagy öröm számára, ha kiderül, az illető nem tért vissza a függőségeihez, rendbe jött a házassága és a gyerekeivel való kapcsolata. A RÉV budapesti vezetője leszögezte: ők nem a szenvedélybetegséggel foglalkoznak, hanem az emberrel, aki egyébként szenvedélybeteg. Az egész személyt nézik, és érdekli őket, hogy mi van vele. Együtt örülnek, amikor jó dolgok történnek vele, és aggódnak érte, amikor baj van. Jelen vannak az életében. Ha egy emberrel törődnek, ha szeretik, ha együttéreznek vele, és elfogadják olyannak, amilyen, min-

den tulajdonságával, minden hibájával együtt, az önmagában buzdító erőt jelent. S ebben a segítő kapcsolatban a pusztító szenvedélyek, a régóta cipelt terhek kezdenek lehullan a szenvedélybetegről, már nincs szüksége rájuk. Van egy mondas: A kapcsolatokban sérülünk, de a kapcsolatokban gyógyulunk is. A feltétel nélküli elfogadást Szent Pál szeretet-himnuszához szokták hasonlítani.

Nagy-Kapás Rita hozzátette: partneri a kapcsolat közöttük és a kliensek között, s ez átvihető a mindennapokra is. Lélektől lélekig kapcsolódnak egymáshoz, együtt vannak, közösen gondolkodnak, és ez gyógyító hatású. A terápiás munkatárs felidézte: járt hozzá egy marihuána-fogyasztó fiatalember, aki azt hangoztatta, hogy soha nem fog leszokni. Nagyon szeretett volna gyermeket, de a párok kapcsolatában komoly nehézségei voltak. Amikor véget ért a terápia, azt mondta: rájött, talán nem kellene azt gondolnia, hogy minden bajára a marihuána jelenti a megoldást, de azért néhanapján elszív egy-két füves cigit. Elkészöntek egymástól. Három évvel később Nagy-Kapás Rita egyszer egy bevásárlóközpontban vásárolt, és a fiatalember szembejött vele a karon ülő gyermekével és a mosolygós feleségével. „Ez az, amit sikernek nevezhetünk. Ez a fiatalember elérte, amit szeretett volna.” Persze az is előfordul, hogy az egykori függő visszaesik a szenvedélyébe. „Együtt szárnyalunk vele, minden szép és reményteljes, és aztán közbejön valami, amittől visszazuhan a nullára. Viszont megvan már benne az énerő, tudja: képes arra, hogy józan maradjon.”

A RÉV mozaikszó, jelentése betűkre lebontva: Remény, Élet, Változás. Karácsonykor a megváltó Szeretet-Istent ünnepeljük, az ő eljövételét. A világ legnagyobb eseménye ez, amely új alapokra helyezte az emberiség történelmét. A RÉV-hez forduló szenvedélybetegek előtt is ott a lehetőség, hogy régi életüket hátrahagyva újat kezdenek.

Nagy-Kapás Rita szerint az ünnepek egyrészt át vannak itatódva csodálatos léttartalommal, másrészt az erről tudomást sem vevő világ rányomja erre a bélyegét. Iszonyatosan szorongató tud lenni a magány, ahogyan az is, ha nincs lehetőségem megvenni az egyébként rövid ideig használható tárgyakat, miközben fényképek tanúszkodnak arról, hogy mások a családjuk körében legalább ideig-óráig boldogok. A magányos léleknek csak az elkeseredettség marad. A RÉV arra készíti fel az embereket, hogy – ha nehéz is – keressék meg azokat az erő- és reményforrásokat, amelyek segítenek nekik abban, hogy kevésbé érezzék magányosnak magukat.

Tóth Balázs emlékeztetett rá: „Mi olyanok vagyunk, mint a bábaasszony, aki világra segíti a gyermeket. Leül velünk szemben egy ember, és segítünk neki, hogy világra jöjjenek azok a gondolatok, amelyek által képes megváltoztatni az életét. Ha pedig már megszülettek a gondolatok, azok megvalósításában is támogatjuk. Aki eljön hozzánk, annak a lelkében ott él a remény, hogy valami talán megváltozhat az életében. Ha nem így volna, nem jönne el. Az ilyen ember belátja: az élet, amit most élek, nem jó senkinek, sem nekem, sem a hozzátartozóimnak. A RÉV Segítőszolgálat nevében szereplő három fogalom, a remény, az élet és a változás minden kapcsolatunkban jelen van. A célunk az, hogy a reményre épülő új élet, a változás tartós legyen a hozzánk fordulóknak életében.”

Bodnár Dániel
Fotó: Lambert Attila

Boldog és boldogulni képes felnőtteket neveljünk!

Gloviczki Zoltánnal beszélgettünk az új könyvéről

Október végén jelent meg A holnapután iskolája – Felkészülés az emberi jövőre című kötet. Szerzője Gloviczki Zoltán, az Apor Vilmos Katolikus Főiskola rektora, aki 2010 és 2013 között oktatásért felelős helyettes államtitkár volt, majd az Oktatási Hivatal elnöke. Megdöbbenően modern szemlélettel tekint az oktatás jövőjére, és azt reméli, könyvével társadalmi párbeszédet indíthat el az oktatás ügyéről. Vele beszélgettünk.

– Milyen iskolára lenne szükségük a jelen és a jövő generációinak ahhoz, hogy tíz, húsz vagy akár negyven év múlva is helyt tudjanak állni ebben a rohamosan változó világban?

– Sok szó esik mostanában a konzervatív, illetve a progresszív oktatásról. Amikor az ember a holnapután iskolájáról ír könyvet, úgy tűnhet, elköteleződik valamilyen egészen vad progresszió mellett, hiszen nem is a holnapról, hanem a holnaputánról beszél. Az általam felvázolt elképzelés azonban nagyon hasonlít a régmúlt iskoláihoz. Aki ma az oktatás terén konzervatívnak gondolja magát, az ugyanis egy olyan modellhez ragaszkodik, amely történelmi szempontból nem is olyan régi. A 19. században a felvilágosodás, a természet-tudományok megerősödése, a pozitívizmus hatására alakult ki a mai iskola, amely diszciplináris tantárgyak információinak átadásában látja az oktatás lényegét. Ebben azonban gyökeresen különbözik minden valaha volt iskolától. Egy 17. vagy egy 15. századi, sőt egy ókori iskola is sokkal jobban hasonlított ahhoz, amit a neveléssel foglalkozó szakemberek ideálisnak tartanak ma vagy holnapután.

– Milyen ez a régmúlt oktatási modell?

– Volt ezeknek az iskoláknak egy nagyon banális tulajdonságuk, mégpedig az, hogy egy igazán egyszerű célt szolgáltak: boldog és boldogulni képes felnőtteket akartak nevelni, a szülőkkel közösen. Amikor ehhez arra volt szükség, hogy a gyerekek latinul tanuljanak, akkor latinul tanultak, amikor pedig arra, hogy szóoklatot tanuljanak, akkor szóoklatot tanultak. De mindig a cél határozta meg az oktatást, és nem az, hogy mit szerettek volna átadni.

Ugyanakkor van néhány nagy különbség a több száz évvel ezelőtti iskolákhoz képest. Az egyik legfontosabb, hogy az utóbbi száz évben megváltozott az iskola látogatóközönsege. A 20. század közepéig az iskola a szociokulturális elit befogadó közegének számított, még akkor is, ha Mária Terézia óta tankötelezettség volt Magyarországon. Minden oktatási törvény, egészen a két évvel ezelőttiig, azon erőlködik, hogyan tudnák az embereket rávenni arra, hogy iskolába járassák a gyerekeiket. Néhány évvel ezelőtt a családi pótlék megvonásához köztük a kötelező óvodalátogatás és az iskoláztatás elmulasztását. Az ötvenes években formálisan mindenki eleget tett a tankötelezettségnek, de a magyar gyerekek ötven százaléka semmilyen iskolai végzettsé-

get nem szerzett. Az, hogy ma ennyi a nehezen kezelhető gyerek az intézményeinkben, nagyrészt annak köszönhető, hogy az ilyen gyerekek a mi időnkben nem járhattak iskolába, csak kisegítőbe, esetleg intézetben éltek vagy magántanulók voltak. Az a tudományos, elit ismeretátadás, amely a 19. századtól elterjedt, számukra teljesen értelmetlen. Kétszáz évvel ezelőtt egy falusi általános iskola összesített alsó tagozatában még az sem volt feltétlenül cél, hogy írni-olvasni megtanuljanak a gyerekek, mert egy parasztcsaládban született kisgyerekek nem mindig volt szüksége erre, de arra igen, hogy tisztességes, a másokra figyelő, istenhívó ember legyen belőle. Ma, a mesterséges intelligencia korában, a társadalom értékrendi válságában sem mondanék mást, mint hogy vegyük elő ezeket a régebbi mintákat.

– Hogyan hat az oktatásra a mesterséges intelligencia térnyerése?

– Az első reakciónk az volt, hogy féltettük az emberségünket, és kerestük a mesterséges intelligencia hibáit. Ám hiába leplezzük le, hogy ma még téved, vagy valamilyen ügyetlen, nem lehet kétségünk afelől, hogy tökéletesedni fog – nem érdemes tehát versenyeznünk vele. De mikor jut eszünkbe versenyezni egy vonattal, hogy hamarabb érünk-e Debrecenbe, mint az? Felülünk rá. A mesterséges intelligenciát is meg kell tanulnunk arra használni, ami a célunk. Nem kell tartanunk attól, hogy az ember babérajaira tör, hiszen kényelmetlen neki két kézzel dolgozni, két lábon járni, szeretetre vágyódni. Számára az nem hatékony, hogy aludjon, szomorú legyen, hogy gyerekkori emlékei legyenek. Következésképpen nyugodtan nevelhetjük a gyerekeinket embernek, nem pedig mesterséges intelligenciának. Nem kell mindent és nagyon gyorsan a fejükbe töltöni, hanem elengedhetjük magunkat, és figyelhetünk az érzelmi intelligenciájuk, a társas intelligenciájuk, az ítéliképességük, a mérlegelő képességük, a felelősségre vonatkozó képességeik fejlesztésére. Ezeket a kompetenciákat már néhány évtizede is fontosnak tartottuk ahhoz, hogy valaki teljes ember legyen, de ma már a kognitív pszichológia és az ideglettan eredményeinek köszönhetően azt is tudjuk, hogy ezek a képességek a gondolkodás fejlődésének is feltételei. Ahhoz, hogy a matematika területén jól működjön az agyunk, szükségünk van arra,

hogy beszélgessünk, énekeljünk, mozogjunk és aludjunk. Elméleti fizikusnak sem azokat veszik fel ma már Oxfordba vagy Cambridge-be, akiknek emelt szintű érettségijük van fizikából. Ezekon a nagynevű egyetemeken teljesen megfelel, ha a jelentkező értelmes elemző esszét ír egy ókori szerzőről, mert a fizikát bárki meg tudja tanulni, de okos, érdeklődő, összefüggéseket látó és kreatív ember nem terem minden fán.

– A gyerekek sokszor nem motiváltak, mert látják, hogy hatalmas eltérés van a „nagybetűs élet” és az iskolában tanított ismeretek között.

– Ha valaha igaz volt az a mondas, hogy nem az életnek, hanem az iskolának tanulunk, az éppen ma van. Az iskola önálló létezővé nőtte ki magát. A gyerekeknek nincs motivációjuk, mert nincs értelme annak, ami ott folyik. Sőt, a pedagógusok frusztráltsága is nagyrészt ennek tudható be, hiszen egy becsületes, szakmájáért aggódó pedagógus érzi, hogy valami nem stimmel.

– Említette, hogy boldog gyerekeket kellene nevelni, akik majd boldogulnak az életben is. Mit lehet tenni azért, hogy valóban boldog, értelmes, az életre felkészítő éveket töltsenek az iskolában?

– Mi, akik az oktatással foglalkozunk, beleértve a hivatásukat gyakorló pedagógusokat is, régóta tudunk recepteket erre. Mernünk kellene meglépni, hogy nem a kovalens kötés vagy a harmincéves háború dán szakasza érdekel, hanem inkább az, hogy megérti-e a gyerek, mi történik a ruhával, ha a mosószert beleönti a mosógépbe, vagy hogy mit jelent Európa számára a reformáció ügye mind a mai napig. Nem egyszerűen a pedagógusok, az oktatáspolitikai, a gyerekek vagy az igazgató dolga, hogy el tudjuk engedni a beidegződéseinket, hanem összetársadalmi kérdés. Sok esetben a szülők viselik nehezen, ha egy iskolában más történik, mint amit megszoktak. Lomha társadalmi alrendszer az isko-

la, összefogásra van szükség a változáshoz. Azért írtam a könyvemet, hogy beszélgetést gerjesszek. Nem kívánom, hogy bárki egyetértsen velem, de az fontos célkitűzésem, hogy többen gondolkodjanak el az oktatásról. Az előadásaim során sok pedagógussal, igazgatóval találkozom, látom, hogy ők is sejtik, merre kellene változni.

– Milyen ma egy jó pedagógus?

– Több mint negyedszázada képezek pedagógusokat egyetemen, főiskolán. Az első éves hallgatókat mindig megkértem, hogy az emlékeik alapján gyűjtsék össze, milyen tulajdonságokat kapcsolnak egy pozitív és egy negatív pedagógusképhez. Úgy látom, a huszonöt év alatt nemigen változott, hogy mitől motiváló, biztató, pozitív, előrevívó egy pedagógus.

– Mik az ismérvei?

– Először is van célja. Nem oka van a munkájának, nem azért megy be órára, mert ez van az órarendjében, nem azért tanítja meg a tananyagot, mert ez van a Nemzeti Alaptantervben vagy a tankönyvben, hanem azért, mert szeretne elérni valamit a gyerekekkel. Emlékezzon vissza a saját pedagógusai közül azokra, akiket érezte, hogy szeretik a gyerekeket és a munkájukat! Még akkor is szerette ezeket a tanárait, ha nem kedvelte a tantárgyukat, mert értelmet adtak a tanóráknak, akartak valamit. Rengeteg szakmai fogás van arra, hogyan lehet motiválni, előrevívóan értékelni, és jó módszerekkel tanítani együttműködést, kommunikációt, kritikus gondolkodást. El kell engednünk, hogy „egy gyerekeknek azt kell csinálnia, amit én mondok”. Nem arról van szó, hogy nem kell szót fogadnia, hanem arról, hogy engedem kísérletezni. Az agykutatás bizonyította, hogy ha egy gyerek felügyelet mellett kipróbál valamit és téved, azzal sokkal többet fejlődik a gondolkodása, mint ha megmondom neki a megoldást. Az internetes online oktatóprog-

kezdenek pedagógushiánnyal küzdeni.

– Látjuk, milyen sok gyereknek van tanulási problémája. Mit gondol a felzárkóztatásról?

– Kérdés, miért használjuk a felzárkóztatás szót, mihez akarunk felzárkóztatni. Mert ha ahhoz, amit mi az iskoláról elképzelünk, akkor hazudunk a gyerekeknek és magunknak is. Ma Magyarországon a Nemzeti Alaptantervben olyan dolgok szerepelnek, amiket a legelittebb budapesti gimnáziumban sem tanítunk meg a diákoknak, nemhogy egy bányai vagy szabolcs-szatmári zsákfaluban. Egy Down-szindrómás gyerek részben önálló, szociális, magas szinten zenélő és kommunikáló emberré válhat, ha nevellem. A nevelés által a borsodi zsákfaluban élő gyerek is eljuttatható valahova. De ha azzal az ideával megyünk hozzá, hogy Ezra Poundból és sejtbiológiából kell leérettésegíznie, akkor azt sem fogjuk elérni, hogy megtanuljon írni és olvasni. Lehet, hogy csak hetedikes korára menne majd neki az olvasás és az írás, de ha azt mondjuk, hogy „neked már nem ez a dolgod, hanem hogy földrajzot tanulj”, akkor sem a földrajzot nem fogja tudni, sem írni-olvasni nem fog megtanulni. Tükörbe kell néznünk, és meg kell vizsgálnunk, mi a célunk! A háromszáz évvel ezelőtti falusi iskolában nem az volt a cél, hogy leérettésegízzenek a gyerekek, hanem ha kell, megtanuljanak olvasni, írni és számolni, ha nem, akkor megtanuljanak szépen kommunikálni, megismerjenek bölcsességeket vagy az evangélium alapvető tanításait. Én boldog lennék, ha egy borsodi zsákfaluban idáig eljutnánk, és szeretem ők is boldogok lennének. Ha fiktív, elit célokat kergetünk, akkor a társadalom nagy részével semmilyen célt nem fogunk elérni. Ráadásul frusztrált lesz a gyerek, a pedagógus és a szülő is.

– Mik az első lépések a változás felé?

– Az első, hogy kinyissuk a szemünket. A második, hogy belenézünk vele a tükörbe, és a harmadik, ami a legnehezebb, hogy egymás szemébe is belenézünk, és kimondjuk: „a király meztelen”. Amíg azt mondjuk, hogy ez így rendben van, addig semmi nem fog történni. Nincs más út, mint hogy elkezdjük beszélgetni egymással, a szülőkkel és a gyerekeinkkel. Az elmúlt harminc évben sok jó ötlet merült fel az oktatáspolitikában, de ezerszer beigazolódtott, hogy oktatáspolitikai kényszerszótól semmi nem fog megváltozni. Általam jónak ítélt szakmai lépések buktak el azon, hogy nem történt meg kellően a kommunikálásuk. Sok szereplő van a pedagógia világában, aki érti és tudja, merre kellene menni, csak ki kellene mozdulni a tehetetlenségéből.

Vámosy Erzsébet
Fotó: Merényi Zita

„Mi Jézust szeretnénk megajándékozni”

Beszélgetés Kissevichné Toldi Hajnalkával az ünnep lelkéről

A székesfehérvári Kissevich családban a gyerekek nem írnak kívánságlistát karácsony előtt, inkább ők ajándékoznak meg másokat. Órangyalaik kis cédulákon üzeneteket küldenek egész adventben, így biztatva őket jó cselekedetekre. Az adventi naptár fordítva is működik: nemcsak kivesznek valamit a naponta kinyíló ablakból – például hozzávalókat a családi forrócsokizáshoz –, hanem december első napjától karácsonyig teleraknak egy nagy dobozt játékkal, könyvvel, süteménnyel, s végül szenteste személyesen viszik el egy rászoruló családhoz. De olyan még sosem volt, hogy ilyenkor ne kaptak volna ők is valamit.

Kissevichné Toldi Hajnalka ötgyermekes édesanyja, aki 2023-ban országos életvédő napot szervezett és az élet védeleméért dolgozó egyházmegyei munkacsoportot alakított Székesfehérváron. Vallja, az életvédelem inkább összeköt, mint szétválaszt – így kiváló evangelizációs terület. Tizenhat éves korától missziós nővérnek készült, de felismerve, hogy Istennek más terve van az életével, huszonkét évesen férjhez ment. Férje, Kissevich Péter társa mindenben, együtt valósítják meg, amire Isten hívja őket. Egy ilyen – ima közben jött – ötlet eredménye például, hogy megújulhat a székesfehérvári Szent György Kórház újszülöttmentő inkubátorának környezete. Simon András, az idén elhunyt grafikusművész *Tenyerembe irtalak...* című alkotása kerül annak az épületnek a falára, amelyben az inkubátor áll, ahová anonim módon helyezhetők el azok a kisbabák, akiket az édesanya súlyos válsághelyzet vagy más körülmény miatt nem tud vállalni.

Hajni Székelyudvarhelyről származik, szüleivel a rendszerváltáskor költöztek a Fejér vármegyei Perkátára. A kislány már az általános iskolában kitűnt tehetségével sorra nyerte a mesemondó és szavalóversenyeket. Férjével mindketten katolikus neveltetést kaptak, ismeretségüket az Antiochia közösségnek köszönhetik. Bár Peti azonnal felfigyelt Hajnira, sokáig fel sem merülhetett a párkapcsolat és a házasság kérdése, mert Hajni egy korábbi élmény hatására szerzetes szeretett volna lenni. A római nemzetközi ministránstalálkozón történt, hogy Hajnit egy ismeretlen megszólította a templomban magyarul: „Én már két éve itt élek Rómában, Jézusban.” „Az mit jelent?” – kérdezett vissza a lány. „Azt jelenti, hogy elhagytam a családomat, és itt vagyok a szegények között, itt élek, és próbálom építeni Isten országát.” A hosszú hajú, szakállas férfi ezután odébb lépett, és Hajni hiába szeretne volna, hogy a barátnőivel is beszéljen, nyoma veszett. A különös találkozás nagy hatással volt a fiatal lányra, ezután úgy érezte, ő is Jézusnak szeretne adni az életét. „Mindig az érdekelt, hogy elmenjek olyan emberekhez, akik nem ismerik Istent, akik nem tudják, hogy ki Jézus. Nagyon érdekes, mert most az életvédelemben megtapasztalom ezt a fajta missziózást. Az életvédelem felől közelítve beszélek Istenről, hogy miket tesz a mi életünkben meg más emberek életében. Szóval Isten megadta ennek a váagnak a teljesülését, csak nem úgy, ahogy elképzeltem, hanem családdal együtt.”

Hajni konduktor-tanítói diplomát szerzett, de a mesemondás az élete része maradt, meseterápiával is foglalkozik. Emellett folyamatosan képezi magát, épp befejezett egy teremtés-

védelmi kurzust, és máris jelentkezett egy természetes családtervezéssel kapcsolatos képzésre. Mivel a gimnázium után férjével mindketten Budapesten folytatták a tanulmányaikat – Peti villamosmérnökként végzett, ma térinformatikával foglalkozik –, a fiatal pár a fővárosban alapított

irányítjuk.” Az élmények hatására Hajni férjével együtt bekapcsolódott a 40 Nap az Életért elnevezésű életvédő kampányba, és már ekkor megfogalmazódott benne egy életvédő nap gondolata is. Erre végül 2021 májusában került sor a plébániájukon, a Prohászka-émléktemplomban.

családot, itt született meg Palkó, Hanna Mária és Gellért. Negyedik gyermeküket várva azért költöztek Székesfehérvárra, hogy a nagyszülők közelében legyenek. „Nehezen szántam rá magam a költözésre, mert nagyon jó közösségünk volt Budapesten. De aztán szembejött velem egy történet a Bibliában, amiből rájöttem, hogy mennem kell. Gondoltam, valami biztos vár itt minket.”

„A barátaimat hívtam meg tanúságot tenni, mert addigra összeállt a kép, hogy Isten mennyi, a témában érintett emberrel összehozott az életem során. Örökbefogadó családokkal, abortusz-túlélővel; van olyan barátnőm, aki a tizenöt hetes babáját veszítette el, és van olyan is, akiről kiderült, hogy az ötödik gyermekét el akarta vetetni. Mély tanúságtételek voltak, a Szentlélek ott volt közöttünk.”

Alighogy beköltöztek lakóparki lakásukba, kitört a koronavírus-járvány, és minden ajtó bezáródott. „Sehová nem tudtunk menni, sem házasságunk közösségbe, sem a gyerekeink miniszterálmá.” Ekkor született meg negyedik gyermekük, Lilianna. Három nappal később, aznap, amikor hazajöhetek a kórházból, Hajni elveszítette az édesanyját. „Teljesen váratlanul halt meg, semmi baja nem volt.” Este kapták a hírt telefonon, a gyerekeknek reggel mondták el, mi történt. „Nagyon szomorúak lettek, de azt mondták, hogy úgyis feltámad. Véletlenül meghalottam, hogy egymás között is erről beszélnék, hogy neki már jó, és úgyis feltámad” – emlékszik vissza Hajni. A gyerekek viselkedése a szülőket is megerősítette.

„Néhány nap leforgása alatt megtapasztaltuk, milyen hatalmas erők mozognak itt, hogy nem magától értetődő az életünk. Egyik pillanatról a másikra vége lehet, és ezt nem mi

Ezután következett a *Kilenc hónap – egy tanév* felnőtteknek szóló képzés elvégzése; Hajni úgy érzi, ez nyitotta meg számára a kaput az életvédelemhez. A székesfehérvári országos életvédő napot már az ötödik gyermeküket várva szervezték a férjével. „Nagyon szép volt így várni Teót, hogy közben az életvédelem dolgaiban kellett elmélyülni.” Az általuk szervezett életvédő napon az előzőeknél tágabban jelent meg az életvédelem kérdése: nemcsak a magzati élet védelméről, hanem a természetes fogantatástól a természetes halálig tartó folyamatról gondolkodtak együtt. Hajniék – korábban átélt élményeik hatására – vallják: az életvédelem kérdésekor élethelyzetekről kell beszélni, mert minden élethelyzet egyúttal krízishelyzet is, ami lehetőséget ad arra, hogy fejlődjünk, és magasabb szinten éljük meg a hitünket.

Amikor először mentek el szentmisére az új plébániájukon, egy idő

nén mellé ültek le a templomban. Később neki köszönhetően ismerték meg a lelki adoptálást, a kilenc hónap át tartó imát egy veszélyben lévő magzatért. Ibolya néni ugyanis a '90-es évek elején az elsők között köteleződtett el Magyarországon lelki adoptálásra, és közel negyven lelki

adoptált gyermeke van, a saját tizenegy gyermeke mellett. Hajni pontosan emlékszik, hogy ő maga mikor érzett először készletet az életmentő imára. „2020. december 8-án történt, két nénivel együtt tettem fogadalmat a templomban. Aztán otthon is fogadalmat tettünk Petivel és a két nagyobb gyerekünkkel, Palkóval és Hanna Máriával, mert épp előző nap hívott fel a helyi Antiochia közösséget

találtak benne a kórház dolgozói – édesanyja valamiért nem tudta felnevelni, de a kisfiú lehetőséget kapott tőle az életre.

Az életvédelem iránti elhivatottságuk alapján talán nem meglepő, hogy Hajniékna karácsonykor Jézus születésnapja van a középpontban. A gyerekekkel együtt tortát sütnek, és az ünnepi ebédnél énekléssel, szülinapi gyertyagyújtással köszöntik a Megváltót. „Karácsonykor mi Jézust akarjuk megajándékozni. Neki díszítjük fel a karácsonyfát, neki varázsoljuk széppé az otthonunkat.” Hajni és Peti jegyességük óta minden nyaraláson vásárolnak egy karácsonyfadíszet, így már jó nagy doboznyi összegyűlt – és mindegyiknek története van! A fa díszítése közben a díszekhez kapcsolódó emlékeket is felelevenítik a gyerekekkel. A karácsonyfát egyébként már egy nappal korábban felállítják, mert 24-én nem sok időt töltenek otthon. Egy kukoricacsuhéból készült betlehemmél idős és magányos emberekhez viszik el az örömhírt. Nagyjából tízperces a családi előadásuk, már novembertől készülnek, gyakorolják a dalokat. „Mióta ideköltöztünk, megyünk. Nekünk sokat ad, meg a gyerekeknek is. Elmondják, hogy mi is adtunk ajándékot.”

Azért hazaérve otthon is van ajándékozás, de nem a Jézuska vagy az angyalok hozzák az ajándékokat, mint sok más kisgyermekes családban, hanem egymást lepik meg. „Jézus az igazi ajándék. Megajándékozott mágával minket. Mi is követjük a példáját, és az ajándékokkal megpróbáljuk kifejezni a másiknak a szeretetünket.” Tavaly Peti egy mesét írt a gyerekeknek, ami alapján megtalálhatták az ajándékaikat: a nyárra tervezett családi sátrazás kellékeit. Mivel az évek során már nagyon sok játékuk összegyűlt, Hajniék a nagyszülőktől is azt kéri, inkább élményt, együtt töltött időt ajándékozzanak nekik. Néhány

vezető házaspár, hogy szeretnének imát kérni őt meddő házaspárért.” Így a lelki adoptálás imáját értük is mondták mindennap, úgy, hogy a házaspároknak csak a keresztnéveit tudták. Néhány hónappal később megszólalt a telefon: Hajni legnagyobb meglepetésére az ismeretlen telefonáló megköszönte az imát, és elmondta, hogy babát várnak. Ők voltak az egyik házaspár az öt közül. Nemsokára ismét csörgött a készülék, és újabb babáról kaptak hírt. Mára mindegyik házaspárnak gyermeke született! „Ezek az Isten-től kapott visszajelzések hatalmas lökést adnak” – mondja Hajni. Ilyen csodás visszajelzés volt az is, amikor megtudták, hogy a 2023. évi 40 Nap az Életért őszi kampány – amikor is mindennap kiálltak imádkozni a székesfehérvári Szent György Kórház elé – utolsó napján, hosszú kihagyás után újra jelzett a kórház babamentő inkubátora: egy egészséges újszülöttet

évet várni kellett rá, míg ez megvalósult, de legutóbb már azt kapták ajándékba az unokák, hogy egy évig állatkerti nevelőszülők lehettek, ami hatalmas élményt jelentett számukra.

A magányos és idős emberek mellett mindig van egy rászoruló család is, ahová elmennek karácsonykor. „Nem mindig az a rászoruló, aki szegény” – mondja Hajni. Emlékeztetése ezek a találkozások, a gyerekek is évekre visszamenőleg tudják, merre jártak. És ami igazán meglepő, azoktól a családoktól, amelyek olyan szegények, hogy semmijük nincs, soha nem mentek haza üres kézzel. „Egy kislány, akinek nem voltak játékaik, csak három plüssállata, az egyiket odaadta a fiunknak. Palkó a mai napig tudja, hogy kitől kapta azt a plüsst. A gyerekek megélik, hogy még akkor is lehet adni valamit, amikor nincs semmi.”

Szendéné Kiss Nóra
Fotó: Merényi Zita

A művészetek vonzásában

Rockenbauer Zoltánnal beszélgettünk

Politikusként ismerjük az 1990-es és a kétezres évekből. Volt kulturális miniszter, a nevéhez fűződik a Műpa felépítése, és az édesapja volt Rockenbauer Pál, akinek természetjáró sorozatait rengetegen néztük a televízióban. Rockenbauer Zoltán művészettörténésszel a Múcsarnokban beszélgettünk a karácsonyról és életpályájáról.

– Hogyan emlékszik vissza a gyerekkori karácsonyokra?

– Karácsonytól karácsonyig számoltam az évet, annyira vártam mindig az ünnepet. Egy gyereknek a karácsony különösen jelentős, hiszen csak jóval később érti meg a húsvét lényegét. Egyke vagyok, a szocialista körülmények ellenére is viszonylag gazdag karácsonyunk volt, sok mindent megkaptam, amire vágytam. Mégis él bennem egy olyan karácsony emléke, amikor apa hiányzott az ünnepekkor. Akkor járt a Déli-sarkon, és az eredeti terv szerint szentestére hazaért volna, de a csatlakozási problémák miatt csak két-három nappal később érkezett meg. Mint akkoriban minden gyereknek, egy ideig nekem is a Jézuska hozta az ajándékot, de később is mindig titokban maradt, hogy mit kapok. Lázadó kamaszként viszont már az ellen is tiltakoztam, hogy dísz legyen a karácsonyfán. Giccsesnek tartottam. A szaloncukor ott volt a szép zöld fa alatt egy tában, még azt sem lehetett ráaggatni. Gimnazista voltam, amikor a keresztanyám egyszer elhívott a pesti ferencesekhez éjfél misére. Azóta is minden évben elmegyek, csak most már a Szent Teréz-templomba, ahová egyébként is járunk.

– Most hogyan zajlik az ünnep?

– A karácsony misztériumát sikerült átörökíteni. A tizennégy éves kislány is még mindig a Jézuskától kapja az ajándékot. Levelet ír neki, bár előfordult, hogy csak 22-én, amikor már nem kis gondot jelentett teljesíteni a kívánságát. Feleségemmel 23-áról 24-ére virradóra díszítjük a karácsonyfát, miután Marci elalszik. Mindig nagy öröm, amikor másnap reggel meglátja teljes pompájában, persze akkor még ajándékok nélkül.

– Emlékszik olyan karácsonyi ajándékra, aminek nagyon örült gyermekkorában?

– Az első karórámat karácsonykor kaptam, nagyon büszkén viseltem. Ebből arra következtettem, hogy majd a fiamnak is biztos remek ajándék lesz. Hát, egyáltalán nem volt az. Nekem a Matchbox autópálya szerezte a legnagyobb örömet. És sok könyvet kaptam, apámtól olyanokat, amiket ő is szeretett, például Verne Gyula-könyveket. A *Képes Történelem* és a *Képes Földrajz* könyvsorozat nagyon tetszett nekem, komoly gyűjteményem volt belőlük.

– Milyen volt a kapcsolata az édesapjával?

– Közeli, jó kapcsolatban voltunk gimnazista koromig. Akkor számomra is beköszöntött a lázadó korszak, ráadásul a családban is megromlottak a viszonyok, a szüleim elváltak. Mind a kettejükkel szemben dacos és távolságtartó lettem, úgy voltam vele, nekem senki ne mondja meg, mit csináljak. Önállósítottam magam, hamar el is költöztem otthonról, erős volt bennem a kamasztudat. Apámmal sokáig közvetlen, baráti volt a kapcsolat, sokat játszottunk

együtt, fociztunk, pingpongoztunk, sakkoztunk, kártyáztunk. De szigorú is tudott lenni. Ha bevette magát a számonkérés terén, kemény büntetéseket helyezett kilátásba vagy szabott ki. A saját fiammal ugyanezt élem meg: jó barátok vagyunk, de ha kell, szigorúbb is tudok lenni. Am leginkább megbeszéljük a dolgokat, egyezsége tudunk jutni.

– Kamaszként szerette meg a képzőművészeteket?

– Igen, de a zene éppúgy érdekelt, tanultam basszusgitározni, majd blockflötézni. Gyerekként kedveltem az operát, bérletem volt

az Erkel Színház és az Operaház matinéelőadásaira. Felső tagozatosként viszont rockrajongó lettem, egy időre hanyagoltam a komolyzenét. Barátaimmal a modern képzőművészetért is rajongtunk. Nagy dolog volt abban az időben könyveket szerezni a szürrealizmusról vagy általában a 20. századi modernizmusról. Bújtuk az antikváriumokat, mindent elolvastunk, amit lehetett, kiállításokra jártunk. Másodikos gimnazista koromig paleontológusnak készültem, ám amikor kiderült, hogy nem vagyok elég jó természettudományokból, attól fogva művészettörténész szerettem volna lenni. De nem voltam jó tanuló, a szüleimtől állandóan azt hallgattam, hogy kukásember lesz belőlem, semmire sem viszem. Így aztán nem is mertem jelentkezni az ELTE művészettörténet szakára, hanem Nyíregyházára mentem magyar–könyvtár szakra. Elég nagy kerülővel lettem művészettörténész, hiszen a főiskola elvégzése után az ELTE néprajz szakán diplomáztam, és csak a kilencvenes évek közepén kezdtem el tudományos alapossággal foglalkozni művészeti témával, elsőként Márffy Ödön és Csinszka kapcsolatával. Beleástam magam Márffy életművébe, és ledoktoráltam művészettörténetből. A politikai pályafutásom vége óta már csak művészettörténettel foglalkozom.

– Hogyan kezdődött a politikai karrierje?

– A nyolcvanas években részt vettem ellenzéki mozgalmakban, megfordultam „repülő egyetemen”, szamizdatot olvastam, tüntetésekre jártam. Ott voltam az úgynevezett lánchídi csatában, beidézték a rendőrségre is. Amikor 1988-ban megalakult a Fidesz, azonnal beléptem. A politikai karrieremet tulajdonképpen annak köszönhetem, hogy beszéltem franciául, és mivel más aktivista nem

nagyon, így én lettem a Fideszben a „francia kapcsolat”. A gimnáziumban latint, majd angolt tanultam, a franciát a katonaság idején kezdtem el, magamtól, a művészettörténeti érdeklődésem miatt. Hanglemezzel ellátott nyelvkönyvből tanultam nagyon intenzíven, mindennap. A gimnáziumban még utáltam szavakat magolni, de ekkorra már rájöttem, hogy enélkül nem megy, így hamar összeszedtem egy közel ezerszavas szókincset. Mindent megtanultam, amivel találkoztam, verseket, sőt Camus *Közönyének* első oldalát is bevágtam franciául. Egy év nyelvtanulás után kijutottam Párizsba, ahol egész jól elboldogultam ezzel a minimális franciatudással. A

kommunista blokkból jött turisták csodabogarának számítottak, azt pedig pláne rokonszenvesnek tartták a franciák, ha valaki az anyanyelvükön próbálkozik.

– Megdöbbenő, hogy ez az autodidakta franciatanulás alapozta meg a politikai pályafutását.

– Összefüggenek a dolgok. Gimnazistaként művészettörténész akartam lenni, és húsz évvel később az lettem. Azt tapasztaltam, hogy semmi nem volt haszontalan, amit a középiskola elvégzése után tanultam. Ott viszont rengeteg olyasmivel kellett foglalkoznom, amit soha nem használtam az életben.

– Hogyan folytatódott a pályája?

– A Fidesznek akkor kollektív vezetése volt, így hamar egyike lettem a választmányának, én voltam a tüntetésszervező és a francia kapcsolattartó. A választásokkor mint a Fidesz egyik vezetője kedvező pozícióban lettem az országos listán, így bekerültem a Parlamentbe. Korábban sosem gondoltam, hogy ilyesmi az életem része lehet.

– A szülei hogyan élték meg a sikereit?

– Amikor beidézték a rendőrségre, persze nagyon idegesek voltak. Amikor elkezdtem nyilatkozgatni a Szabad Európa Rádióknak, apám már nem élt. Édesanyám viszont lelkesen szórólapozott az első szabad választáson. Sajnos egy évvel később ő is elhunyt.

– Mire a legbüszkébb a politikai munkásságából?

– Talán a Művészetek Palotájának a létrejöttére, amelynek a koncepcióját én dolgoztam ki. Kulturális miniszterként kiemelt területnek

tartottam a magyar klasszikus zenét és képzőművészet, mert ez az a két művészeti terület, amellyel a leginkább meg tudjuk mutatni magunkat külföldön. Az irodalmunkkal – hiába világszínvonalú – nyelvi okokból nagyon nehéz áttörni. A világirodalmat a legnagyobb költőink fordítják magyarra, a mi irodalmunkat azok a csodabogarak ültetik át idegen nyelvekre, akik hajlandók megtanulni magyarul. Paul Éluard mindössze két József Attila-verssel próbálkozott. A zenével más a helyzet, zeneszerzőink, előadóink nemzetközi szinten is elismertek. Együttműködtem a Nemzeti Filharmonikusokkal, közeli kapcsolatban voltam Kocsis Zoltánnal, aki számtalan ötlettel állt elő azzal kapcsolatban, hogy miként lehetne nemzetközileg ismertté tenni a zenekart. Szeretett volna egy próbaterelemnek is alkalmas, világszínvonalú hangversenytermet, ez lett a Műpa szíve. Másfelől azt tapasztaltam, hogy világszerte igen népszerű a 20. századi és a kortárs képzőművészet. A magyar festészet legizgalmasabb korszaka a 20. század első fele, akkori alkotóink között egészen kiemelkedők is vannak, akikre fel lehet hívni a figyelmet. A magyar festők Párizsba jártak tanulni, lépést tartottak a nemzetközi modernista mozgalmakkal, részt vettek

a fauve-ok, a kubisták kiállításain. Amikor Passuth Krisztina vezetésével megrendeztük a *Magyar Vadak Párizstól Nagybányáig* kiállítást, külföldön is rácsodálkoztak, hogy milyen magas színvonalú a festészetünk. Áttörtük az ismeretlenség falát. A Nemzeti Galéria után három helyen is volt tárlatunk Franciaországban, majd Brüsszelben is. Ennek folyománya lett a Nyolcak tárlata Pécsen, Budapesten és Bécsben, majd az *Allegro barbaro* kiállítás a Musée d'Orsay-ban, ahol már összekapcsoltuk a zenét és a képzőművészetet. Külföldön Liszt Ferencet és Bartók Bélát ismerik, valóban világhírűek. Barki Gergely barátommal rendezhettük meg ezt a kiállítást, amire nagyon büszke vagyok, mert előtte és azóta sem dolgozott magyar kurátor ebben a neves intézményben.

A Műpa-koncepciónak egyik része volt tehát a hangversenyterem, amely Zoboki Gábor építész hozzáértésének köszönhetően remek akusztikával épült meg, a másik része pedig egy modern képtár, amelybe végül a Ludwig Múzeum költözött. Harmadik elemként a Hagyományok Háza akartuk elhelyezni az épületben, de ezzel a résszel az utódoknak más elképzelései voltak, fesztiválszínház számára alakította ki. Ennek ellenére a Műpa döntően úgy valósult meg, ahogy elképzeltem.

– Dolgozott aztán az MTVA-nál is.

– Egy, a Mezzóhoz vagy az Artéhoz hasonló kulturális csatorna elindítására kértek fel. Korábban soha nem akartam tévénél dolgozni, mert az apám példája riasztó volt, de ez érdekes ajánlatnak tűnt. Szabadúszóként, cikkírásból éltem már évek óta, és jókor jött egy fix állás, mert akkor született a kislányom. Ám a csatorna mégsem indulhatott el, és számomra vállalhatatlan kompromisszumok elé kerültem, úgyhogy másfél év után felmondtam. Ez volt a legkevésbé si-

keres időszakom. Rövid munkanélküliség után 2013 közepétől dolgozom a Múcsarnokban kurátorként.

– Ez most az, amit igazán szeretett volna megvalósítani az életében?

– Valójában világeletemben kutató szerettem volna lenni. Korábban etnológiai kutatásokat végeztem, az első kötetemet a polinéz mitológiáról írtam. Megtanultam tahituiul, és lefordítottam a tahiti mitológiát. Autodidakta módon sajátítottam el ezt a nyelvet is, másképpen nem is lehetett volna. A 19. század első felében a misszionáriusok sok mindent lejegyeztek abból a gazdag mitológiából, ami aztán a gyarmatosítás nyomán hamarosan feledésbe merült. Ezek kétnyelvű publikációkban a Néprajzi Múzeum könyvtárában is elérhetők voltak, így kezdtem kutatni a polinéz mitológiát, ami annyira érdekelt, hogy elvégeztem a néprajz szakot az ELTE-n. Művészettörténészként is elsősorban kutatónak tartom magam. Doktori disszertációként Márffy Ödön életműkatalógusát állítottam össze, és nagymonográfiát írtam róla. Nagyon szerettem kutatómunkát végezni: könyvtárakba, levéltárakba, múzeumokba járni. Ehhez képest a Múcsarnokban inkább gyakorlati és alkotó tevékenységet végzek, hiszen kiállítást rendezni egyfajta újraalkotást jelent.

– Márffy Ödönön keresztül jutott el Csinszkához?

– Nem, Csinszkan keresztül a festőhöz. A kilencvenes években rendszeresen írtam kultúrtörténeti esszéket az *Európai Utas* című lapba. Foglalkoztatott az Alma Mahlerhez hasonló műsák típusa, tehát az olyan nők, akik több nagy művészt inspiráltak. Csinszka ilyen volt: Ady Endre hitvese, Babits Mihály szerelme, majd Márffy Ödön felesége. Adyval való kapcsolata közismertnek számított, bár Robotos Imre népszerű bulvár-biográfiaja tele van rosszindulatú csúsztatással. Amikor belemerültem a Csinszka-történetbe, kiderült számomra, hogy nemcsak Adynak, de Márffy Ödönnek is van Csinszka-ciklusa. Elkezdtem dokumentálni, és összegyűlt félsszáz kép. Idővel aztán igyekeztem az összes Márffy-festményt feldolgozni. A végén ott álltam ezeröttszáz mű részletes adataival. A kormány bukását követően azonnal beiratkoztam az ELTE doktori iskolájába. A felvételre hatalmas dossziékkal érkeztem, látták, hogy komolyan foglalkozom a témával. Az egyetemen Passuth Krisztina köré szerveződött egy kis kutatócsoport, amelynek tagjai a Nyolcakat megelőző periódussal, a magyar vadakkal foglalkoztak. Márffy Ödön, Berény Róbert, Czöbel Béla, Czigány Dezső festészetében is volt ilyen fauve korszak. Több éves közös munka eredményeként jött létre a már említett tárlat a Nemzeti Galériában. A vadak után a Nyolcakkal folytattuk, majd az aktivistákkal. Barki Gergellyel bő tíz éve dolgozunk a magyar kubizmus problematikáján.

– Merre tovább?

– Ebben az életkorban az ember már nem tűz ki nagy célokat maga elé. De vannak elvarratlan szálak, amik még rám várnak. Szittyia Emilről is a rendelkezésemre áll egy oeuvre-katalógusnyi anyag. A Múcsarnokban kortárs kiállításokat rendezek, végzem a munkámat. És szeretném felnevelni a gyerekeimet.

Vámosy Erzsébet
Fotó: Fábán Attila

Emberség és művészi hivatás

Hiánypótló könyv jelent meg Leszkovszky György festőművészről

A Kaposvári Egyházmegye kiadásában idén jelent meg a Leszkovszky György festőművész (1891–1968) életművét bemutató könyv, Neszmélyi György egyetemi tanár (Leszkovszky György unokája) és Benkő Zsuzsanna művészettörténész (a festő monográfusa) munkája, archív képekkel és Hegedűs György fotóival gazdagon illusztrálva.

Hiánypótló ez a kötet, hiszen Leszkovszky György festőművész freskói, szekói országsszerte ismertek, ugyanakkor az életmű átfogó bemutatása „a hazai művészeti irodalom egyik nagy adóssága” volt.

Leszkovszky György az 1930-as években

Az idézetet egy újságcikkből vettem, amely még 1990 nyarán jelent meg az Új Ember hasábjain, és arról a művész néhány alkotását közönség elé táró kamarakiállításról szólt, amit a zebegényi templom hittantermében rendeztek meg. Akkor még élt Pálos Frigyes kanonok, művészettörténész, a váci Egyházmegyei Gyűjtemény igazgatója, aki a kiállítás megnyitóján – az újságról feljegyzései szerint – így jellemezte Leszkovszky Györgyöt: művész és hitvalló, az utolsó reneszánsz ember, akiben élet és művészet elválaszthatatlan volt.

A kanonok, művészettörténész a zebegényi tárlaton egykori mesterére emlékezett, akit Hatvanban, a belvárosi plébánián ismert meg, s akinek a javaslatára elindult azon az úton, amely a művészettörténeti diplomája megszerzéséhez vezetett. (Megjegyezzük, hogy Pálos Frigyes

a kommunista hatalom bűntetésből helyezte Hatvanba, nem is sejtve, hogy a dispositio által kezdetét veszi az akkori ifjúsági lelkipásztor művészet iránti elkötelezettségének talán legmeghatározóbb időszaka.)

Érdekes még bővebben is idézni Pálos Frigyesről, ha Leszkovszkyról van szó, s ezt meg is tesszük. A következő vallomást a Műemlékvédelem folyóirat 2005. évi 4. számában megjelent Pálos-interjúból vettük: „Csík József hatvani prépost plébánosnak jó barátja volt Leszkovszky György festőművész, aki az Országos Iparművészeti Iskolában Körösfői-Kriesch Aladár tanítványaként díszítőfestészetet tanult, a nedves falfestési eljárások mesterévé képezte magát, majd az alakrajz, díszítőfestés és az iparművészeti tervezés tanára lett. A díszítő- és freskófestés mellett illusztrációkat, üvegablak-, plakát-, zászlóterveket készített, iparművészeti tervezői feladatokat vállalt. Bekapcsolódott Körösfői-Kriesch gödöllői körébe, mestere mellett sokat dolgozott. Számomra igen jelentős volt ez az ismeretség, amelyből egy szép barátság lett. Nagyon sokat tanultam tőle. Jártam vele a templomokban, melyeknek a festését elvállalta. (...) Tőle hallottam, és egy életre megjegyeztem az elvet: »A szépség az arányokon múlik, az egyházművészet = Istentisztelet.«,

Ha az időrendet nézzük, a művész és Pálos Frigyes találkozása már az 1946. augusztus 14-ei B-listára helyezése után történt: a minisztériumi rendelet Leszkovszky Györgyöt elbocsátotta a közszolgálatból (a katedrától). Igaz, ő akkor már túl volt a művészi-alkotói értelembe vett „nagy korszakán”, a római ösztöndíjon, már megkapta a Lotz Károly Aranyérmét, az Állami Rajzdíjat, tagja volt a Magyar Képzőművészek Egyesületének, s a pápától kitüntetést vehetett át 1943-ban, a Nagy Szent Gergely Rend lovagkeresztjét. A B-listázás a dolgozói évtizedek után sem eredményezett leállást, sőt a „perifériára kerülést” követően neki köszönhető több vidéki templom díszítésének művészi megoldása.

Leszkovszky az 1930-as évektől kezdve az ország számos településének templomában alkotott, s ezek

A kaposvári székesegyház Szent József oltára (Fotó: Hegedűs György)

ről mind szó esik az idén megjelent Leszkovszky György élete és munkássága című könyvben. A kötet részletes és

Leszkovszky György a Szent József-oltár festése közben 1943-ban

tekintélyes fotójegyzéke mutatja a sokoldalú életművet, amelynek része a budapesti Szent Rókus Kórház

kápolnafreskója, a pasaréti ferences templom karzatán látható báránys fríz és az alagi Szent Imre-templom kazettás mennyezete éppúgy, mint a kaposvári székesegyház monumentális falképsorozata, s még sorolhatnánk. A kaposvári a fő mű, az egyházmegye büszkesége, ez indokolja Varga László kaposvári püspök kiadói nagylelkűségét, amely lehetővé tette a hiánypótló kötet megjelenését.

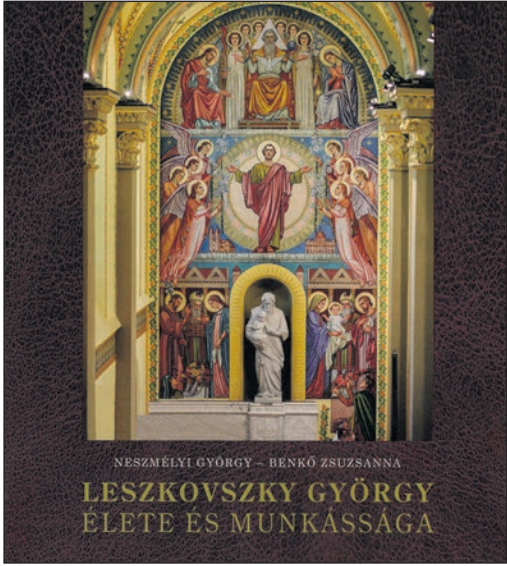
A Leszkovszky György munkásságát bemutató könyv egyben részletes életrajz is. Megtudhatjuk többek közt, hogy a művész és felesége, Galyas Margit ötvösművész a vészkorszakban családjuk életének kockázatásával zsidó embereket, köztük gyerekeket bújtatnak a Húsvölgyi úti házukban. Embermentő tevékenységükért a jeruzsálemi Jad Vasem Intézet posztumusz Világ Igaza kitüntetésében részesültek, és 2017-ben nekik ítélték a Magyar Köztársaság által adományozott Bátorságért Érdemjelet is.

A művész házaspár kisebbik lánya, Leszkovszky Márta a Budapest-Pasaréti Páduai Szent Antal Plébánia lapjában (Pasaréti Körkép, 2018. november) személyes emlékeit osztotta meg az embert próbáló időszakról. „Az édesanyát és a fiát a padlás mellett bújatták a szüleim. Volt ott egy szoba, és a szobában egy nagy mélyedés, ha csengettek, oda kellett bújniuk, és egy szekrényt kellett a mélyedés elé tolni. (...) Másokat is mentettek, akiknek később ott laktak a gyerekei is. Voltak, akik csak egy ideig maradtak. Például nálunk lakott Barta István festőművész, édesapám kollégája, jellegzetes arcú zsidó ember. Apám elvitte őt magával vidékre, mint munkatársát, templomok festésében segédkezett. Többek közt Vácott is, de amikor jöttek vissza Budapest felé, egyszer csak megállt a vonat, nyilasok szálltak fel. Igazoltatás. Ők ketten halászápadtan ültek, felkészültek a legrosszabbra is, de amikor a nyilasok odaértek a kupéjukhoz, az egyik katona meg-

szólt: »unom már ezt az egészet, menjünk sörözni!«. És elmentek.

Amikor édesapám ezt a történetet elmondta nekünk, azt is hangsúlyozta: ez isteni gondviselés volt, és hozzátette: »hagyni kell, hogy a Jóisten működjön.« Igen, hagyni kell, s főként bízni, mert az Úr munkálkodik – még akkor is, amikor nem hagyják. Gondoljunk csak Pálos Frigyes „büntető” dispositójára, ami egyben Leszkovszky Györggyel való hosszú barátságának kezdetét jelentette.

De most térjünk vissza a nyolcvan évvel ezelőtti történetekre, nézzünk bele 1944 sötétségébe, és lássuk meg a fényt a művész emberségében. Ismét a Leszkovszky kisebbik lányával készült pasaréti interjúból idézünk: „Édesanyám, úgy is, mint feleség, és mint háromgyermekes anyuka, végig tudta és viselte annak a felelősségét, hogy az, amit a férjével együtt tesznek, bármikor az egész

család életébe is kerülhet. A nővérem 12 éves, a bátyám 10 éves, én pedig hat éves voltam. 1944 vége felé kihirdettek egy törvényt, amely szerint, aki zsidókat bújtat, ugyanolyan büntetésben részesülhet, mint a bújtatottak: el is hurcolhatják. Kérdezte édesanyám édesapámtól: akkor most mi lesz? Apám azt válaszolta: semmi, itt maradnak (a bújtatottak).

Ez az időszak úgy ért véget, hogy bejöttek az oroszok. (...) A zsidókérdés pedig már nem került elő.

Édesapámról még annyit szeretnék mondani, hogy a háború alatt és után is elő-előkerült a beszélgetésekben, hogy zsidókat mentett, de ő nem szeretett erről beszélni. Azt mondta, tulajdonképpen nem tett mást, csak az emberbaráti kötelességét teljesítette.”

Körössy László
Fotó: Archiv

A báránys fríz a kórus mellvédjén a pasaréti ferences templomban (Fotó: Gieszer Richárd)

Krisztus átölelő szeretetét adják az embereknek

Beszélgetés Marik Gergellyel

Krisztus felismerése az embertársainkban elengedhetetlen ahhoz, hogy tevékenységünk valóban karitász-munka legyen. A lélek és a szolgálat együttesével tudunk az embereknek olyat adni, amire rászorulnak. Fontos a hagyományos segítségnyújtás, de a karitázmunka nem korlátozódhat ruha- és élelmiszerosztásra, a katasztrófhelyzetekben való megjelenésre – vallja Marik Gergely, aki 2023 szeptemberétől az Esztergom-Budapesti Főegyházmegye Szent Erzsébet Karitász Központjának igazgatója. Szolgálatokról beszélgettünk.

– Az Ön szemében mi a karitász feladata?

– A legfontosabb, hogy Krisztus szeretetét vigyük az emberekhez. A karitásznak mindig a helyi körülményekre kell válaszolnia, de fontos, hogy tudjuk a miértet. Sokszor elmondom, hogy a karitász ima nélkül csak egy segélyszervezet, segítség nélkül pedig imacsoprot. E kettő között kell megtalálnunk az egyensúlyt, és soha nem szabad elfeledkeznünk arról, hogy miért, vagy még inkább kiért dolgozunk. Tudnunk kellene a karitásról mint tényleges szeretetszolgálatról gondolkodni. Jó volna, ha a logóban látható szeretetlángok tüze valóban érezhető lenne a munkánkban. Az őszi lelkigyakorlaton Varga László püspök a bazilikában felhívta a figyelmünket: az imádság, a segítség, Krisztus felismerése a rászorultakban elengedhetetlen ahhoz, hogy a tevékenységünk valóban karitázmunka legyen. Ez a fő irány. De ahány plébánia, annyi ház, annyi szokás és annyi körülmény.

– Hogyan zajlik a karitász-csoportok élete, és miben áll a központtal való kapcsolat-tartásuk?

– A főegyházmegye területe tíz régióra oszlik, ezeket még Bajzáth Ferenc atya hozta létre. A régióvezetőkkel havonta találkozunk, és részt veszünk a régiós gyűléseken. Áldott szervezet vagyunk, 1057 önkéntes dolgozik velünk nap mint nap. Vallom, hogy a fel-tétel nélküli szeretet jegyében kell tevékenykednünk, és ennek látszódnia is kell rajtunk. Majdnem minden plébánia területén működik csoportunk, ezért nagy szükség van a központi szervezet munkájára. Az irodában tíz alkalmazott végez koordináló feladatokat; emberi és anyagi erőforrásokkal egyaránt támogatjuk a karitász-csoportokat, amelyek a helyi civil szervezetekkel összekapcsolódva végzik tevékenységüket. Munkánkat az országos karitással karöltve végezzük, rajtuk keresztül kapcsolódunk be az országos programokba.

– Említene néhány jó gyakorlatot?

– Szeretném, ha a karitázmunka nem korlátozódna a ruha- és élelmiszerosztásra, a katasztrófhelyzetekben való megjelenésre, noha kétség sem férhet hozzá, hogy mindezekre nagy szükség van. Ha Krisztus szeretetét nyújtjuk, az biztonságot ad. Ahol az ember szeretve van, ott biz-

tonságban van. Ilyen hely az Egyházunk. Nehéz a feladat-körömben eddig eltöltött valamivel több mint egy év után véleményt formálni, amikor sokan már sok éve teszik a dolgukat. Sok jó gyakorlatot látunk, amelyekben megvan az egyensúly, ahol nem csak a megszokott válaszokat tudjuk adni, ahol nem zárjuk be a karitázt valami burokbá, ahol oda tudunk figyelni mind a testi, mind a lelki igényekre. A tevékeny szeretetben a rászoruló érzi, hogy szeretettel fordulnak felé, és nem csupán egy következő bábu a sorban. Sok jó példa van erre, hosszasan sorolhatnám.

– Jellemzően idős emberek szolgálata a karitász. Hogyan tudják továbbadni ezt az elkötelezettséget?

– Fontos célom, hogy a fiatalokat is bevonjuk a szolgálatba. De ehhez nekünk is változnunk kell, ki kell lépnünk a „karitászdobozból”, és azt a képet mutatni, hogy valóban szeretetszolgálat vagyunk.

Pelenkaadomány átadása Budapest-Rákospentén

Lehetőségeket, konkrét feladatokat, eseményeket kell felkínálnunk. Vannak jó példák a fiatalok bekapcsolódására. Novemberben például az élelmiszergyűjtésen nagyon aktívak voltak a fiatalok, gyűjtöttek a rászorulóknak, és gyakorolták az élő szóban folytatott kommunikációt. A lehetőségek felkínálása terén természetesen van hova fejlődnünk, de elengedhetetlen, hogy odafigyeljünk erre. Ugyanakkor az idősök szolgálata nagy kincs nekünk. Egyrészt a tapasztalatuk, másrészt a lelki és imaháttérük miatt, amit a karitásznak adnak. Harmadrészt pedig azért, mert nekik több idejük van, és készek felajánlani azt a másokért végzett munká-

ra. El kell fogadni, hogy más időráfordításra van lehetősége egy nyugdíjasnak, mint annak, aki a karitász szolgálatában a napi munkája mellett vesz részt. Fontos, hogy ezen a téren is meglegyen az egyensúly. Támaszkodunk az időseinkre, de találunk feladatot a fiataljainknak is.

– Az eredményes karitázmunkához nélkülözhetetlen a szakmaiság. Hogyan tudják ezt elősegíteni?

– A jó szándék nagyon fontos, az irgalom elengedhetetlen, de szakmaiság, képzés nélkül nem biztos, hogy valóban jól segítünk. Vannak nehéz helyzetek, amikor nem az érzelmekre támaszkodva kell meghozni egy-egy döntést. Az alapelvünk az, hogy mindenkin igyekszünk segíteni. Am képzéssel kell megalapoznunk a hozzáértést ahhoz, hogy az adott körülmények között élő ember helyzetén hosszú távon javítani tudjunk. Többfajta képzést kínálunk az önkénteseink számára, és buzdítjuk is őket, hogy vegyenek részt ezeken. Van olyan alapképzésünk, ahol a rászorulókhöz való hozzáállás szerepel a fókuszban, és vannak specifikus képzések is, például a beteglátogatás-

beletesznek a szolgálatba. Hála és köszönet nekik! Világos számomra az is, mennyire fontos – a megmaradásunkhoz elengedhetetlen –, hogy ne felejtjük el a gyökereinket, és mindig tudatosítsuk, hogy miért, pontosabban kiért dolgozunk.

– Hogyan néznek az új év elébe?

– Bízalommal és örömmel. Azt szoktam mondani, hogy amit a Jóistentől kapunk, azt kötelességünk és örömünk is to-

adott helyzetre és a gondviselésre való ráhagyatkozás elengedhetetlen ebben a munkában. De általánosságban azt mondhatom: minél több rászoruló embert szeretnénk elérni lelki és anyagi segítséggel. Azért sem szeretek konkrét célokat meghatározni, mert valom, a karitász nem attól működik, hogy éppen ki a vezetője. Attól működik, hogy vannak önkénteseink, akik a maguk helyén teszik a dolgukat. Nekik iránymutatást és segítséget lehet nyújtani. A legfontosabb, hogy Krisztus átölelő szeretetét odaadjuk az embereknek, ebben kell erősödnünk. El kell mondanunk, hogy ezen a helyen krisztusi szeretetet van, biztonság, béke, és nem aggodalom, nem siralomház. Lélekkel van átitatva ez a munka. Az emberi odafigyelés, a csendes meghallgatás legalább olyan nagy segítség, mint az élelmiszer, a bútor, az iskolászer vagy a tüzelő. A kettő együttesével tudunk az embereknek olyat adni, amire rászorulnak.

– Hogyan és mikor került a karitáshoz?

– A Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszus titkárságának irodavezetője voltam. Amikor a Jóisten áldásával lezajlott az esemény, Erdő Péter bíboros megkért a Szent Máté Ingatlanüzemeltetési Központ vezetésére. 2023 szeptemberében pedig felkérést kaptam a főegyházmegyei karitásközpont irányítására. Képviselem az intézményt, és mellettem van egy kiváló csapat. Az egész így együtt működik. Ezen túlmenően az Esztergom-Budapesti Főegyházmegye missziós referense is vagyok, ebben a feladat-körömben is nagyon jó emberekkel dolgozom együtt.

– Mivel foglalkozott előzőleg?

– Úgy gondolom, hogy a Jóisten mindig vezet minket. Végzettségemet tekintve meglepő módon angoltanár vagyok. Hiszem, hogy bármit meg tud tanulni az em-

ber, amire igazán nyitott. A pályám elején dolgoztam a McDonald's-nál franchise-igazgatóként, azután hálózati igazgató voltam a Diegónál, majd egy könyvkiadóhoz kerültem. Jó tanulási időszak volt ez, amikor képet alkothattam arról, hogy egy ideális világban hogyan működne egy jól felépített szervezet, s megtapasztalhattam azt is, hogy milyen egy jól strukturált, ám lélektelen szervezet. Nekünk ezzel szemben lelkes és jól strukturált szervezeteket kell létrehozunk, ahol meghatározó a lelkiség. Ez olyan többletet jelent, ami máshol nincs jelen. Nagyon sokat segített nekem, hogy hívó családban nőttem fel, majd az Emmanuel közösséghez tartoztam. Megértettem, mennyire fontos az egyensúly a lelki élet és a professzionizmus között. Ezek kiválóan kiegészítik egymást. A leghosszabb távú célunk az életben az, hogy üdvözlöljünk, és másokat is segítségünk az üdvösség útján. Ha ezt szem előtt tartjuk, és ha van személyes istenkapcsolatunk, akkor nem tévedhetünk el. Idő és energia ápolni ezt, de óriási segítség is ahhoz, hogy az ember lássa, hol a helye.

– Ellenszélben tesszük a dolgunkat, mégsem hallgathatunk.

– Úgy gondolom, az Egyháznak sosem volt könnyű dolga, bármely történelmi időszakot nézzük. Nem szabad hallgatnunk, de a cselekedeteinknek egységet és egyensúlyt kell mutatniuk ahhoz, hogy hitelesek legyünk. Hallatnunk kell a hangunkat, mert az Egyházunk jó hely, bárki bármit mond is. Biztonságos hely, ami átölel minket. Persze az Egyház is emberekből áll, akik nem tökéletesek. Egyedül Isten tökéletes. Ő a tökéletes szeretet, aki a Fiát is feláldozta értünk, az üdvösségünkért. Ezt a szeretetet kell továbbadnunk másoknak mindig, minden pillanatban.

Trauttwien Éva
Fotó: Merényi Zita

„Az én ma született Megváltóm a halálból is kiváltott engem”

Beszélgetés Iancu Laura költővel

A magyar költészet igen gazdag az ünnepek üzeneteit, hangulatát megfogalmazó versekben. Költőinket mindig erősen foglalkoztatta a szeretet-Isten, Jézus Krisztus földi megtestesülésének eseménye is. A karácsony és az irodalom kapcsolatáról Iancu Laura József Attila-díjas költővel beszélgettünk.

– A kiemelkedő magyar költők közül szinte nincs is olyan, aki ne írt volna a karácsonyról. Vannak-e olyan, Jézus Krisztus születéséhez kapcsolódó versek, amelyek különösen kedvesek Önnek?

– Ennek a művészeti hagyománynak az első rétege számomra a karácsonyi egyházi énekekben ölt testet. Katolikus vidékeken talán másúttal is jellemző ez, akár ma is. A szépirodalmi alkotások ezután következnek. Magam is azokkal a versekkel találkoztam először, amelyek az irodalomoktatás révén kúsznak be az életünkbe, s amelyekre a tévében, rádióban, előadásokon hívták fel a figyelmünket. Idetartoznak Ady Endre, Babits Mihály, Kosztolányi Dezső, József Attila, Mécs László, Sík Sándor karácsonyi versei. Van aztán a személyes keresés eredményeként megismert vers, amihez a kötődés is személyesebb. Itt elsőként Pilinszky Jánost kell említenem, azzal a megjegyzéssel, hogy a karácsony misztériumáról szóló prózái talán még értékeesebbek, mint a költeményei. Mára már klasszikussá vált kortársaink közül Nagy Gáspárt emelném ki, akinek egészen különleges karácsonyi versei – Pilinszky írásaihoz hasonlóan – úgy szublimálják, úgy mutatják fel a keresztény üzenetet a modernségben, hogy az nem szűnik meg annak lenni, ami. Nagy Gáspár úgy használja költészetében a keresztény szimbolikát, hogy az nem „sok”, nem „tolakodó” a nem keresztények számára sem.

– Beszélne néhány olyan versről, ami „bekúszott” az életébe?

– Adynak több verse is van *Karácsony* címmel. Az egyik ilyen három részből áll, és különösen aktuális. Több – látszólagos – anakronizmus is szerepel benne, de éppen ezáltal válik láthatóvá, hogy a művészetben az idő és a szellem megnyilvánulása más a hétköznapi valóságunkban megtapasztaltakhoz képest. A költő a kis faluját állítja szembe a nagyvárossal, a nyugalmat, a térdre borulást a lohollással, az önteltséggel. Az önmagát megalázó és az önmagát felmagasztaló lelkületet mutatja fel.

– Ady ebben a versében leírja, milyen a karácsony a faluban, illetve a nagyvárosban: „Az én kedves, kis falumban / Minden szívben / Csak szeretet lakik máma. / (...) Bántja lelkem a nagy város / Durva zaja.”

– A költő megtapasztalta, hogy az ember egyedül, illetve a városban nem tudja megélni a szakralitást. Azt írja: „De jó volna ünnepelni! / Odahaza. / De jó volna tiszta szívből / – Úgy mint régen – / Fohászkodni, / De jó volna megnyugodni.” A szakralitás megélése minden körülmények között adott, de ez csak Isten részéről igaz. Ő nem helyhez és közösséghez kötött. Az ember oldaláról azonban már nem ilyen egyszerű a történet. A vers tanúsága szerint a városban

Ady nem találta meg ezt a szerencsés együttállást. Sőt. A versből azt is kiérezzük, hogy amit hiányként ismert fel magában, azt akkor sem találta meg, ha visszamenne a falujába, mert ehhez gyermeki lelkületre volna szükség: „De jó volna mindent, mindent / Elfeledni, / De jó volna játszadozó / Gyermek lenni. / Igaz hittel, gyermek szívvel / A világgal / Kibékülni, / Szeretetben üdvözülni.” Azt látjuk, hogy a körülmények csak látszólagos okok, a megélést, a találkozást más tényezők akadályozzák. Meg kell aláznunk magunkat a nagy titok, a nagy szeretet előtt. Nem biztos, hogy a felnőtt ember fel tudja szítani magában ezt a gyermeki lelkületet, ha visszatér a falujába. Ezt a visszautat ugyanis nem kívül, hanem odabent kell megtenni. A valódi kérdés ez: amit gyermekként a falusi közösségben megtapasztaltam, arra felnőttként is igent tudok-e mondani? Ebben nem a tudás, a tudomány, hanem a góg akadályozza az embert.

– Ady a versében „szép regének” nevezi karácsonyt...

– Igen, ez már a felnőtt költő szava. A karácsony üzenete illúzió. Fikció. Utopia. Az értelem „zsarnoksága” alatt az ember eljut oda, hogy demisztifikálja, demitologizálja, varázstalanítja a világot, a létezését. Amire oly nagyon vágyott, az utópisztikus ábránd, eltévelyedés lesz számára. Kiábrándultságát és meghasonlottságát az okozza, hogy amire régen igent mondott, aminek egyszer átadta magát, az továbbra is oly módon kínálja fel magát, ahogyan az önnön enjéit felmagasztaló (érettségében felnőtt) ember számára már nem elfogadható.

– Ugyanakkor Ady azt is írja: „Ha ez a szép rege / Igaz hitté válna, / Óh, de nagy boldogság / Szállna a világra. / (...) Golgota nem volna / Ez a földi élet, / Egy erő hatná át / A nagy mindenséget, / Nem volna más vallás, / Nem volna csak ennyi: / Imádni az Istent / És egymást szeretni...”

– Igen, de magától semmi nem válik igaz hitté. A hit kegyelem, ám Isten nem erőszakolja rá az emberre. Nagy bajban volnánk, ha a regébe nekünk kellene életet lehelniünk, ha a mi hitünk mértéke szerint működne a megváltás műve. A karácsony misztériuma (a „rege”) az én hitemtől teljesen függetlenül fejt ki hatását. Az más kérdés, hogy hogyan viszonyulok ehhez. Abban van igazság, hogy a

spirituális események nélkül december 25-e csak társadalmi ünnep.

– Ha a „rege igaz hitté válna”, valóban nem volna Golgota?

– Nem hiszek abban, hogy az ember megválthatja magát. A Golgota az emberiség egyetlen reménységét testesíti meg. Fáj, hogy megtörtént, miattam történt meg, de van-e a világtörténelemben nagyobb szerelmi vallomás a Golgotánál? Egyébként a versbéli utópiának akkor sem lenne realitása, ha a paradicsomban nem történt volna meg a bűnbeesés. Az emberiség sok mindennel próbálkozott már, hogy létrehozza az ideális társadalmat, de minden vállalkozása kudarcot vallott. Az emberben van egy úr – Pilinszky sokat ír róla –, amit a materiális dolgok nem tudnak betölteni. Ebben a világban minden az anyagról szól. A minőségi változáshoz hitem szerint olyan változás kell, ami a matéria megváltása árán érhető el. Magyarul: új ég és új földre van szükség. Amiről Ady ír versének harmadik szakaszában, az a mennyország. Ezt a tudást ma világunkban a gyerekek hordozzák és ők értik a legmagasabb fokon. Keresztény hitünk szerint az lesz az emberiség tökéletes létállapota, amikor létezésünk – ahogyan Ady is írja – az istenimádatban teljeseedik ki.

– Amiről Ady ír, valóban gyönyörű álom: azt jelentené, hogy kivétel nélkül mindenki eljut az isteni szeretet legmagasabb fokára. Kérdés, hogy a földön megvalósulhat-e ez.

– Pilinszky mondta, hogy az *igazság, igazságosság és szeretet* szavak jegyében történt a világon a legtöbb kegyetlenség és gonoszság. Ahol az ember definiálja az igazságot és a szeretetet, ott előbb-utóbb vér folyik. Ha e fogalmakból kivesszük a lényegét, és pedig a Szentet, Istent, akkor semmi jóra nem számíthatunk. Igazság és szeretet addig az, ami, addig van, amíg ezek nem fogalmak, hanem egy lény, egy személy, maga Isten. Az Ady álmodta valóság eljövételéhez isteni beavatkozásra van szükség, arra, hogy Isten újrachangolja a bűn által eltorzított létezését. Az viszont természetes, hogy vágyunk erre. A világ kezdete óta.

– A karácsonyi csodát megéneklő költők között említette Nagy Gáspárt. Az ünnep lényegét számomra a *Jegyzvén szalmaszállal* című költeménye fejezi ki talán a legjobban:

„– ... kívül és belül: / poklosan örvényült, háborult világ, / de a remény sohasem meghaló, / ha minden utolsó szalmaszál / ABBÓL A JÁSZOLBÓL VALÓ!”

– Ez valóban nagyon szép vers, és sokan is ismerik. Nagy Gáspárnak sok csodálatos karácsonyi verse van. Például a *Se út... se félelem...* vagy az *Amíg a bölcsek ideérnek*. Mindkettő gyönyörűséges. A karácsonnyal kapcsolatban nála központi motívum a remény. Ez nagyon fontos. Ugyanis elfelejtettünk remélni, magáért a reményért. Ehelyett bebiztosítjuk magunkat kézzelfogható dolgokkal. Biztosításokba, kapcsolatokba, terápiákba öltünk vagyonokat. Szerintem veszélyes tagadni, hogy a világban és a saját életünkben is

történnek olyan dolgok, melyektől joggal félünk. A hiba ott van, hogy a félelmet nem kíséri, nem öleli át minden irányból a remény. Nem abban kell reménykednünk, hogy a rossz nem történhet meg velünk, vagy hogy a mi életünkben nem lesznek háborúk, betegségek. Számolnunk kell azzal, hogy a földi világban bármikor előfordulhatnak borzalmas események. A remény nem az ostoba ember illúziója. A remény tárgya az, amiben van kockázat. Nagy Gáspár gyönyörűen írja le ezt a *Se út... se félelem* című versében: „Makacs szívünk / csak a reménynek / adja meg magát / bár tudván tudja / mily kockázatos ma / megint elindulni / Betlehem iránt. // Az úton végig katonák / tankoszlop aknazár... / és mennyi rágalom.” A remény nem irreális bizalom. Tisztában kell lenni azzal, hogy a remény és a kockázatvállalás párbaj jár. Soha nem értettem meg azokat a lelkipásztori útmutatásokat, amelyek azt hangoztatták, hogy a bizalom kizárja a félelmet, a remény a kétségbeesést. Ezek mindig együtt járnak. Keringenek, táncolnak az emberben, és mindig az kerekedik felül, aminek felül kell kerekednie, mert akkor, ott az szolgálja az ember javát, növekedését, tisztulását. Sem a remény, sem a kétségbeesés nem permanens létmód. Az előbbi gyakorolható, az utóbbi szelídíthető. Ezért szép a művészet, mert meg tudja jeleníteni ezt a kettősséget.

– És a tudomány?

– A tudomány fehér és fekete. Merrev. A kategorizálás képtelen visszaadni azt az összetettséget, ahogyan a dolgok az emberben működnek, és amit a művészet valamelyest képes kifejezni.

– A karácsonnyal kapcsolatban is beszélni szokás a pogány örökségről, a társadalmi vonatkozásokról.

– Azt nem szabad elhallgatni, hogy a pogány örökségben és a kereszténységben közös elem a szakralitás. Ez a közös nevező azonban a keresztény karácsony és a társadalmi ünnep között már nem áll fenn. A 21. században a keresztény karácsonyban is hódít a külsőségeknek való megfelelés, de a felszín, a látványkarácsony mögött spirituális történések zajlanak. A profán társadalmi karácsony materiális ünnep, és nagyon sokféle válfaja létezik. Elményei és különleges megélései minden embernek vannak, lehetnek. Az ünnep

ugyanis végső soron a létezésre való rácsodálkozás, a létezésért érzett hála kifejezése, megünneplése. Akkor hagy nyomot az ember lényében, ha ezt tudatosítja magában. Ez olyan nagy jelentőségű dolog, hogy minden egyes napon el kellene különíteni egy pillanatot a karácsony üzenetének megélésére: a létezésem csoda, és hálát mondok érte. Mi, keresztények ehhez azt is hozzátesszük: és az én ma született Megváltóm a halálból is kiváltott engem.

– Ez a motívumegyüttes gyakran jelenik meg Nagy Gáspár verseiben.

– Így van. Nagy Gáspár ebben a konstellációban beszél verseiben a karácsonyról is. Olyan húrokat pendít meg, amelyek érzékeltetik a különbséget karácsony és karácsony között. *Az Amíg a bölcsek ideérnek* című verse ezen is túlmege. Egészen megrázza. Hirtelen ugrással ismét a Golgotán találjuk magunkat. A karácsonyi szimbólumok – csillag, angyalok, pásztorok, bölcsek, jászol, szalma, Betlehem – és a saját születésének a története jelenik meg, s az anyatej első cseppjeivel együtt befogadott haláltudat.

– Utalás van a versben a keresztre feszítésre is: „Könnyen bor lesz a vízből, / semmiség ahhoz, mikor / igazam szegekre cserélik.”

– Gyönyörűen ötvöződik itt a karácsony a húsvétal. Ez rendkívül fontos motívum. Egyszer beszélünk arról, hogy a moldvai katolikus magyarok körében a húsvét a legnagyobb ünnep, és nem a karácsony. Nagyanyám gyakran hangoztatta: ha nincs húsvét, akkor semmit nem ér a karácsony. Még karácsonykor is nagypénteki énekeket énekelt. A képzőművészetben is láttam már olyan festményeket, amelyek úgy ábrázolják Máriát, hogy Jézus bölcsejében vérző Krisztus-arcot lát. A karácsonyban benne van a Golgota. A költészetben is, és Nagy Gáspárnál is valami ősi dolog lehet ez.

– A karácsony a nem hívők körében is népszerű.

– Kutatók vizsgálták, hogy miért a karácsony az az ünnep, ami a szekuláris társadalomban is ennyire közkedvelt, és amire ilyen óriási ipar és piac tudott ráépülni. Arra jutottak, hogy ennek oka a keresztény motívum, a születés és annak megünneplése. A karácsony az örömről szól. Ilyenkor megállunk a rohanásban, együtt a család, munkaszüneti nap van, eszünk-iszunk. Ez teljesen „happy”, nincs rajta folt, semmi sem háborgatja a kényelmet. Ezzel szemben az emberek ma egyáltalán nem tudnak mit kezdeni a húsvétal. Korunk társadalmi és szenvedésnek még az árnyékától is szabadulni akarnak, fogalmuk sincs, hogyan viszonyuljanak a halálhoz. A szembenézést és a megküzdést az élet erőszakkal nyomja le a torkukon. Egy bölcse nagyobbat piacot lehetett építeni, mint egy koporsóra vagy a keresztfára. A feltámadás kinek tabu, kinek rege, kinek ismeretlen fogalom. A feltámadásban sem a piac, sem a fogyasztó nem látja meg a biznisszt – bár nagy erőkkal dolgoznak rajta. Az én hitem szerint nyitott kapukat döngöttek: ezt a munkát a karácsonnyal és a húsvétal Isten elvégezte.

Bodnár Dániel
Fotó: Merényi Zita, archív

Minden vasárnap velük dicsérik Istent

Jubileumot ünnepeltek a szegedi dómban

Az első nagy mű, amelyet 1954-ben bemutattak, Schubert G-dúr miséje volt. Idei jubileumukat is ezzel a darabbal ünnepelték. A vegyes kar heti rendszerességgel próbál, és minden vasárnap énekel a misén. Hűség, kitartás, hit, közösségi szellem, szolgálat és művészi érték fémjelzi a hetvenéves szegedi kórust. Tagjait hála és elismerés illeti. Velük ünnepelhettünk az évfordulón.

A szegedi Fogadalmi templom kórusa 1954 óta működik megszakítás nélkül, de összességében már százhuszonnégy éves múltra tekintethet vissza. Szerves része a helyi egyházi közösség életének és történetének, hetven éve segíti a híveket az imádságban és az elmélyülésben. Az énekkar tagjai idősen is aktívak. Az évtizedek során mindig kitartottak, alkalmazkodtak, megújultak, s azt reméljük, így lesz ez a jövőben is.

A jubileumot hálaadó szentmisével ünnepelték, azután pedig fehér asztal mellett. Kondé Lajos, a dóm plébánosa meleg szavakkal köszöntte meg a szolgálatukat: „Vasárnapi szentmiséinkben rácsodálkoztunk azokra, akik évek hosszú során át szebbé, tartalmasabbá, Istennek kedvesebbé tették a liturgiát. Itt az idő, hogy rájuk figyeljünk. Minden vasárnap itt vannak, Istent dicsérik. Imáinkban felajánljuk őket, és azokról is megemlékezünk, akik közéjük tartoztak, s most a mennyi kórusban énekelnek. Köszönet és hála értük.”

A kórus rendkívüli értéket jelent mind a templomi közösség, mind az egyházi kultúra számára. Tagjai kiemelkedő példáját nyújtják a hűségnek és az elköteleződésnek. Szolgálatuk egyszerre művészet és spiritualitás, amit mély hit és közösségi szellem táplál. A vasárnapi miséken való rendszeres éneklés magas szintű zenei teljesítményt követel, repertoárjukban a liturgikus zene klasszikus és kortárs darabjai egyaránt megtalálhatók.

A hálaadó szentmise után a Katolikus Házban folytatódott az ünnepelés. Elsőként Varjasi Gyula karvezető mondott köszönetet: „Ezúttal is hálaival tartozom a kórusnak. A próbáink meghozták az eredményt, nem szégyenkezhettünk. Ezt mutatja az is, hogy milyen sokan gratuláltak. Ha a lelkekre hatni tudunk, ha örömet adhatunk, már megérté.” A karvezető azt is elmondta, nagy megtiszteltetésnek élték meg, hogy Gyüdi Sándor színingazgató, Szeged leghíresebb karmestere a jubileumra megbetegedett szoprán helyett a lányát, Gyüdi Esztert ajánlotta a feladatra. Eszter népdalénekesként országos sikereket aratott, és megnyerte a frankofón dalverseny országos döntőjét is. Varjasi Gyulát meghatotta, hogy az édesapa személyesen ment fel a lányáért Budapestre. „A dóm énekkaráért tette.”

A kórus története a Fogadalmi templom 1930-as felszentelésével kezdődött. Az ünnepre elkészült a világhírű orgona, megszerveződött az énekkar, és Csornák Elemér kántor-karnagy vezetésével jelentős művekkel ünnepelhetek: Dohnányi Ernő *Szegedi miséjét*, valamint Király-König Péter *Fogadalmi miséjét* adták elő. Ezt követően minden vasárnap énekeltek a nagymisén. A második világháború alatt aztán megszakadt a dóm szárba szökkenő egyházzenei élete, s a kommunizmus kezdeti éveiben is csak a papnövendékek énekkara képviselte itt az egyházi muzsikát.

Kovács Mihály és Vass József atyák munkájának köszönhetően azonban idővel újra elindult a kóruséneklés a dómban. 1954-ben Kartal József piarista atyát helyezték a belvárosi egyházközség élére, aki új lendületet adott az énekkarnak, és lelkesedéssel

végezte a karnagy tevékenységét is. Ekkortól folyamatosan működött a kórus, és minden vasárnap énekeltek a nagymisén. Motettákkal kezdtek, később többszámú misék éneklésével folytatták, a színvonal egyre nőtt, s hamarosan képessé vált a társaság Franz Schubert *G-dúr miséjének* előadására is. A visszaemlékezők azt mondják, eleinte nagy titokban folyt minden, de az atyák a kitartásuk révén végül nagy létszámú énekkart tudtak toborozni.

1964 és 1981 között Ábrahám István atya vezette a kórust. Ez idő alatt gazdagodott a repertoár, az énekkar járta az országot, Egertől Máriagyúdig számos helyen megfordultak, több külföldi kórus szereplésük is volt, és természetesen az egyházmegye sok templomában énekeltek búcsún vagy primícián. Több részt vettek az Országos Magyar Cecília Egyesület kórusainak novemberi egyházzenei áhítatán a budapesti Szent István-bazilikában. Ennek hatására indultak el a szegedi dómban az egyházzenei hangversenyek, és a templom énekkara az egyházmegyei kórusélet összefogásában is jelentős szerepet játszott.

A jelenlegi karnagy, Varjasi Gyula 1977 óta tartozik a kórushoz. „Mindenfélét sportoltam, nem akartam jönni, de apukám miatt végül meg tettem. Jó volt itt, megbecsültek. Nagyon korán énekeltem a tenorszólt Schubert miséjében” – meséli. „Másként szólt a tenor, amikor megjelent Gyuszi” – mondja az egyik kórustag.

Varjasi Gyula 1989 karácsonyától vezeti az énekkart. Az ő munkájának is köszönhető, hogy a kórus több külső és belföldi sikert mondhat a magáénak. Vezetésével a kórus részt vett Győrben és Budapesten a pápai miséken és a magyar székesegyházak kórusainak évenkénti találkozóin is. 1994-ben Rómában, a Székesegyházi Énekkarok II. Nemzetközi Palestrina Kórusversenyén első díjat kaptak, 1997-ben pedig elnyerték a Tamás Gergely Alajos nevet viselő alapítvány első díját. Varjasi Gyula vallja: „A dóm különleges hely. Megtiszteltetés ott énekelni. A mai napig lenyűgöz a szépsége. Érzem, hogy itt valami jelentőset kell alkotni. Közelebb érzi magát az ember Istenhez, ha tehet valamit, ha aktív a liturgián. Ez vezetett engem a pályafutásom alatt.”

Zenepedagógus szüleitől a karvezető jó zenei alapokat kapott. Először hegedülni, később zongorázni tanult, majd egy baleset után elkezdett orgonálni is. Tizenhárom éves volt, amikor kántor édesapjának megsérült a keze, és Gyula feladata volt helyettesíteni őt. Középiskolásként magánéneket tanult, majd elszánta

magát a zenei pályára. Először Szegeden, a zeneművészeti főiskolán szerzett diplomát, majd a zágrábi zeneakadémián karvezetés szakot végzett. A Juhász Gyula Tanítóképző

Főiskolán tanított, és a dóm kórusát vezette.

Kondé Lajos atya 2001-ben lett a dóm plébánosa. Azóta folyamatosan segíti a kóruséletet, gondoskodik arról, hogy az énekkarnak megadja azt

Az énekkari tagok elsősorban a templomba járók közül kerülnek ki. „Kell az elkötelezettség ahhoz, hogy valaki minden vasárnap eljöjjön énekelni.” Repertoárjukat az határozza

meg, hogy milyen nehézségű darabot bír el a kórus. Nagy kottatáruk van, válogathatnak. A hagyományokhoz ragaszkodva kedvencük Király-König Péter *Fogadalmi miséje*. Szomorú tény, hogy az énekkar idősödik, az át-

lagéletkor hatvanöt-hetven év. A fiatalok bevonása szinte lehetetlen – mondja a kórus vezetője. „Számolni kell azzal, hogy idős korban nem működik úgy az intonáció, mint korábban, vibrál a hang. Ennek ellenére a közelmúltban, amikor a dómból közvetített szentmisét a Magyar Katolikus Rádió és a Kossuth rádió, jól megálltuk a helyünket. Azt gondolom, nem a szuperprodukciónak a lényeg, hanem az, hogy a közösség jól érezze magát. Emellett pedig széperzetet kell adni, segíteni az elmélyülésben azokat, akik a zenét hallgatják. Koncentráltan, a liturgiát szolgálva végezzük

a lelki alapot, amire elköteleződésük fenntartásához szükségük van. „Szeretjük és megbecsüljük őket, amíg vannak. Ki tudja, mit hoz a jövő” – mondja. A közösségnek nagyon jól esik a plébános odafigyelése, támogatása. „Érezzük, hogy fontos csoport vagyunk a plébánia életében. Lajos atya adventben lelki ébresztőt tart, meghívja ebédre a kórust.”

a feladatunkat” – fogalmaz Varjasi Gyula.

A kórus fennállásának hetven éve alatt a minőségi munkát elősegítették az ünnepségek, kirándulások, amelyek jól összekovácsolták az énekkar tagjait – mondja a karvezető. Számtalan emlék köti össze őket, szerelmek, házasságok is szövődtek itt. A kórustagok karácsonyi pásztorjáté-

kokról mesélnek, amiket a hatvanas években sem tudott megakadályozni a párt. Járták a környéket, énekeltek a vasárnapi miséken. „A kisvonalon olyan éneklést csaptunk!” – emlékszik

vissza Jurai Miklós. A közösség tagjai minden értelemben odafigyelnek egymásra. „Volt a kórusban egy társunk, aki egyedül élt, egy idő után nem tudta ellátni magát. Egy házaspár viselte a gondját, és úgy gondoltam, vagy tíz évvel meghosszabbították az életét, aki végül nyolcvanhét évesen halt meg” – meséli Varjasi Gyula.

Szabó Máriát harmincnégy évvel ezelőtt egy ismerőse hívta a kórusba. Sokszor énekel szólót. „Nagyon vidám itt az élet. Már nem vagyunk fiatalok. A sok közös élmény összekovácsolt minket, ezért is érdemes itt maradni, és összetart bennünket az Istenhez tartozás is.” Mária megosztja velünk az egyik meghatározó élményét is: „A Palestrina-versenyen voltunk, Rómában. Közvetlenül az utazásunk előtt halt meg az édesapám. A karnagyunk édesapja a beénekléskor azt mondta, az egyik éneket az én édesapámnak fogjuk ajánlani a szentmisén.”

Korond Judit 2022-ben került a kórusba. „Egy lelki gyakorlaton ismertem meg a karnagyot. Ott meghallotta a hangomat, és azt mondta: te kellesz a kórusba. Szeretem, hogy megünnepeljük egymás névnapját, születésnapját.”

A nyolcvan körüli Gyuris Jánost felesége fél évig kérlette, hogy énekeljen a dorozsmai templom kórusában. „Nagyon boldog volt attól, hogy kórustag lettem, így elkezdtem zenét tanulni. Vágytam arra, hogy a dómban énekelhessek. Sok időnek kellett eltelnie ehhez, de most már negyven éve itt vagyok. Itt tart a felelősségérzet, a hivatástudat. Fontos, hogy ne vesszenek el a magyar egyházi zeneművek. Nagyon szeretném, ha a dóm énekkara megmaradna, nem halna ki” – mondja.

Jurai Miklós 1960-ban, az érettségi után lépett be a kórusba, azóta itt énekel. „Amíg hasznára lehetek a templomi közösségnek a hangommal és emberileg, addig jönni fogok.” Ez a sokak által vállalt elkötelezettség tartotta életben a kórust hetven éven keresztül. Reméljük, a következő nemzedék számára is inspiráló lesz a példájuk.

Trautwein Éva
Fotó: Merényi Zita

Meskó Zsolt

A pikoló álma

Karácsony előtt járt az idő. Mint a régi képeslapokon, szabályos, apró pelyhekben szállodgált a hó. Beterítette a belvárosi utcákat, s mielőtt az első lapátolók odaértek volna, Ádámnak jólesett nyomokat hagyni a frissen hullott, fehér takaróba. Megállt a kávéház előtt. Az ablakon át az öregot kereste, de nem látta sehol, pedig ilyenkor már itt szokott lenni. Az idős ember soha nem beszélt a koráról. Úgy tűnt, mintha a kávéházzal egyidős lett volna. Ádám nem tudhatta, de nyolcvannyolc éves volt az öreg. Még látta a háború előtti berendezést is, de ahogy ott ült a sarokban, a félig elhúzott függöny takarásából az utcát figyelve, fehér szakállába fúrva hosszú, sápadt ujjait, akár az utolsó '48-as honvéd is lehetett volna, vagy Ady, Kosztolányi asztaltársaságának utolsó tanúja, minden titkok tudója. Nyolcvannyolc volt, de nem ismerte Adyt, Kosztolányit, ám ismert nyolcvannyolc évet a világból, s önmagából. Ha kérdezték, meghallgatta a másikat, hosszan, csendben gondolkodott, és csak azután válaszolt. Ennek a figyelemnek és csendnek híre ment. Valaki, aki nem esik azonnal neked és nem oktat ki, ritkaság volt azokban a napokban. Ádám már két éve nem találkozott vele. Most kereste, mert kérdése volt, amiről úgy sejtette, az öregtől választ kaphat rá. Ádám többször hazakisérte, emlékezett a címére. A pincérektől nem akarta megkérdezni, él-e még. Gondolta, egy felcsengetést megér. A Szent István körúti ház lépcsőháza mint valami gótikus rémregény díszlete magasodott előtte. A villanykörték pont úgy voltak kiégve az egyes emeleteken, hogy a kastélykaput idéző emeleti liftrácsok hosszú árnyékokat vetettek a lépcsőfordulók boltívei alá.

Csöngetett. Az öreg ajtót nyitott. A lakás fényeit ugyanaz a kóbor szellem tervezhette, mint a lépcsőházét. Hatalmas füles fotel, mellette könyvkupacok. Az állólámpa szakadozott vörös selymén átszüremlő fény különös árnyékokat rajzolt a falra. Hagymás tojásrántotta illatát érezte. Az illat frissessége, kíváncsisága teljes ellentétben állt a látottakkal.

– Megkínálhatom? – ült vissza az öreg a fotelba, és mutatott rá a két tányérra. A makulátlan fényű ezüsttálcan a két megrakott tányér mellett két csészében gőzölgő tea, arébb piritós, két kistányéron vaj, fehér damasztzalvették feltekerve, ezüst karikában. Mintha a régmúlt idők kávéházában terítettek volna.

Ádám nem merte megkérdezni, kinek szól a második teríték. Elfogadta. Csendben ettek, ízlett neki. Honnan tudta az öreg, hogy jönni fog? Nem merte megkérdezni... Másért jött, más szeretett volna tudni.

– Hány éve ismeri? – kérdezte az öreg.
– Négy.
– Miért nem veszi el? Ha nem akarja, menjen tovább. Ne tartsa fel. Engedje, jusson neki más. Ha akarja, s nem csak szeretné, akkor ne vár-

jon. Holnap kérje meg a kezét, vagy búcsúzzon el.

Az öreg befejezte a rántottát. Mesélték egyszer a kávéházban, hogy a műszak

végén leült mellé egy pincér. Nem szólt semmit. Az öreg nézte-nézte, aztán elmondta az életét a születésétől fogva.

– Nincs titok. A kérdések ugyanazok, csak mindig másról szólnak. Mitől fél?

Ádám hallgatott, hosszasán kevergette a teáját. Félelem? Ezt így nem mondta ki magának. Félelem. Igen, fél.

– Maga azért jön ide, hogy kész receptet kapjon a bajaira. Vágjak a dolgok közepébe? Apjával, anyjával nem tud beszélni erről. Haragban van velük, s amíg nem bocsátja meg nekik azt, amit ki nem állhat bennük, félni fog minden elköteleződéstől. Nézzon szembe velük, fogadja el őket olyanok, amilyenek! Nem fognak megváltozni, maga sem és a lány sem. Fogva tartják a haragjai, a rossz érzései, s nem tudja elengedni őket, magára telepszene. Nem maga dönt, hanem magában a...

– Állj! – kiáltotta Ádám. Az öreg megállt, mintha a beszélgetés természetes velejárója lenne az éles kiáltás. Teáscsészéjét a kezébe vette, és nézte a fiút.

– Azt mondta, nem fog recepteket mondani, és most anélkül, hogy egy szót is szólta volna, jönnek ezek az előre bekeretezett lélektani sablonok. Még ki sem mondtam, hogy miről szeretnék beszélni.

– Az kiabál, akinek ég a háza. Azért jött, hogy megkérjen egy aggasztást, aki már ötvenhárom évvel többet látott a világból, mondja el, amit a nőkről és az életéről tud. Én elmondom.

– Honnan tudja, hány éves vagyok? Ki maga? A pincérek azt mondták, nyugdíjas professzor. Hallottam azt is, hogy festő, aki eladta az összes képét, és már nem fest. Volt már a születő legendákban Freud-tanítvány, akit megtagadott a szakma. Azt is mondják, hogy karácsonykor eltűnik, és csodákat tesz. Ki maga? Egy szent, vagy egy sarlatán?

– Maga melyiknek örülne a jobban?

Ádám hallgatott, hirtelen bánta már, hogy feljött. A kávé-

házi beszélgetéseket körüllegte valami játékos könnyedség, mintha élő irodalomóra lenne, és közben még a lélek sebei is gyógyírra leltek. De ez a szoba,

akkor én szépen elgondoltam, hogy megcsókolom őket..., de olyan jóllaktak és olyan jól érezték magukat, hogy erre már nem vágytak. Inkább azt

elrontottam. Dühös voltam, ha nem volt kész a vacsora, ha nem öltözött mindennap csinosan. Pöröltem vele, s közben nem vettem észre, hogy pocakot eresztettem. Dolgoztam három műszakban, és már nem terítettem meg a vágnak, sőt még a vacsorának sem. Amikor mások mondták, akkor vettem csak észre, hogy lefogyott mellettem az asszony. Akkor láttam, hogy nemcsak lefogyott, hanem megfáradt, megöregedett. Dühös lettem rá, és dühömben már nem kellett. Volt egy kisfiunk, az békített minket. Hétéves volt. Maga már nem emlékszik, volt ott Debrecennél egy híres vonatbaleset. Egy mezőgazdasági repülő rázuhant a debreceni gyorsra. Az esély egy a millióhoz, hogy megtörténik. Három halott volt. A pilóta és két utas a vonatról. A feleségem és a kisfiam. Amikor a temetésre gyorsra. Az esély egy a millióhoz, hogy megtörténik. Három halott volt. A pilóta és két utas a vonatról. A feleségem és a kisfiam. Amikor a temetésre vittem a hatalmas koszorút, akkor jöttem rá, hogy tíz év házasság alatt egyszer sem vittem neki virágot. Azt a száz szálat, ami a koszorúban volt, szálanként kellett volna odaadnom neki. Egyszer akartam neki virágot vinni, amikor megtett valaki más, és otthon azt mondtam, elég volt, elmegyek. Erre azt felelte: – Nyugodtan, ahogy neked jó. – Összepakolta a bőröndömet, kivasalta az ingeimet, én csak ültem és néztem. Azt mondta: – Tudod, hogy ebben a házban mindig

szerezni fognak, és a fiadat is úgy nevelem majd, hogy szeresse az apját. Az ajtó mindig nyitva áll, visszaváruk. – Nem tudtam elmenni. De másnap nem vettem virágot. Egy héttel ezután jött a vonat. Azóta olvasok, gondolkodom, mit kellett volna másképpen. S amire rájövök, vagy azt hiszem, hogy megsejtettem, azt elmondom azoknak, akik kérdezik. Akkor leszünk királyok, ha királynővé tesszük az asszonyt, aki szeret. És akkor egyszer eszembe jutottak azok a teritékek, azok a szép ünnepi asztalok, amiktől elájultak a lányok a szállodában. Egyedül vagyok. Van itt a szomszéd utcában ez a bezárt kávéház. Harminc-negyven éve zárva. Én minden karácsonykor elkérem a kulcsát. Kitakarítok, és megterítem az asztalokat a legszebb díszítéssel, a legszebb poharakkal, ezüst evőeszközökkel, amit a megtakarított pénzemből vásároltam. Azt mondják, szebb, mint az angol királynő asztala. Minden teríték mellé teszek egy szál virágot. Négyfogásos ünnepi menüt készítek, és meghívok magányos embereket, férfiakat, nőket, akik senkitől nem kapnak ajándékot. Leülnek, együtt eszünk, én pedig megterítek a vágnak, megterítek az álmoknak.

Lássa, azért egy pikoló álma is valóra válhat ebben a furcsa világban!

SZERETNÉL PASSIÓT TEMPLOMODBA?

PASSIÓ-SZERVEZŐ KÉPZÉS

2025. JANUÁR 11. ÉS 25. 10.00-TŐL 18.00 ÓRÁIG

A **Pasaréti Templomi Színjátszókör** ismét **Passió szervező-rendező képzést** indít. Az elmúlt év képzése után **22 új Passió született** országszerte! Legyen minden magyar templomban újra Passiójáték!

A képzésen résztvevők szöveggönyvet, tankönyvet, oktató anyagokat kapnak, melyek alapján saját templomaikban, közösségeikben meg tudják szervezni és rendezni a **2025. évi húsvéti Passiójátékot**.

A képzés szöveges, dramatikus Passiójáték szervezéséhez nyújt segítséget.

Képzési díj alkalmanként: 6.000 Ft, mely tartalmaz egyszeri meleg étkezést.

Jelentkezés: **2025. január 3-ig**
a **passiokepes@gmail.com**
e-mail címen.

A BIBLIA ÜZENETE

A Szent Család krízisben

Lk 2,41–52

Jézus, Mária és József, a Szent Család: nem mindig könnyű belátnunk, hogy a megtestesült Ige, a Szeplőtelen Szűzanya és Szent József hogyan lehet példa számunkra. Hiszen annyira idillinek, harmonikusnak tűnik a kapcsolatuk! Elég ránézniük egy őket ábrázoló szentképre. Valóban, mi lehetne szebb, mint Isten Fiával együtt élni? Ki ne vágyrna arra, hogy maga Jézus legyen a gyermeke? Kik lehetnének jobb szülők, mint Mária és József?

Az evangélium azonban radikálisan alakítja át ezt a naiv elgondolásunkat: nem békés jelenetről, hanem családi krízisről számol be Lukács evangélista. Mária és József szem elől veszítik a kamasz korú Jézust az éves jeruzsálemi zarándoklatuk alkalmával. Három napig kell keresniük: ezalatt minden bizonnyal kétségbeesés, félelmet, aggodalmat élnek át. Amikor végre rátalálnak, nem szokványos, kedves párbeszéd zajlik közöttük, és nem is gyermeki bocsánatkérés következik.

Mária szólal meg először. Szavain átút a Gyermeke elvesztésének lehetőségéé miatt átélt fájdalom és az értetlenség: „Gyermeke, miért tetted ezt velünk? Apád és én aggódva kerestünk.” Jézus azonban egy szóval sem mentegetőzik, sőt még ő az, aki szinte számonkéri a szüleit, mi több, kiigazítja őket: „Miért kerestetek? Nem tudtátok, hogy Atyámnál kell lennem?” Jézus e két mondattal nemcsak azt teszi világossá, hogy József nem az apja (már ezért ez sem lehetett könnyű hallgatni), hanem azt is, hogy az életében a legfontosabb

szereplő csak egyvalaki lehet: a mennyei Atya. Az Atya küldte, hozzá tartozik, rá figyel, ő határozza meg, hogy ki ő, és nem a családja. Érdemes figyelni arra is, hogy a *Lukács-evangéliumban* Jézus az első megszólalásában az Atyát említi: ő életének vonatkozási pontja, s ő az, akihez utolsó szava is szólni fog („Atyám, kezedbe ajánlom lelkemet” – Lk 23,46). Az Atyához fordulása tehát az egész evangéliumot keretezi.

Jézus több mint Mária fia és József nevelt gyermeke. Legigazibb, legmélyebb viszonya az, ami az Atyához fűzi. Azonban a tény, hogy ő személyesen, emberként az Atya Fia, nem szüntette meg azt, hogy ugyanakkor Mária fia és József nevelt gyermeke. Hiszen az evangélista arról tudósít, hogy a templomi megtalálás után hazament szüleiével Názáretbe, és engedelmeskedett nekik. Ami Jézusra áll, az bizonyos értelemben minden gyermekre igaz: ahogyan Jézus titok a saját szülei számára (az evangélista megjegyzi, hogy szülei nem értették a szavait), s még Máriának és Józsefnek is keresniük kell őt, úgy bizonyos értelemben minden gyermek kiléte titok. Mindenki több mint szüleinek gyermeke. Meghatározóbb ennél, hogy minden keresztény a mennyei Atya gyermeke. És egy keresztény családban az Istenhez tartozás valóságának, elsődlegeségének is ott van a helye: áldott az a család, ahol ez a belátás növekedni tud!

Deák Hedvig OP

GÖRÖGKATOLIKUS LEKISÉG

Ünnepek és jeles napok (52.)

Görögkatolikus Egyházunk január 1-jén kettős ünnepet tart. Egyrészt Jézus Krisztus körülmetélését, másrészt Nagy Szent Bazil főpapot ünnepli. Az előbbinek indoka az, hogy a karácsony utáni nyolcadik naphoz érkezünk, az utóbbié pedig az, hogy 379-ben Szent Bazil e napon költözött át az örökkévalóságba. A két esemény közül most az elsőre irányítjuk a figyelmünket.

Az ünneplést indító nagyvecsernyének már az első sztihiája (himnusza) előtárja a lényegét. Bemutatja, hogy az értünk emberré lett Üdvözítő elfogadta a bethelmei eseményeket, majd a törvény teljesítését is. Így szól: „Leszállva az Üdvözítő az emberi nemhez, elfogadta a bepólyázást, nem irtózáva a testi körülmetéltetéstől sem, ki szülőanyja után nyolcadnapos, Atyja után pedig kezdet nélküli volt.” Emberszerető jóságát bemutatta emberré válásával, a törvény iránti engedelmisségét pedig a körülmetélkedésével. Az ószövetségi törvény két helyen is előírja, hogy az újszülött fiúgyermeket a nyolcadik napon körül kell metélni, hogy életükben viseljék a szövetség jelét. Az egyik hely: „A nyolcadik napon metéljék körül a gyermek előbőrét” (Lev 12,3). A másik pedig: „Nyolcnapos korában metéljenek körül közzöttetek minden fiúgyermeket, nemzedékről nemzedékre” (Ter 17,12).

Jézus – egyik énekünk szerint – „jóságos Isten” létére „nem szégyellte a testi körülmetélést, de önmagát adta példálul és hasonlatul mindnyájunk üdvösségére”. Neki nem is kellett volna ezt tennie, de a szöveg folytatása szerint „a törvény alkotója betölti a törvényt”. Ez utóbbi gondolat aztán többször is jelentkezik a liturgikus szövegekben.

A reggeli istentiszteleten így éneklünk róla: „a világ Uralkodója, ki az Atyával és a Szentlélekkel a mennyekben lakozik, mint nyolcadnapos csecsemő a földön körülmetéltetik (...), te, Uralkodó lévén, miértünk körülmetéltetted, mint a törvények betöltője”. Egy mási helyen pedig így szól az ének: „Ki az emberszeretet mélységét bírod, szolgálai alakot veszel fel, Uralkodónk, és testileg körülmetéltetel, hogy minden embernek megadhasd nagy malasztodat.”

Az emberré lett Jézus példát ad tehát az embekeknek a törvény betartására. S ezt a mi érdekünkben teszi. Ezt is megvilágítja az egyik ének: „a nem teremtett Ige” a tisztaságos Szűztől születve „a törvény szerint miértünk mint nyolcnapos csecsemő körülmetéltetik”. Ámde világos – és nagyon fontos –, hogy már nem az ószövetségi Törvény betartására buzdít Jézus. Hiszen, amint Szent Pál apostol tanítja, az újszövetség idejében már „Krisztus Jézusban sem a körülmetélés nem ér semmit, sem a körülmetéletlenség, csak a szeretet által munkálkodó hit” (Gal 5,6), illetve „egyedül csak Isten parancsainak megtartása fontos” (1Kor 7,19), „mert sem a körülmetélés nem ér semmit, sem a körülmetéletlenség, csak az új teremtmény” (Gal 6,15). Ezért énekelhetjük a reggeli istentiszteletben: Jézus „eltörli a testi körülmetélés terhét mindazoknál, kik szívükben állandóan tisztelik őt”. Így „a törvény szerint, mint törvény fölött álló, a törvényes átoktól megszabadít mindenkit”.

Így ünnepeljük Jézus körülmetélését.

Ivancsó István

PÁRBESZÉD A LITURGIÁRÓL

Az Eucharisztia ünneplése (170/8.)

Az Eucharisztia és a házasság szentsége közötti kapcsolat alapjait a teremtés és a megtestesülés misztériumának összefüggéseiben találjuk és értjük meg. E két szentség kapcsolatának megvilágítása érdekében röviden összefoglaljuk a házasság teológiájának alapjait.

A házasság intézménye ősidőktől kezdve vallásos jellegű szertartás volt, még olyan népeknél is, amelyek nem ismerték a bibliai kinyilatkoztatás tanítását a férfi és a nő kapcsolatának misztériumáról. A benne lévő őselményt mégis megélték, és gazdag szokás- és rítusrenddel ünnepelték.

Az *Ószövetség* gondolkodását annyira meghatározza az Istennel való szövetségi kapcsolat, és a hétköznapiakat is annyira átjárja ennek a kapcsolatnak a tudata, hogy ennek fényében a házasságkötés és maga házasság mintegy profán jellegűnek is tekinthető, mivel a menyegző és a hozzá tartozó szokások uralják az eseményt. Mélységében, zsigereiben viszont a teremtés szentségét hordozza: „Megteremtette tehát Isten az embert a maga képére; Isten képre teremtette őt, férfinak és nőnek teremtette őket. Isten megáldotta őket, és azt mondta nekik Isten »Szaporodjatok, sokasodjatok, töltsétek be a földet! Hajtsátok azt uralmatok alá, és uralkodjatok a tenger halain, az ég madarain, és minden állaton, amely mozog a földön!»” (Ter 1,27–28)Az emberi faj önmagában,

egzisztenciális módon hordozza annak képét, aki teremtette, ezért nincs szüksége elképzelt istenségek bálványképeire, de önmagát sem tekintheti képmásként istenségné. A kép(más) és a hasonlóság sokkal inkább küldetés: egyre inkább, mind mélyebben hasonlítani arra, akire a képmás utal. Az ember feladata megjeleníteni Istent, a Teremtőt. A megtestesülés misztériuma ennek a küldetésnek a kulminációs pontja, nekünk pedig hivatásunk és küldetésünk értelme (vö. Zsolt 8,1.5–9).

Az embert kétneműsége és a termékenység a teremtett világ természetével kapcsolja össze. A házasság viszont a Teremtő teremtménye iránti elköteleződéséből fakad, vagyis amilyen a Teremtő viszonya művéhez, olyan a házassági viszony természete is, amelyben a férfi és a nő kölcsönösen, egymás felé élnek meg a Teremtő egész világhoz való viszonyát: a házasság személyt, egzisztenciát és családot alkotó, alakító misztérium.

A kölcsönösség abban mutatkozik meg, hogy az asszony egyenrangú segítője (a héb. *ezer* hímnemű főnév!), még inkább *társa* a férfinak. Közösségük, kapcsolatuk a teremtett világ legintenzívebb kapcsolata. Ebben a kapcsolatban bontakozott ki az ember emberségtudata és örömteli tudatra ébredése.

Sztankó Attila

A HÉT SZENTJE

I. Szilveszter pápa

December 31.

Szent Péter apostol harminczedik utóda majdnem huszonkét évig vezette a vándorló egyházat (314–335). Elődje, Miltiádész pápa alatt szabadult meg Róma a zsarnoki Maxentiustól, akit Nagy Konstantin győzött le. Ez az Egyház számára a szabad vallásgyakorlás lehetőségét jelentette. Szilvesztert az utolsó üldözés, Diocletianus korának hitvallója volt.

Pápaságának egyik legfontosabb teendője az egyházi élet római megszervezése volt. A két zsinatra, melyeket a császár hívott össze (314-ben a dél-franciaországi Arles-ban, 325-ben pedig Niceában), Szilveszter nem ment el, hanem képviselőt küldött maga helyett. Talán óvatosságból tett így, mert gátat akart vetni a császár befolyásának az Egyház belső ügyeire. Valószínűbb azonban, hogy azért képviseltette magát küldöttekkel, mert a zsinatokon mindig az eseménynek helyt adó város püspöke elnökölt, és ő Róma püspökeként nem akart olyan helyzetbe kerülni, hogy Péter utódával szemben más vezesse az Egyház egyetemes gyűlését.

Semmilyen írott emlék nem maradt ránk tőle. Zsinatról sem tudunk, amelyet Rómába összehívott volna. Nem szólt bele a krisztológiai vitába, amelynek alapkérdése Krisztus istensége volt. A kérdést az alexandriai származású Arius vetette föl, és ötven éven át folyt a kérdésről a

vita, főleg a Keleti Egyházban. A probléma – hogy mi módon lehet összeegyeztetni Jézus Krisztus istenségét azzal a tanítással, hogy csak egyetlen Isten van – az akkori Római Egyházat különösebben nem érintette. Komolyabban csak Szilveszter utódai avatkoztak bele.

Száz évvel Szilveszter halála után fogtak hozzá krónikások, hogy a pápa és a császár viszonyával kapcsolatban pótolják a történeti források hallgatását. Zavaró volt ugyanis, hogy semmiféle komoly adat nincs arról, milyen viszonyban lehettek. Konstantinápoly azzal az igénnyel lépett föl, hogy politikai súlya miatt – és

mert Nagy Konstantint a város főtemplomában temették el – elsőbbséget kapjon a Keleti Egyház pátriárkai székhelyei között. Ezért legendát költöttek, amely szerint Konstantin Rómában székelt, és szoros kapcsolatban állt Szilveszterrel, holott valószínűleg soha egyetlen szót sem váltottak egymással. A legenda az egész középkoron át lényegesen befolyásolta az Egyház és a birodalom kapcsolatát. A szerény Szilveszter egyedülálló jelentőségének tekintendő, mert ő volt az a pápa, aki Nagy Konstantinnal együtt történelmet formált.

Egy legenda szerint a császár, miután Maxentius trónkövetelő fölött győzelmet aratott, és meghódította Rómát, egyszer utoljára még üldözni kezdte a keresztényeket. Emiatt leprával bűnhődött. Egy éjjel álmot látott: megjelent neki Péter és Pál apostol, és elmondták: gyógyulást sehol máshol nem remélhet, csak Szilveszter pápánál, aki tud egy csodatévő forrásról. Szilveszter azonban nem volt Rómában, mert az üldözés elől a Soracte-hegy egyik barlangjában húzódott meg. A császár azonnal követeket küldött hozzá, és arra kérte, jöjjön Rómába. A visszatérő Szilveszter tanítani kezdte a császárt a keresztény hitre, megnyitatta vele a börtönöket, amelyekben a keresztény foglyokat őrizték, majd elvezette a keresztelőmedencéhez, amelyben a császár visszanyerte egészségét. Az azonnal törvényeket bocsátott ki az Egyház javára, és nagy ajándékokkal fejezte ki halálát gyógyulásáért. Az egyik templom építésénél ő maga is kapát ragadott, és tizenkét kosárnyi földet a saját vállán cipelt a helyszínre.

L.K.

DECEMBER 29., VASÁRNAP – SZENT CSALÁD: JÉZUS, MÁRIA ÉS JÓZSEF ÜNNEPE (Becket Szent Tamás, Bökeny) – Sir 3,3–7.14–17a (*Aki féli az Urat, tiszteli szüleit.*) vagy 1Sám 1,20–22,24–28 (*Hanna az Úr szolgálatára adja gyermekét.*) – Kol 3,12–21 (*A család élete az Urban.*) vagy 1Jn 3,1–2.21–24 (*Isten gyermekeinek hívnak minket, és azok is vagyunk.*) – Lk 2,41–52 (*Szülei Jézust a tanítók között találták meg.*) – **Énekrend:** Ho 32 – EE 517, 415, Ho 26 – EE 46, Ho 23 – EE 516, Ho 35 – EE 46.

DECEMBER 30., HÉTFŐ – KARÁCSONY NYOLCADÁNAK 6. NAPJA (Dávid, Hermína, Hunor) – 1Jn 2,12–17 – Lk 2,36–40.

DECEMBER 31., KEDD – KARÁCSONY NYOLCADÁNAK 7. NAPJA (Szent I. Szilveszter pápa, Ajándék, Donáta) – 1Jn 2,18–21 – Jn 1,1–18.

A hét liturgiája

C év

JANUÁR 1., SZERDA – SZŰZ MÁRIA, ISTEN ANYJA (ÚJÉV) FŐÜNNEPE (Álmos, Fruzsina) – Szám 6,22–27 (*Hívják le Izrael fiaira a nevemet, és én megáldom őket!*) – Gal 4,4–7 (*Isten elküldte Fiát, aki asszonytól született, hogy a fogadott fiúságot elnyerjük.*) – Lk 2,16–21 (*Megtalálták Máriát, Józsefet és a Kisdédet. Eltelt nyolc nap, és a Jézus nevet adták neki.*) – **Énekrend:** Ho 39, EE 641, 415, Ho 35 – EE 54, Ho 18 – EE 519, Ho. 41 – EE 55.

JANUÁR 2., CSÜTÖRTÖK – Nagy Szent Vazul és Nazianzi Szent Gergely püspökök és egyháztanítók emléknapja (Ábel, Ákos) – 1Jn 2,22–28 – Jn 1,19–28. – **Zsolozsma:** I. zsolnárhét.

JANUÁR 3., PÉNTEK – Jézus szentséges neve emléknapja (Gyöngyvér, Benjámín, Genová) – 1Jn 2,29–3,6 – Jn 1,29–34 vagy Fil 2,1–11 – Lk 2,21–24.

JANUÁR 4., SZOMBAT (Angéla, Titusz, Leóna) – 1Jn 3,7–10 – Jn 1,35–42.

JANUÁR 5., KARÁCSONY UTÁNI 2. VASÁRNAP (Simon, Emília) – Sir 24,1–4; 12–16 (*Isten bölcsessége a választott nép között lakott.*) – Ef 1,3–6.15–18 (*Isten arra rendelt minket, hogy fogadott fiakká legyünk.*) – Jn 1,1–18 vagy Jn 1,1–5.9–14 (*Az Ige testté lett, és közöttünk lakott.*) – **Énekrend:** Ho 16 – EE 517, Ho 16 – EE 32, Ho 18 – EE 37, Ho 41 – EE 55.

Uzsalyné Pécsi Rita

Otthon

„Nem királyi fényes lakban”

Jézus első, rejtett földi otthona egy édesanya, Mária szíve alatt volt. Az első mások számára is megközelíthető otthona pedig a betlehemi istálló lett, nem egy fényes palota.

De mit is tudunk pontosabban erről az istállóról?

Amióta azt olvastam, hogy már az 1500-as évek óta fel-felmerül a kutatókban: az a bizonyos istálló nem egy falun kívüli barlang lehetett, hanem egy család otthonában lévő, kissé talán félreeső hely, azóta még jobban szeretek elidőzni ennél az életképnél. Ahogyan jelértékű számunkra az, hogy két egymást szerető, egymást minden élethelyzetben elfogadó ember hordozta és gondozta Jézust emberi életének ugyancsak rögs kezdeteinél, és hozzánk hasonlóan ő is kiszolgáltatott, síró kisgyermekként érkezett a világba, úgy mindig reméltem, hogy tényleg *közénk* jött, nem egy kietlen helyre, hanem igazi családközösségbe.

Tény, hogy az a bizonyos betlehemi fogadó, ahol az Írás szerint nem volt számukra hely, tehát az úgynevezett *kataluma*, nem más, mint az akkori lakóház emeleti területe, ahonnan a vendégszoba nyílt. (A *Vulgata* egy félrefordítása folytán értelmezheték fogadónak.) Az természetesen meglehet, hogy József rokonainál (hiszen betlehemi származású volt) a népszámlálás idején már nem maradt hely a katalumában, hanem csak a földszinten, ahol a tárolóhelyiség, a konyha és az

állatok éjszakai pihenőhelye volt. Ott talán tényleg nem lehetett hová fektetni a gyermeket. De életszerű az is, hogy egy család házában azért akad valahol egy bölcső. A görög *pathné* szó jelöli ugyanis azt a helyet, ahová Mária a kis Jézust fektette, ez pedig jelentése szerint lehet jászol, teknő, de akár bölcső is. (Az pedig minden családban magától értetődő, hogy egy igazi otthonban van minden, ha nem is mindig tudjuk, hogy hol...) Ebből a szempontból érdekes lehet a bölcsék látogatása is, hiszen ők „a házba” térnek be, nem egy istállóba: „Bementek a házba, meglátták a gyermeket anyjával, Máriával,

és leborulva imádták őt. Kinyitották kincsesládáikat, és ajándékokat adtak neki: aranyat, tömjént és mirhát.” (Mt 2,11,15)

Szeretem így szemlélni a karácsonyi istállót. Ez a mi otthonunk, amit megoszthatunk a Szent Családdal. Így már nálunk is megszülethet a Megváltó.

–Jaj, ne! Itt? Ebben a rendetlenségben? Még felmosni sem jutott időnk, a mosatlan edény is halomban áll! Az ablakokat sem pucoltuk meg idén! És a lelkem vendégszobája – enyhén szólva – nem éppen „tiszaszoba” – gondolhatjuk.

– Mégis, van-e hely nálatok? – kérdezné az aggódó Mária.

születhet az Élet. A menny leszáll a földre, és a családjunk otthont ad neki. Az angyal-szóra kuszaságaink elsimulnak, görceink feloldódnak, újra átöleljük egymást, és békeség költözik immár közös otthonunkba. Ő nekünk adja magát, és befogadva őt mi is, így is, szegényen, istállós egyszerűségünkben is ajándékká válhatunk egymás számára.

Húsvétkor a templomból hazaviszük a feltámadás ki nem beszélhető örömhírét. Karácsonykor fordítva történhet mindez. Az otthonainkba költözött titokzatos, hálás örömmel a szívünkben megyünk a templomba. Minden karácsonykor újból és újból esélyt kapunk ennek a magunkban hordozott, talán legféltebb titkunknak az átélésére: hogy igenis létezik az a bensőséges béke és csend, ahol az egyszerű, őszinte találkozásokban, a családias, testvéri közösségekben megtapasztalhatjuk a közénk szállt Istent. Ez a sejtjeink egyik alaprengése, amelyre, mint hangszerek, hangolva vagyunk. Ebből születik a családgyház, csakúgy, mint az ősegyház idején, amikor „a kenyértörést házanként végezték” (ApCsel 2,46).

Ratzinger bíboros egy 1969-ben elhangzott rádiónyilatkozatában, majd 1979-ben megjelent, *A mustármag reménye* című könyvében ezt vizionálta

a jövő Egyházáról: „Az Egyház bensőségesebbé válik. (...) Szegény lesz, a kicsinyek Egyháza. (...) De a sokféle leválás megpróbáltatása után a bensőségesebb és leegyszerűsödött Egyházból nagy erő fog kiáradni. Ugyanis abban az apróra megtervezett világban az emberek kimondhatatlanul magányosak lesznek. Majd ha Isten már egészen eltűnt, megtapasztalják teljes és borzasztó szegénységüket. Akkor majd a hívők kis közösségét mint valami egészen újszerűt fogják fölfedezni, mint reményt, ami őket is érinti, mint választ, amit után titkon mindig sóvárogtak.” (Joseph Ratzinger: *A mustármag reménye*, Eisensadt, 1979, 139.)

„Az otthonod ott van, ahol valaki szeretné, ha tovább maradnál” – írja Stephen King, napjaink egyik legolvasottabb szerzője. Legyen a családjunk a gyermeké lett Jézus otthona, ahol mindannyian azt szeretnénk, hogy tovább maradjon. Akkor is „velünk vacsorázzon”, amikor a házakról és az utcákról lekerülnek az ünnepi fényfüzerek, és az üzletekben a *Csendes éj* dallamait újra felváltja az alapzaj.

Hívjuk, várjuk, fogadjuk mindennap, ne csak karácsonykor, hogy otthon érezze magát nálunk! Hiszen él az ígéret: Emmanuelnek hívják, ami azt jelenti: Velünk az Isten.

Vecsei Miklós

A másik öt talentum

Tavaly októberben csaknem három évtized után bezárt a Vonat hajléktalanszállónk. Az emberek modern és tágas épületbe mentek, a szerelvényt elvontatták, az iparvágány ott maradt üresen. A búcsúzáskor felidéztek a hajléktalan emberekkel töltött, semmi máshoz nem hasonlítható karácsonyokat is, Kozma Imre atya miséit az utolsó vagonban. Az ünnepség végén megszólított egy férfi, s azt kérdezte, emlékszem-e rá. Az arcát az emlékeimből nem tudtam felidézni, de a találkozásunkat annál inkább. Éppen harminc évvel korábban az éjfél misére várva hosszan ültünk az ágya szélén, mindenféléről beszélgetve. Egyszer csak azt mondta: az a baj a karácsonnyal, hogy nem tudok ajándékot venni. Gondolkodás nélkül vágtam rá, hogy majd én segítek. Nem úgy értem – mondta –, nem az a baj, hogy nincs miből ajándékot vennem. Hanem hogy nincs kinek.

Torkomon akadt a válasz, a tehetetlenség érzete váratlan pofon volt. És a leckének még nem volt vége, mert a férfi így folytatta: tudod, Miklós, van köztünk tizennyolc év különbség. Annyi nem lehet, majdnem egykorúak vagyunk – mondtam gondolkodás nélkül. Tizennyolc év – ismételte a férfi –, amit te a családdal töltöttél, én pedig az intézetben.

Akkor először hatolt a csontjaimig a felismerés, hogy nem válthatom meg a karácsonyi nyugalmamat egy bevásárlással vagy egy szépen becsomagolt adománnyal, hogy nem úszhatom meg azzal, hogy hazaszaladok két felesleges, újszerűnek látszó könyvemért vagy valami édességért.

Abban a pillanatban csak a tehetetlen fájdalomat ajándékozhattam oda... Az ajándék jólétbe született, öt talentumot kapott énem

nézett szembe a betlehemi jászol éjig felérő kérdőjével. Egészen addig a napkeleti bölcsék nagyvonalú ajándékait láttam, szimpatizáltam az egyszerű pásztorokkal is, de ott, akkor én álltam egy megszületett gyermek bölcsője mellett, akinek se apja, se anyja, se pásztor, se király... Az emberi nyomorúság ebben a formában azelőtt még soha nem szólított meg.

Azóta harminc év telt el. Gyermekeim születtek, diplomáim sokasodtak. De az a tizennyolc év azóta is éget.

Bajlódom a talentumaimmal. Furcsa az idevágó példabeszéd. Mintha nem lenne közöm ahhoz, aki csak egyet kapott. Sőt, ha szerencsétlen, gyáva, még az övét is megkaphatom. És bemegetek Uram örömébe. Sok magyarázatot elolvastam, sok prédikációt meghallgattam, és bár Jézus nem mondja ki, annyit tudok, hogy a második öt talentum már nem az enyém. És nem szórhatom bele a perselybe, és nem fizethetem be adományba. Túl egyszerű lenne.

És bár nem tudom örökbe fogadni az összes árvát, nem tudom megetetni az összes afrikai éhezőt, nem tudok menedéket adni az összes háború elől menekülőnek, és talán még azt a hajléktalan embert sem tudom megmenteni, akire romként dőlt rá az élete, de azt érzem, hogy van közöm hozzá. És ez a lényeg! Hogy van közöm Hozzád! És elindulok, sokadszor is. Feléd, Betlehembe. És útközben beszélgetünk. Hiszen a kérdéseimre Nálad van egyszerű válasz, és csak az okosak és bölcsék elől van elrejtve.

Hálás vagyok!

A szerző a Magyar Máltai Szeretetszolgálat alelnöke, felzárkózásért felelős miniszterelnöki biztos.

SZENTÉVI ZARÁNDOKLAT RÓMÁBA

PADOVA, ASSISI ÉS AQUILEIA ÉRINTÉSÉVEL

2025. március 24-30.

LELKIVEZETŐ:

Tál Zoltán atya

ZARÁNDOKLATVEZETŐ:

Kuzmányi István diakónus

A zarándokút a Magyar Kurír és az Új Ember katolikus hetilap kiadója és a Via Sacra Zarándok Utazási Iroda szervezésében valósul meg.

További információ és jelentkezés:
VIA SACRA ZARÁNDOK UTAZÁSI IRODA
+36 20 500 5050 | www.viasacra.hu

MAGYAR KURÍR

VIA SACRA

Nem felülnézeti pedagógia

Beszélgetés a Családi Életre Nevelés programról

Sapszon Borbála és Vadas Tamás a Kodály Zoltán Magyar Kórusiskola pedagógusai, akik rendszeresen hirdetnek meg és vezetnek Családi Életre Nevelés (CSÉN) alkalmakat az iskola hetedik osztályos és annál idősebb tanulóinak. A programról és személyes tapasztalataikról kérdeztük őket.

– **Hogyan lehet dióhéjban összefoglalni, hogy mi is az a Családi Életre Nevelés, azaz CSÉN program? Miről szól és kiknek?**

Sapszon Borbála: Talán három évtizede is működik már ez a program, de újdonság, hogy a Nemzeti Alaptanterv részeként az egyes intézmények beilleszthetik a tantervükbe, akár a szabadon felhasználható órák terhére. A Váci Egyházmegye élen jár a program támogatásában, a fenntartásában működő iskolákban van is már CSÉN, kifejezetten az óratervbe beépítve. Mi is az ő szakmai napjaikon szoktunk részt venni. De más egyházmegyek is nyitottak erre.

Vadas Tamás: Az Esztergom-Budapesti Főegyházmegyében mi vagyunk az elsők – és remélhetőleg nem az utolsók –, akik a „Boldogabb Családokért” – Családi Életre Nevelés program módszertani alapképzésének elvégzése után elindítottuk az intézményünkben a CSÉN-t. Csak ajánlani tudjuk a többi intézmény pedagógusainak is, hogy ismerkedjenek meg a programmal, és vágjanak bele, mert megéri. Az egyházi, szerzetesi iskolákhoz talán közelebb állnak a CSÉN keretében körüljárható témák, de bármely világi iskola tanulói számára is éppen olyan hasznosak és fontosak. Hogyan válhatnak harmonikus személyiséggé, mi a helyes önismeret útja és módja, mit jelent a párkapcsolati kultúra, mikor jó a kommunikáció és a konfliktuskezelés, a káros szenvedélyekhez való viszonyulás... A program számos olyan kérdést érint, amelyek meghatározzák az életünket, és azt is, hogyan tudunk majd funkcionálni családban, első sorban a leendő családjunkban. Ez minden fiatal számára kardinális kérdés, nem kell hozzá egyházi iskolába járni.

– **CSÉN-foglalkozásokat vezetni csak komoly felkészítés után lehet. Miért érezték úgy, hogy elvégzik a képzést, és a vállukra veszik a saját intézményükben az évfolyamok CSÉN-alkalmainak szervezését, lebonyolítását?**

V. T.: Először akkor találkoztunk a CSÉN-nel, amikor az évindító értekezleten két munkatárs egy foglalkozás keretében bemutatta a tanterületnek, hogy mi is ez. A program elsőre nem tűnt nagyon meggyőzőnek, sem számunkra, sem a kollégák számára. Én viszont úgy voltam vele, hogy a puding próbálja az évs. Amikor kiderült, hogy részt lehet venni egy tanfolyamon, ami az akkreditált peda-

gógusképzésbe is beszámít, jelentkeztem. Ahogyan Bori is, tölem függetlenül. A visszaigazoló e-mailből derült ki, hogy találkozni fogunk ott. Ez egy kétszer háromnapos tanfolyam volt Budapesten. Az első nap délelőttjén mindketten el voltunk szontyolodva kicsit, mert nem pontosan láttuk, mi sült ki ebből. Kellott néhány óra ahhoz, hogy körvonalazódjon, miről fog szólni ez az egész. A harmadik nap végén aztán volt

Hiszen a család mint olyan lépten-nyomon előkerül, a tizenkettedik osztály végére pedig központi témává válik a párválasztás, pályaválasztás, hivatásválasztás fénytörésében is. A tanfolyamon szembesültem azzal, hogy ez a témakör sokkal szélesebb, mint korábban gondoltam.

– **Hogyan zajlik egy-egy alkalom, és mivel zárul? Születik valamiféle konklúzió, esetleg**

egy összegzés, megosztás. És akkor már csak annyit mondtam, hogy „wow”. Kiderült, hogy a többiek is egészen hasonló módon élték meg a folyamatot: mindannyiunk számára a végére álltak össze egésszé történések.

S. B.: Bárhol, bármit tanít is az ember, ha valóban a hivatása a pedagógia, akkor meghatározza a gondolkodásmódját az, hogy az órán a szaktárgyán túlmutatóan is szeretne átadni a gyerekeknek valami életre szólót. Hogy végül olyan emberek kerüljenek ki a kezünk alól, akik az iskolában a tárgyi tudás mellett másfajta értékekkel is gazdagodtak, amelyek a hátralévő életükben megtartják őket. A CSÉN keretében egy biztonságos és védelmező közegben táruznak fel előttük az élet legnehezebb kérdései. Mi pedig egy olyan „fegyvert” adhatunk a kezükbe, ami hozzásegíti őket ahhoz, hogy képesek legyenek megvívni a harcaikat egy boldogabb, kiegyensúlyozottabb életért. Talán nem túlzás „fegyvernek” nevezni ezt az eszközt, hiszen a fiataloknak egyre több olyan dologgal kell szembesünniük, amelyekkel megküzdeni valódi kihívás. A legtöbb helyzetet és a hozzájuk kapcsolódó kérdéseket nem lehet megkerülni, de a mai társadalom egyre gyakrabban nyomja el a megfelelő válaszokat. Elmaszatozza őket, pedig nélkülük nem lehet biztonsággal kilépni a nagybetűs életbe. A CSÉN magáról az életéről szól, és lényegében a boldog élethez szükséges készségek fejlesztése a célja.

V. T.: Amikor jelentkeztem a képzésre, az motivált, hogy a saját szakommal – hittan tanítok – nagyon is egybevág mindaz, amiről a CSÉN szól.

**kapnak a fiatalok egyfajta út-
rahalót, amit továbbgondol-
hatnak?**

V. T.: A legfontosabb az, hogy a CSÉN nem felülnézeti pedagógia. A foglalkozásokon ténylegesen beülünk a gyerekek közé. A rogersi nondirektív szemléletet követjük (Carl Rogers pszichológus 1942-ben vezette be a nondirektív terápia elméletét – a szerk.): nem magyarázunk, hanem hagyjuk, hogy ők maguk jussanak el a megoldásig a beszélgetéseikben. A cél, hogy ők próbálják meg azonosítani és feltárni a problémákat, természetesen a pedagógus kontrollja mellett, és közvetlen, kifejezetten játékos módon. A foglalkozásokon tehát leginkább kísérünk, mederben tartjuk a beszélgetéseket. És persze moderálunk, ha szükség van rá. Mostanában nagyon fontos hívószó az élménypedagógia, s ez nem véletlen. Mindannyian tapasztaljuk ugyanis, hogy ebben a rohanó világban, ebben az ingerrengetegben, amelyben élünk, egyre inkább elveszítjük a kapcsolatot a valódi megélésünkkel még mi, felnőttek – pedagógusok, szülők – is. A CSÉN-foglalkozások nagyon fontosak a tizenévesek számára, de nekünk is valódi élményt jelentenek: együtt élünk meg helyzeteket és fogalmazunk meg felismeréseket. Mi is rengeteget tanulunk magunkról és a gyerekekről, a közösségükről is, mindez pedig kovászként érleli tovább azt, amit közösen megtapasztalunk.

– **Nem okoz nehézséget, hogy iskolai környezetben beszélgetnek ennyire személyes és érzékeny témákról?**

S. B.: Helyileg valóban az iskolában tartjuk a CSÉN-alkalmakat, de rendszerint a tanítási időn kívül. Szerencsére a gyerekek mellett a szülők is partnerek ebben. A különleges időpont kizökkenti a programban részt vevő osztályokat a megszokott kerékvágásból, így nem fenyeget az a veszély, hogy a gyerekek „kötelező iskolai feladatnak” fogják fel a programot. Mostanra az is gyakorlattá vált, hogy délután

mindent nem mutatnak meg magukból, vagy nem abban a formában, mint a saját korosztályukban. Fantasztikus látni, és főleg részt venni abban, amikor egy-egy CSÉN-alkalom együtt, egymást segítve keresik az utat a felnőttlét küszöbén a társaikkal. Külön élmény az is, hogy milyen szépen vitatkoznak. A nagyobbaknál, a tíz-tizenkettedikeseknél egészen érdekes viták is ki szoktak bontakozni; ebben az életkorban már központi téma például a párválasztás. A végén pedig szinte mindig visszajelzik, hogy milyen jó volt ez, sokszor maguk sem gondolják, hogy így is tudnak beszélgetni egy-egy témakörrel. Már a foglalkozások elején igyekszünk megteremteni egy olyan aktív-interaktív bizalmi légkört, amelyben gördülékenyen futhat végig minden feladat, gondolatmenet.

– **Előre meghatározott tematika mentén halad a közös munka, vagy előfordul, hogy egy-egy foglalkozáson teljes újratervezés válik szükségessé?**

S. B.: Természetesen a foglalkozásnak van egy váza, és tervezünk is, de mértékkel. Nagyon sokféle téma felszínre kerülhet egy ilyen alkalommal. Előfordulhat, hogy akár egy hír miatt aktuálisan jobban foglalkoztatja a gyerekeket valami más, mint amit mi előzetesen kitábláltunk. Olyankor irányt kell váltani. De őket is meg szoktuk kérdezni, hogy mire lennének nyitottak éppen, illetve az osztályfőnököktől is szoktunk témajavaslatokat kérni. Mindig testreszabottan igyekszünk összeállítani a menetrendet. Vannak játékosabb osztályok és van beszélgetősebb társaság... A lényeg, hogy rájuk figyelünk, ebből indulunk ki. Az elején rendszeresen alultervezünk az időt, most már rutinosan duplaannyi időt szánunk egy-egy feladatra, mint ahogy mi gondolnánk.

– **Vannak típusfeladatok?**

S. B.: Igen, vannak, problémakörökhöz rendelt. Egy példa: sajnos ma már jóval hamarabb alakul ki a gyerekek online világgal való kapcsolata, mint ahogy ők ezt kezelni, és főleg jól kezelni tudnák. Emiatt sok fiatalnál kerül első helyre az online jelenlét, miközben még azt sem tanulták meg, hogyan tudnak jelen lenni a saját életükben, teljes valójukkal koncentrálni valamire, odafordulni valami felé. Beszélgetünk erről is, mert ez később visszafordíthatatlan károkat tud okozni, ami kihat a kapcsolataikra, a majdani házasságukra. A témák között a csönd is előkerül, amivel alig találkozunk a fiatalok. Legalábbis az olyan csönddel, amiben tényleg befelé tudnak figyelni, amelyben meghall-

hatják a saját gondolataikat, vagy feldolgozhatnak valamit. Egyszerűen nincs idejük erre. Eltanulják a felnőttektől, hogy állandóan rohannak, szanaszét vannak. Nem csoda, hogy a kamaszok között is olyan sokan frusztráltak. A témakörökhöz nagyon-nagyon jó, okosan dolgozott játékok kapcsolódnak a CSÉN-ben, a gyerekek szívesen vesznek részt ezekben.

– **Hogyan zajlik egy-egy foglalkozás?**

V. T.: A gyerekek általában pénteken késő délután érkeznek meg – pontosabban vissza – az iskolába. Este hét óra körül vacsorázunk, utána kezdődnek a tényleges programok. Nagyjából tízig tervezünk, de sok mindentől függ, hánykor van vége a foglalkozásnak. Előfordult, hogy a beszélgetés hevében kifutottunk az előre meghatározott időkeretből. Számtalanszor volt példa arra, hogy egy jóval rövidebbre tervezett feladat végül akár csak egy teljes órába fért bele. Fájdalmas lenne megállítani egy nagyon mélyről elindult beszélgetést csak azért, mert mi eredetileg tíz percet rendeltünk hozzá papíron. Rugalmasak vagyunk, hiszen a legfontosabb, legszebb dolgok sokszor éppen ilyenkor hangzanak el. Nekünk, pedagógusoknak kell koordinálnunk az időt, de az nagyon lényeges, hogy még véletlenül se fojtunk bele semmit egyetlen gyerekbe sem. Ritka és rendkívül értékes, megismételhetetlen pillanatok ezek. Mi arra teremtünk időt, lehetőséget és kereteket, hogy érdemben és gyümölcsözően megélhessék ezeket.

– **Rájöttek, hogy az a biztos, ha a gyerekek bent is alszanak az iskolában...**

V. T.: Volt olyan este, amikor mi, felnőttek előbb kidőltünk, mint ők. Ez is azt mutatja, milyen óriási a fiatalok igénye arra, hogy valódi interakcióba kerülhessenek egymással. Ilyenkor nincs okostelefon, közösségi média, csak hús-vér emberek vannak, akik nagyon őszintén megosztják egymással a gondolataikat. A szülők rendkívül támogatóak, sosem merült még fel, hogy gond lenne a késő estébe nyúló program. Elemi igényük a gyerekeknek, hogy kifejezzék magukat, hogy egy védett közegben nyíltan kimondhassák, amit gondolnak, és egyenesen feltehessék a kérdéseiket. Nagyon sokat jelent, hogy az intézményvezetők részéről is teljes a bizalom és a támogatás. Ahogyan a szülők ránk bízák a kamasz gyerekeiket, úgy ők rendelkezésünkre bocsátják az iskolaépületet az összes berendezéssel együtt. Külön említést érdemel az Esztergom-Budapesti Főegyházmegye Katolikus Iskolai Főhatóságának (EKIF) hozzáállása is. Ők finanszírozzák a képzéseket, az azt elvégzőket pedig erkölcsileg és technikailag is támogatják.

**Horogszegi-Lenhardt Erika
Fotó: Merényi Zita**

A kapcsolat gyógyít

A meddőséggel küzdő házaspárokat segítő Anna–Joachim-programról

Minden házasság lehet termékeny, de a gyümölcs nem feltétlenül „gyermek alakú” – vallja az idén öt éves Anna–Joachim-program vezetője, Homokiné Hollósi Cecília. A váci Apor Vilmos Katolikus Főiskola különleges programja a hosszabb ideje gyermekre vágyó házaspárokat segíti professzionális lelki támogatással, értő szakemberek képzésével és a társadalom szemléletformálásával. A meddőséggel maga Cecília is szembesült, így többszörösen is a magáénak tudhatja ezt a témát.

Szent Anna és Szent Joachim a hagyomány szerint Szűz Mária szülei, akik nagyon megküzdöttek azért, hogy gyermekük lehessen, és isteni csodának tartották, amikor a vágyuk teljesült. Nem véletlen, hogy a váci főiskola programja az Anna–Joachim és nem az Anna–Joachim–Mária nevet kapta, hiszen a benne részt vevőknek a szakemberek nem garantálják, hogy gyermekük lesz. Amit ígérnek, az az, hogy a közös út tele lesz ajándékkal: aki csatlakozik, az támogató közösséget kaphat, övé lehet az az érzés, hogy nincs egyedül, erősödhet benne az elfogadás, és csökkenhet a meddőséggel járó stressz, javulhat a házassága, önmagához is közelebb kerülhet, és az istenkapcsolata is gyógyulhat.

A váci Apor-főiskolán Mándi Nikolett és Molnár Krisztina tanszék-vezetők babáskodásával indult el a program 2019-ben. Nem orvosok vagy klinikai szakpszichológusok kezdtek el segíteni, mint ilyen esetben jobbra szokás, hanem mentálhigiénés szakemberek, „mezei” pszichológusok, szociálpedagógusok, bevonva a közös munkába lelkipásztorokat, család- és művészetterapeutákat, bibliodramatistákat.

A főiskolának Budapesten szép campusa van, ahol néhányan meg is tudnak szállni, innen jött az ötlet, hogy hívják ki a saját közegükből a párokat, legyenek együtt és pihenjenek egyet. Három alkalomból álló bentlakós hétvégéket kínálnak nekik, amelyek során négy-öt tréner és más szakember foglalkozik a gyermekre hiába váró házaspárokkal. Eközben végig velük van egy háziasszony és egy házigazda, hozzájuk fordulhatnak, ha valami nem kerek – az utolsó három alkalmat leszámítva Cecília volt ebben a támogató női szerepkörben. Idén ősszel már a tizedik csoportot fogadták.

A péntek estétől vasárnap délig tartó alkalmakon öt-hat házaspár vesz részt. Az első este igyekeznek minél inkább csoporttá formálni őket, hiszen főleg csoportos tréningeken vesznek részt. Emellett nagyon lényeges elem a párkonzultáció, amikor a férj és a feleség „nyolcszemközt” lehet egy terapeuta párral. A szokásosnál kevesebb idő, csak egy óra jut egy párra, de mivel a hely nyitottabbá teszi őket, ez is elegendő. Szükség van a többi párra ahhoz, hogy segítsen egymásnak ráeszmélni arra, nem „ufók”, nincsenek egyedül a problémáikkal, küzdelmeikkel.

„Tudatosan felszínre akarjuk hozni, hogy másként áll hozzá a meddőség témájához egy férfi, és másként egy nő” – mutat rá Homokiné Hollósi Cecília. A tapasztalatok alapján a férfiak jelentős része azért vesz részt ezen a programon, mert a felesége kérte. Nehéz a motivációs különbség áthidalása, de sokat jelent, hogy mindketten javítani akarnak a kapcsolatukon. A férjek a párjuk iránt érzett szeretetből megteszik ezt a kényelmetlen lépést, bármennyire idegen is tőlük, hogy az érzéseikről beszéljenek. Az, hogy a komfortzónájukból

kilépve képesek aztán megnyílni és szavakat találni, a szakember szerint azért is van, mert a párokat felszabadítja, hogy még álmosan, „a reggeli kávé előtt” találkoznak egymással és a házigazda párral, s egyébként is intim közeg veszi körül őket. Vasárnap a hétvége közös körrel zárul, a harmadik hétvége pedig közös szentmisével és agapéval.

Az Anna–Joachim-hétvégék szervezői kifejezetten figyelnek arra, hogy a legjobb visszajelzést kapott szakemberekkel dolgozzanak együtt. Most a művészetterápia, a szexuálpszichológia, a kognitív pszichológia kerülnek elő kiemelten, egy teológus pedig Biblia-alapú stresszkezelésre tanítja a párokat. A szexualitásról keresztény közegben duplán tabu beszélni, de ahhoz, hogy a gyermekvállalás nehézségeivel megküzdjenek, elengedhetetlen.

A program során a férfiak is megnyílnak. Olyannyira, hogy például a láthatóan szomorú férj elmondja a feleségének, hogy nagyon félti a sokadszorra történő beavatkozásától, és nem akarja, hogy megint szenvedjen. A feleség pedig döbbenten hallgatja mindezt, mert eddig nem is gondolta, hogy a férjének fáj mindez, vagy hogy egyáltalán megérinti.

Fontos, hogy az Anna–Joachim-program katolikus szemléletű; a lombikprogramot elutasítják, viszont a keresztény alapon nyugvó meddőségi centrumokba el irányítják a párokat. Ez azonban nem jelenti azt, hogy csak hitüket gyakorló párok vehetnek részt a hétvégéken; szeretettel várnak bárkit, aki elfogadja az intézmény és a program katolikus szellemiségét.

hon négy gyermeke van. A kapcsolat gyógyít: a pár azt élheti meg, hogy nincs egyedül. Nagyon fontos, hogy bármennyire tabu és titok is, lehet beszélni erről – teszi hozzá Cecília.

Lényeges része még a továbbképzésnek a konkrét pszichológiai tanácsadás, a meddőség pszichológiája, a családpszichológia.

A posztgraduális továbbképzésre két területről érkeznek a hallgatók: egyrészt mentálhigiénés, pszichológiai irányból, másrészt teológiai, hittanárirol, így ennek megfelelően két párhuzamos modulként fut az oktatásuk. A képzésnek része az Anna–Joachim-konferencia is, amit idén novemberben már a harmadik alkalommal rendeztek meg.

A jegyzetek és más szakmai jellegű kiadványok mellett közérthetőbb anyagaik is vannak, amivel a szélesebb értelemben vett társadalmi szemléletformáláshoz igyekeznek

mert nem rajtam múlik, hiába könnyörgök és várok.”

Cecília csaknem negyvenéves volt, amikor férjhez ment. Házastársával mindketten fel voltak készülve rá,

lem, akkor már könnyebb az adoptálás mellett dönteni.

A program elején Cecília megismerkedett egy nagyon kedves házaspárral. Már több mint egy évtizede férj és feleség, a hölgy lassan negyvenöt éves lesz. A szakember tudomása szerint az elmúlt öt évben sem a vér szerinti gyermekhez, sem az örökbefogadáshoz nem kerültek közelebb. A férj kicsit fiatalabb a feleségénél. Orvosilag neki lehetne gyermeke, de a kettejük közötti szeretetkapcsolat olyannyira erős, hogy ezzel a fájó hiánnyal együtt is ugyanolyan áldott a házasságuk, mint társaiknak, akiknél már a második gyermek születik. A program ötödik születésnapi buliján is részt vettek, nem látszott rajtuk semmi szomorúság, miközben három másik házaspár a gyermekével volt ott. Sőt a feleség – ez a „gyermektelen anyja”, mert Cili szerint ez rá a legjobb kifejezés – odatette a kezét az asztal sarkához, hogy a másik házaspár kicsi gyermeke be ne üsse a fejét.

A programban eddig részt vett mintegy hatvan házaspárból egy másiknak szintén nem lett még gyermeke. Ők arra kaptak meghívást, hogy zárandoklatokat kezdjenek szervezni gyermekre vágyó pároknak. „Minden házasság lehet termékeny, Isten minden házasságot meg akar ajándékozni, de hogy ez a gyümölcs »gyermek alakú« vagy másmilyen, az az ő titka” – mondja Cecília.

Cili ma is fejből megmondja, melyik napon született az Anna–Joachim-hétvégéken részt vett házaspárok gyermekei közül az első. Nem a szülők egyike értesítette elsőként, hanem egy másik házaspár férfi tagja hívta fel az örömhírrrel.

Az Anna–Joachim-csoportok gyakran együtt maradnak, ráadásul épp azok, ahová nem érkezett gyermek. A szervezők ehhez annyi segítséget nyújtanak, hogy az utolsó hétvége után három hónappal tartanak egy utótalálkozót. Volt egy csoport, amelybe nagyon későn érkezett az első gyermek, ők havonta online találkoztak, évente elmentek együtt egy vagy két hétvégre, látogatták egymást, pedig az ország legtávolabbi szegleteiből jöttek össze.

Van emellett egy Anna–Joachim támogató csoport (AJTÓ) elnevezésű kezdeményezés is, a hétvégén részt vett párokat a szervezők arra buzdítják, hogy hozzanak létre közösségeket. A váci főiskolán is tartottak ilyen céllal AJTÓ-képzést. A hétvégék utáni két-három évben társadalmi munkában konzultációt is felajánlana nekik online vagy személyesen. 2022 óta a konzultáción részt vehetnek olyanok is, akik valamilyen oknál fogva nem tudják vállalni a három hétvégét, de szeretnének részesedni az Anna–Joachim-program gyümölcseiből. Szülőcsoportot is indítottak, mert bármennyire szép is a szülővé válás, a hosszabb ideje gyermekekre váróknak talán nehezebb a váltás.

Mit mond Cecília, hogyan kommunikáljunk azokkal, akik érintettek ebben a témában? Az biztosan nem segít, ha rákérdezzünk: Na, mikor jön a gyerek? Ahogy az sem, ha a huszonnyolcadik féle „tuti tippel” ajánljuk nekik. Az használna, ha megkérdézzük: Segíthetek valamiben? Sejttem, hogy nehéz, imádkozom értetek.

Agonás Szonja
Fotó: Merényi Zita

Az Egyháztól esetleg távolabb lévő pároknak is Isten irgalmát kívánják közvetíteni, és a gyógyuláshoz, a kien-gesztelődéshez igyekeznek hozzásegíteni őket. Fontos része a programnak, hogy beszélnek a hitről, Istenről, és törekednek az istenkapcsolat megerősítésére, rendezésére is.

A főiskola a program kiszélesítése érdekében a témával foglalkozó profi szakemberek képzését is célul tűzte ki. A négy féléves képzés 2022-ben indult el, keresztféléves formában. A kurzus részeként a medikális alapismeret megkerülhetetlen, katolikus intézményként a bioetika is elengedhetetlen. Természetesen önismereti képzés is kapcsolódik hozzá, hiszen amikor a szakemberek házaspárokról beszélgetnek a legintimebb problémájukról, akkor annak is kapcsolódást kell találnia hozzájuk, akinek ott

hozzájárulni. Együtt fölfelé címmel készült egy kisfilmjük, amelyben finom eszközökkel, mélységében mutatja be a kérdéskört a témában érintett rendező. Tavaly ősszel pedig Ajándék címmel podcastsorozatot indítottak, melynek Bóna Judit a szerkesztő-műsorvezetője. Ebben is arra mutatnak rá, amire az egész programban, hogy a gyermek mint ajándék nem jár, nem lehet kiérdemelni.

A 2019-ben még egyedülálló Cecíliát kifejezetten vonzott, hogy házaspárokkal foglalkozzon, s különösen megérintették a meddőséggel küszködő párok problémái. Nem volt nehéz belehelyezkednie a témába, mert tudta, ha a Jóisten megadja, hogy legyen párja, ő is hasonló élethelyzetbe kerülhet. „Másképp nagyon ismerős volt az érzés, hogy valamit szívből szeretnék, de nem kaphatom meg,

nem biztos, hogy lesz vér szerinti gyermekük. Már a házasságkötés előtt tisztázták, hogy adott esetben nyitottak az örökbefogadásra. Mégis meg kellett gyászolniuk, hogy nem lehet vér szerinti gyermekük. Hiába hordozott Cecília másokat e nehézségekben, ez csak félig-meddig segítette a saját gyászában.

„Ültem egy kanapén a meddőségi diagnózissal a kezemben, és sírtam. Ilyenkor a nők gyászolják a meg nem született, meg nem fogant babájukat, gyászolják a reményt, hogy vér szerinti gyermekük legyen. Valóságos gyász ez, ugyanolyan, mintha meghalt volna valakink. Így ültem, amikor hazajött a férjem. Fájt neki a diagnózis és az én szomorúságom is, nem is tudta, mit csináljon, annyira zavarta, hogy nem tud segíteni rajtam. Akkor azt éltem meg, hogy nem tudok olyan jó feleség lenni, mint amire Isten hívott, és ez baj. Éreztem, hogy a férjem miatt is ki kell jönnöm a depresszió felé vezető állapotból. Akkor hívtam fel a pszichológusomat. Merthogy a házasság révén kapott elsődleges szerep az, hogy feleség legyek, a férjem emiatt előrébb van, mint a gyermekeim, most is. Ezt tanítjuk az Anna–Joachim-programban is.”

Cecíliaék esetében a meddőség diagnosztizálásától az örökbefogadás kérvényezéséig vezető út fél év alatt lezajlott, és ma már két, három és fél éves ikerlány szülei. Ám a meddőként diagnosztizált pároknak többnyire sokkal több időbe telik, mire megbékélnék azzal, hogy nem lehet vér szerinti gyermekük, és vagy örökbefogadókká válnak, vagy elfogadják, hogy a kettejük kapcsolata másképp válik termékeny.

Biológiai szempontból nem lehet teljesen egyértelműen megmondani, hogy mennyire végleges, megváltoztathatatlan a meddőségi diagnózis, ezért a párok sokszor irreális módon is reménykednek. A helyzetük elfogadásában sokat segíthet, ha ez a remény elillanni látszik. Az örökbefogadásnál Cecília szerint fontos megválaszolandó kérdés, hogy „mitől lesz a gyermek az én gyermekem”. Ha erre csak az a felelet, hogy azért, mert az én génállományomat hordozza, az én testemből származik, az nem segít; de ha az a válasz: azért, mert én szeretem, pelenkázom, neve-

Egy 21. századi aprószent története

Nagyon fiatalon, három év együtt járás után házasodtak össze, Judit huszonkét éves volt, Balázs huszonhárom. Bennük élt a vágy a nagycsalád iránt, mert mindkettőjüknek több testvére van. Meg is fogalmazták, hogy hét gyereket szeretnének. „Csak-hogy volt egy policisztás ovárium diagnózisom – teszi hozzá Judit. – Sejtettem, hogy a gyermekvállalás nem lesz egyszerű. Balázsnak mondtam is, hogy keressen egy olyan lányt, aki tud neki szülni.” Ő azt felelte erre, Juditot szereti, legfeljebb nem lesz gyereke. Balázs mindemellett úgy sejtette, nem a gyermektelenség lesz a sorsuk.

Jártak a gyermekre vágyók imaestjeire, mert évekig nem fogant meg baba. „Végig hittem benne, hogy lesz gyerekünk, és éreztem, hogy az örökbefogadás nem az én utam. Voltak rosszabb periódusaim, általában akkor, amikor megint nem jött össze...” – mondja Balázs. Juditnak egy, de igen emlékezetes mélypontja volt. Legszívesebben hátat fordított volna Istennek, anynyira haragudott, hogy évek óta hiába könyörögnek gyermekért, nem ad nekik. Idővel elkerült egy olyan orvoshoz, aki gyógyszerrel kezelte az inzulínrezisztenciát, ő pedig egy hatásosabb diétára váltott.

Öt év várakozás után, 2013-ban nekikezdték a meddőségi kivizsgálásnak. A megadott időpontra nem tudtak elmenni, így pót időpontot kértek. „Amíg Juditot vizsgálták, az asszisztenső kérdezte, nem akarok-e bemenni – mondja Balázs. – Gondoltam, minek. »Biztosan nem akar bemenni? A felesége terhes.« Erre berontottam. Az orvos mondta, pedig nem volt fiatal, hogy a pályafutása során ez a második eset, amikor meddőségi kivizsgáláson terhességet állapít meg.” „Nagyon boldogok voltunk! – emlékszik vissza Judit még mindig azzal a régi örömmel a szemében. – Utólag gondoltunk csak arra, hogy ez volt az első lehetséges nap, amikor ultrahanggal kimutatható a várandósság, a három héttel korábbi időpontot pedig le kellett mondanunk. Óriási ajándék volt nekünk ez a baba! Balázs sírt örömeiben, én meg vigyorogtam, mint a tők. Számolgattunk, és megállapítottuk, hogy ez a gyerek tulajdonképpen nászéjszakás baba, csak késett éppen öt évet.”

Judit végig otthon volt veszélyeztetett terhesként egy enyhe vérzés miatt. Biológiai-kémia szakos tanárként dolgozott három iskolában, sokáig vártak a kicsire, így jobbnak láttá, ha az orvos kiírja. Balázs, akinek hasonló a végzettsége, a várakozás alatt végig a plafonon érezte magát, hiszen ő mindig mondta Juditnak, hogy lesz gyerekük. „Miséről mentünk szülni. Előtte már konzultáltunk a szülésznővel, aki azt mondta, ha ötpercesek lesznek a fájások, induljunk. Én gitároztam, Balázs énekelt, közben írogatta, hány percenként jönnek a fájások. Kérdezték a kórustársak, mikor szülünk, mondtuk, hogy most.”

Juditban erősen élt a tudat, hogy az első szülés rendbe fogja hozni az egészségét, és ez így is lett. Aztán kisfiuk,

Koppány után volt egy korai vetélése, éppen akkor, amikor visszahívták a munkahelyére. Fél évre rá azonban megfogant egy újabb baba. „Madarat lehetett volna fogatni velünk. Már olyan érzésünk sem volt, hogy ez a baba vigasz lenne a vetélés után. Közösségi lelkigyakorlaton voltunk a Családok Jézusban közösséggel, amikor megütötte a fülem, hogy a közbenjáró estén azért imádkoznak értünk, hogy ez a kisbaba egészségesen tudjon megszületni – mondja Balázs.

agyat. A magzat koponyájának a teteje hiányzott. „Biztos voltam benne, hogy abortuszt nem akarunk – mondja Judit. – Amikor az orvos az abortuszt javasolta, mondtuk neki, hogy katolikusok vagyunk, ez nem fér össze a hitünkkel. Tudtam, ez azt jelenti, hogy ki kell hordanom őt, megszüloöm, majd meghal. Nézegettem az internetet, és találtam egy szervdonációról szóló honlapot. Belekapaszkodtunk ebbe a lehetőségbe, úgy gondoltuk, ez lesz a mi utunk.”

Ha már egy gyereknek meg kell halnia, jobb így, mert volt időnk felkészülni rá. Terápiára jártunk, Balázs és én is, ami sokat segített.” Ezenkívül gyógyító imaesten, lelkigyakorlaton vettek részt, hogy lelki erőt nyerjenek. Olvastak hasonló esetről, ahol a kislány majdnem két évig is élt, de fel voltak készülve arra, hogy a baba élete igen rövid lesz.

Koppány hároméves volt. Judit augusztusban bekerült a kórházba, a szülésig egy hónapot bent kellett töltenie.

tem oda, mindig mise volt. Most is. Ahogy hazaértem, már hívtak is.” „Mondta a nővér, hogy jön a férjem, és érzékelte, hogy ugye tudom, mit jelent ez – emlékszik vissza Judit. – Bementünk az intenzívra. Megengedték, hogy kivegyem Emesét az inkubátorból. Énekeltem neki, mire hirtelen az összes értéke tökéletes lett. Ez így ment a harmadik napig. Akkor kapta meg a betegek szentségét.”

„Másnap mentünk a látogatásra, nem nyílt ki az intenzív

temetik. Balázs folyamatosan intézte a teendőket, fogadta a gyászolókat, ezzel igyekezett lekötöni magát, mert nem bírt ott állni a koporsónál. Én úgy próbáltam feldolgozni a temetést, mintha egy filmet néznék, kívülről” – emlékszik vissza Judit.

Balázs két éven át harcolt Istennel. Járt misére, de belül flegma és kötekedő volt. „A lelkivezetőmet minden hónapban meglátogattam Szombathelyen. Volt, hogy három napra eltűntünk Ausztriában, és fent a hegyekben beszélgettünk. Mindig elmondta az ember válaszáat, majd a pap válaszáat, hogy mit tanít az Egyház. Nagyon jó volt, hogy végig meg tudta őrizni az emberi oldalt is. Voltunk aztán egy lelkigyakorlaton Judittal, mindenkinek kellett győnni. Bementem, mondtam az atyának, hogy végeztünk, mert szerintem nincs Isten. Becsukta a könyvet, és azt felelte: »Akkor erről beszéljessünk.« Elküldött mindenkit, aki rá várt. Megértette, miért mondom ezt.”

Judit folyamatosan buzdította Balázst, hogy tegye rendbe a kapcsolatát Istennel, és kérte, menjen el egy lelkigyakorlatra, ami neki sokat adott. Évente egyszer tartják ezt, tízből kilencszer Budaörsön. Balázs azt mondta, akkor hajlandó elmenni rá, ha Pomázon lesz, ahol laknak. „Mit ad Isten, másnap meghírdették Pomázra. Jelentkeztem, mert az ígéret köt. Első nap elkéstem, mert túlóráznom kellett, amit akkor egyáltalán nem bántam. Másnap, szombat reggel jött az egyik előadó hölgy. Akkor találkoztunk először. Őrült neki, hogy eljöttem, és elmondta, hogy amikor imádkozott, volt egy képe rólam: pakoltam magamra a pajzsokat, fegyvereket, íjakat, nyilakat, de Isten azt kéri, hagyjam már abba! A hölgy nem tudhatott arról, mi van a lelkemben, mégis ezzel a mondattal fogadott. Ez egy gyomros volt számomra, hiszen ilyen explicit módon nem szokott üzenetet kapni az ember Istentől. Este volt egy közbenjáró ima, kihúzták, ki kihez kerül. Én ehhez a hölgyhöz kerültem. Elmondtam, hogy azért kérek imát, mert »Isten megölte a lányomat«. Ezen ő is meghökkent. »Isten kiszídi a köszívét, és hússzívát tesz a helyére«, imádkozta aztán. Szinte éreztem a pillanatot, amikor minden haragom elszállt. Mintha valóban kicserélték volna a szívem.”

Évekkel ezelőtt történt mindez, azóta Juditnak és Balázsnak két fia született. „Kegyelem, hogy átélhettem valami olyasmit, mint amit az Atya, amikor Jézust leküldte a földre, odaadta a fiát. Hiszen tudta, mi lesz a vége” – mondja Emesére emlékezve Judit, aki azért is hálás, hogy ezt a próbát kapta az életben, és nem mást. Balázs tapasztalatot szerzett arról, hogy a disszonáns dallamok, amik bele lettek énekelve a világba, egy nagyobb harmónia részévé válnak, a jó legyőzi a rosszat. Koppány minden karácsonykor ajándékot készít Emesének, amit szenteste, a pásztorjáték után együtt kivisznek a sírhoz.

Vámosy Erzsébet
Fotó: Lambert Attila

– Furának hatott ez az ima, de hát mi baj lehetne?”

Két nappal később együtt mentek a 12. heti ultrahangra. Úgy volt, hogy Koppányt csak utána viszi be Balázs a bőlcsibe, de amikor odaértek a vizsgálatra, a kislány igencsak megmakacsolta magát, így nem volt mit tenni, egyedül hagyta Juditot. „Éreztem, látva a képet, hogy valami nem stimmel – folytatja Judit. – Az ultrahangot végző szakember két perc múlva mondta, hogy baj van, beteg a baba. Kérdeztem, mennyire, mondta, hogy nagyon. Ő nem mondhatott mást, mert nem volt orvos, de jelezte, hogy ilyen esetekben abortusz az orvosi indikáció. A papírra is csak annyit írt, hogy súlyos koponyafejlődési rendellenesség. Sokkot kaptam. Rögtön felhívtam Balázst.”

„Judit annyit tudott mondani a telefonba, hogy baj van, és el kell mennünk egy másik orvoshoz, abortusz a javaslat – emlékszik vissza Balázs. – Éppen bent voltam a laborban. Nem ezt a hívást vártam. Még jó, hogy Koppány nem volt bent a vizsgálaton. Két napig az internetet bújtuk, mi lehet ez, majd a kontrollvizsgálaton az orvos megerősítette, olyan súlyos az állapot, hogy a 38. héten is engedélyezik az abortuszt, ha kérjük.

Anenkefália. Élettel összeegyeztethetetlen rendellenesség. Nem fejlődnek ki a koponyacsontok, és emiatt a magzatvízben lévő fehérvérsejtek elkezdik lebontani az

Az orvos nagyon meglepődött, amikor Balázsék azzal álltak elő, hogy szeretnék felajánlani a baba szerveit. „Egészséges volt a szervezete, csak az agyával volt baj. Gondoltam, ha már így alakult, miért ne lehetne kihozni ebből valami jót. A doktor megadta egy transzplantációs szakorvos elérhetőségét, beszéljünk vele, hiszen Magyarországon ő még nem hallott ilyenről.”

A közösségi levelezőlistán imát kértek, leírták, hogy nem tudják, miért kapták ezt a babát, de biztos, hogy nem azért, hogy megöljék. Erős imaháttér vette körül őket, és erőt adott Juditnak az is, hogy mivel az étellel összeegyeztethetetlen ez a rendellenesség, bármikor kérheti az abortuszt. Ugyanakkor nem ingott meg az elhatározásában, a rosszabb napok ellenére sem. Pedig az első terhességgel összehasonlítva ez nemcsak lelkileg volt más, hanem fizikailag is. Más magzatok hasznosítani tudják a magzatvizet, ez a baba nem tudott nyelni. Óriási volt Judit hasa. Az orvosok soha nem bántották amiatt, hogy nem vállalja az abortuszt, pedig ilyen nem szokott előfordulni.

„Az egyik gondolat, ami erőt adott, az volt, hogy én is megszülettem, és valamikor meg fogok halni. A babával is így lesz, csak neki rövidebb élet jut. Aztán abban az évben történt, hogy egy közösségi testvérünk tizenkét éves kislánya nem ébredt fel egy rutinműtétből. Azt gondoltam, mennyivel jobban jártam én.

„Mielőtt elkezdődött volna az óvodai beszoktatás, mondtam az óvónőknek, hogy anya egy hónapja kórházban van, kisteső fog szülni, aki meg fog halni. A gyerek úgy tudja, hogy anygalka lesz, legyenek szívesek ezt támogatni. A két óvónő is nyilván sokkot kapott” – mondja Balázs.

A kórház orvosai küzdöttek azért, hogy a szervdonáció megtörténhessen, de végül csak a szívbillentyűk adományozását engedélyezték. A magyar törvények miatt Judit és Balázs nem tudhatják, hogy a beültetés végül megtörtént-e. A 39. héten a szervdonációs szándék miatt programozott császárral született meg Emese az egyes női klinikán. Egy aneszteziológus segített nekik, hogy a kereszteléshez minden be legyen készítve. Az osztályon minden orvos és szülésznő támogató volt akkor is, amikor Judit bent feküdt, amikor csak akart, mindig kiengedték misére a közeli jezsuita templomba.

Judit a szülésakor el volt bódítva, nem érte sokként Emese látványa. Balázs a császáros szülés ellenére végig bent lehetett, Judit fejénél ült. „Ahogy megszületett Emese, rögtön megkereszteltem” – mondja Balázs. Margit lett a második neve. A kicsi kisapát kapott, és elvitték az intenzív osztályra. Balázst hazaküldték azzal, hogy majd telefonálnak, ha ideje elköszönni. „Átmentem a jezsuita templomba imádkozni, mint máskor is. Nem tudom, hogy történhetett, de akármilyen napszakban men-

osztály ajtaja – veszi át a szót Balázs. – Amikor beengedtek, láttuk, hogy minden orvos a mi gyerekünk fölött áll. Tudtuk, mit jelent ez... Mindketten fogtuk Emese kezét, amikor meghalt. A gépen láttuk az utolsó lélegzetvételét.” Élesen beleégett ez a kép Balázsba, ma sem tud úgy beszélni erről, hogy ne érzékenyüljön el, annak ellenére sem, hogy most már vidámság tölti be a házukat.

Emese halála után betértek a jezsuita templomba. Akkor nem volt mise. Leültek a padba, és sírtak. „Veszekedni kezdtem Istennel. Mondtam, hogy akkor egy-egy, te adtad a fiadat, én adtam a lányomat, te jobbra, én balra, nem is akarok hallani rólad többet – idézi fel Balázs. – A következő pillanatban olyan érzésem volt, mintha valaki hátulról átölelt volna: »Nem baj, én megvárlak.«”

Koppány a temetés után értette meg, hogy Emese nem fog hazajönni. Hogy ott volt a temetésen, azóta is jó döntésnek tartják a szülei, még akkor is, ha utána két évig azt mondogatta Juditnak, hogy „nem kellesz, anyuci”, mindig csak Balázst akarta. Az esti ima része volt, hogy a kislány kért valamilyen történetet a Bibliából. Emese halála után hónapokig semmi mást nem lehetett olvasni neki, csak azt a részt, amikor Jézust elárulják és elfogják. Nem csoda, hat hónapon keresztül azért imádkozott, hogy a testvérkéje egészségesen megszülessen.

„Nem tudod, mit kell csinálni, amikor a gyerekedet

Porrá tört színek

Beszélgetés Zsuffa Péter zománcművésszel

Zsuffa Péter egy ma már ki-fejezetten ritka művészeti ág képviselője: zománcművész. Alapító tagja a Szent Lukács Céh Művészeti Közösségnek, illetve 2002-től a solymári KUD-Art Galéria művészbarát körének. Tanítja is a fémfestés művészetét, főleg nyaranként tűzzománc kurzusokat tart országszerte. Egyházi, állami, önkormányzati, családi címerek, belsőépítészeti munkák, szakrális művek, művészfotók kísérik pályáját. Minderről ott-honában kérdeztük.

– A tűzzománc nagyon izgalmas, de nem sokak által művelt technika. Ön hogyan lett tűzzománcművész?

– Mindig is foglalkoztatott a tűzzománc. 1984-ben érettségiztem a budapesti Petőfi Sándor Gimnáziumban. Kinéztem magamnak az Iparművészeti Főiskolát – akkoriban még így hívták –, csak hogy nem számoltam azzal, milyen speciális rajztudást igényel ott a felvételi, ami végül nem sikerült. Édesapám azonban nagyon támogató volt, biztatott, hogy ne mondjak le az elképzelésemről. Talán azért is állt mellém ebben, mert eredetileg szobrász szeretett volna lenni, de 1945 után a származása miatt – a Nemes-De-dinai Zsuffa család leszármazottjaként – erre nem volt lehetősége: a művészekről a lehető legjobban tartottak akkoriban. Így lett végül építészmérnök. Ebből és az ő valódi vágyából aztán egy olyan életmű született, amelynek legfontosabb elemei a „szoborszerű” fürdők, például a miskolctapolcai barlangfürdő vagy a Dunakanyar egykor szebb napokat látott strandja, a Visegrád melletti Lepence fürdő, ami szintén az ő munkája. Már nyugdíjas volt, amikor ismét a szobrászat felé fordult; először papírból mintázott, majd – részben az én hatásomra – réznyomatokat kezdett készíteni. Mélyen megértette tehát a művészet iránti vonzalmamat, és a segítségével főiskolai hallgató helyett művészinas lettem. Közben a papírforma kedvéért elvégeztem a Képző- és Iparművészeti Szakközépiskola, közkeletű nevén a Kisképző – ma így mondják – posztgraduális ötvös szakát. De a lényeg, a fémfestés, azaz a tűzzománc mesterfogásait Rácz Gábor műtermében sajátítottam el.

– Édesapja nemcsak szeretett volna művész lenni, hanem az is lett. Érdekes a kettejük művészetének metszete, találkozási pontja.

– Igen, később alkotói folyamatokban is találkoztunk. A papírt ugyanis – akkor már „praktizáló művészként” – nem találtam annyira komoly anyagnak, ezért 0.2-es vörösréz lemezt adtam Apámnak – a tűzzománc kedvelt hordozója ez az anyag –, ami-be domborítani lehet. Sután kezdett neki, a tollal rögtön ki is lyukasztotta a lemezt. Ám ekkor megpördült az agya: lám, ez is egy módszer! Így alakult ki nagyon érdekes domborított-pontozásos technikája, amitől egészen egyedieké váltak e kései alkotásai. Főleg szobrokat, lámpákat, domborképeket készített, de egyéb nyomatok is szép számmal akadnak az alkotásai között. Közös munkánk is van, több is. Az egyik kedvencem,

amelyen a kerethez általa kialakított tartóba helyezett mécses fényétől kap különleges megvilágítást az én képem: játék ez a természetes és a mesterséges fénnel. Ugyanígy nekem is vannak belsőépítészeti munkáim, amelyek általa megálmodott terekben kaptak helyet. Végül tehát az utunk valóban találkozott az alkalmazott művészetben.

– Hogyan indult a pálya, hol kezdődött végül a történet, ha nem a főiskolán?

– Édesapám akkoriban a már említett Rácz Gábor tűzzománcművésszel dolgozott együtt, s beajánlott hozzá növendéknek. Három hónapot beszéltek meg. Az idő letelével azonban a mester azt mondta, maradjak mellette. Ezután már nem is felvételiztem, mert kiderült, hogy a tűzzománcot megtanulni leginkább a gyakorlatban lehet, és ott volt a Kisképző is. Nem éreztem, hogy szükség volna többre. Ez nagyjából húsz éve történt, Gáborral pedig azóta is sokat dolgozunk közösen, egymást követve, egymás mellett. Ő különben alapító tagja a Tűzzománcművészek Magyar Társaságának, és több mint hetven templom liturgikus terének díszítését fémjelzi a neve. Később számos kiváló alkotóművésszel ismerkedhettem meg általa, nem csak tűzzománcosok-

lékére készítettem egy-egy nagyobb méretű képet. Hasonló művem található a budai kapucinus templomban is. Ugyancsak fontos és emlékezetes munkám Jánosa Domokos atya felkérésére az Budapesti Egyetemi Katolikus Gimnázium és Kollégium kápolnája oltárképének elkészítése. Ennek Madonnájához (Magyarok Nagyasszonya – a szerk.) egyébként a feleségem volt a modell, az ő hosszúka arca és finom ívű keze inspirált, a Kiszűzött alakjának megformálásánál pedig az első szülött fiam – lényegében őket mintáztam meg egy apró korongokból álló tűzzománcmozaikban. Külön érdekessége ennek a kápolnának, hogy a falakat körben

gyakran mentem zománcba ezeket a benyomásaimat. E témák például mindenképpen színeket érdemelnek, sőt színekért kiáltanak. A Balatont és vidékét – főleg a Badacsonyt – azért is szeretem, mert sok fiatalkori emlék köt oda, megboldogult legénykoromban sokat vitorláztam. Aki egyszer látja ezt a tájat, azt rabul ejti. Már akkor elkezdtem fotórealisztikus képeket csinálni, játszottam a színekkel, a nap és a hold fényével. Ezt az irányt sodorta el – egy időre – egy egészen rendkívüli lehetőség: Nógrádban a Zománcipari Művek Salgótarjáni Gyáregysége lehetőséget biztosított számunkra, hogy náluk égethessünk. Ez egy kifejezetten izgalmas világ. Sokat emlegetett történetünk, amikor egyszer egy nagy méretű, feszületet ábrázoló képet vittünk égetni. Lejárt az idő, az üzemvezető pedig kiabált a hosszú csarnokon át: „Kisült a Krisztus!” A feltámadt Krisztus különben most is nagyon intenzív „téma” bennem, érzem, hogy van még dolgom vele.

– Ez a salgótarjáni lehetőség fordulatot jelentett?

– Mindenképpen, ezzel ugyanis megnyílt számunkra az út az egészen nagy méretű képek égetése előtt. Kis idővel később aztán már máshol is tudtunk nagyobb képeket égetni, de ez fontos mérföldkő volt. A zománcművészet nagyon összetett technika valahol az iparművészet és a képzőművészet határmezsgyéjén; a rajzolásról kezdve a festékeverésen és -felhordáson át az égetésig többféle folyamatot foglal magában. És persze az alap sem mindegy, rendszerint valamilyen fémnek vagy erős ötvözetnek kell lennie. A tűzzománc lényege ugyanis az, hogy a porrá tört színes üveganyagot rá kell olvasztani egy hordozóra, az úgynevezett recipiensre. A kettő aztán szervesen összeforr, így kapjuk meg a jól ismert tükörsima, fényes felületet.

– Beavat kicsit az alkotói folyamat módszerébe?

– Alapvetően nagyon sok minden hatással van rám, sok minden megihlet. Látok egy alakot, ívet, jelenséget, és már rajzoló is. Ha nincs kéznél papír, akkor fejben, vagy akár egy kökerítésre az ujjbegyemmel – az majd megőrzi a formát. A feleségem legnagyobb öröme guberálás típus is vagyok (nevet). Ez így elsőre talán nem hangzik túl bizalomgerjesztően, viszont olykor igazi csodákat talál az ember: egyes „szerzeményeim” több későbbi alkotásomhoz is alapanyagként, mintaként,

inspirációként szolgáltak. Egy ízben például egy kifejezetten mívesen horgolt, kidobott függönyre akadtam. Hazavittem, és nyomatot készítettem a mintájáról, ami most több képem háttéréként is beazonosítható. Fantasztikusan izgalmas rétegeket lehet így létrehozni, hatalmas siker lett. Szeretek kísérletezni, kreatív vagyok a technikák terén is. Mindent ki kell próbálni, és ha nem a kívánt eredményt adja, tovább lehet próbálkozni. A lényeg, hogy amit az ember elképzel, ami belül megjelenik, azt a végén valahogy formába kell önteni. Eddig mindig sikerült. Ez kegyelem is, persze.

– Mestere nyomdokaiba lépve ma már Ön is kurzusokat tart, művésztelepet, alkotótáborot szervez a következő nemzedéknek. Lesz utánpótlás?

– Mindig akad egy-két tehetséges fiatal, akit ez érdekel. És idősebbek is jönnek időről időre. Itt nem számít a kor. Az alkotótáborok általában öthét naposak. Nagyon különlegesek, mert felfokozott együttlét jellemzi őket, valódi szellemi műhelyek. A résztvevők nagyon intenzíven vannak jelen: egy-egy ilyen alkalomban benne sűrűsödik mindaz, ami a művészen, növendéken érlelődik éppen, ami aktuálisan utat keres benne, kifelé pedig formát. Több kedvelt helyszínünk is van, Salgótarján mellett nagyon szeretjük például Kecskemétet is (kecskeméti művésztelep – a szerk.), ahol egy több mint százéves épületben dolgozunk. Ott például úgynevezett műteremszobák vannak öt-hat méteres belmagasságokkal, hatalmas alkotóterekkel, amelyekben a századfordulótól kezdve a magyar művészeti szcéna legnagyobbjai fordultak meg. Ez észrevétlenül is hatással van ránk, amikor ott vagyunk és alkotunk.

– Meg lehet élni ma a művészetből?

– A válasz igen és nem. A gyerekeim – egy fiút négy lány követ szép sorban – sokszor kérdezik, miért pont ezt csinálom. Ilyenkor vissza szoktam kérdezni: „És ti miért esztek?” Ők pedig azt felelik: „Hát, mert éhesek vagyunk, és kell.” Ez valóban ennyire egyszerű. Éhes a lélek a szépre, amit látni, befogadni vágyik. Ehhez pedig némelyeknek teremteni, alkotni kell. Aki képes rá, tegye. És akinek a lelke valóban éhes a szépre, az különös módon nem marad éhen. Dolgozom időnként megrendelésre is, és sok képem kerül gyűjtőkhöz. A személyes tapasztalatom egyébként az, hogy a Joisten végül elrendezi a napi betevőt. Mi is megvagyunk, jut is, marad is. A gyerekek születését követően a feleségem egy ideig csak rájuk figyel, velük foglalkozott, de nemrégiben visszament dolgozni, sőt én is kaptam ajánlatot „civil” munkára is itt, a kerületben, kulturális területen. Meg kell találni a helyes egyensúlyt. Művészet nélkül nincs élet, és persze fordítva is igaz: az élet gyönyörű, s ha ezt nem vesszük észre, nincs művészet.

– Láthatjuk valahol a műveit a közeljövőben?

– Legközelebb január 15-én Budapesten, a Stefánia Palotában, a Honvéd Kulturális Központban nyílik egy húsz tablól helyes tárlat „A régi mániám...” címmel. A felkérésnek eleget téve erre igyekszem minden eddigi jellemző korszakból képet választani. A kiállítást természetesen Rácz Gábor nyitja meg.

Horogszegi-Lenhardt Erika
Fotó: Lambert Attila

kal. A legtöbben hívők egyébként, talán mert Isten, mint a legnagyobb művész, különösképpen közel áll a művészetre fogékony emberekhez. Főként katolikusok, de számos református alkotóval is találkoztam, dolgoztam már együtt. Jó, hogy van közös alap.

– A szakrális témák közel állnak az Ön szívéhez is?

– Mindenképpen. Visszatérő témám a kereszt és a megfeszített Megváltó – sosem az összetört, hanem a karját a keresztben ölelésre táró Krisztus alakja –, de a Madonna-ábrázolások is kiemelt helyet kapnak munkásságomban. Emellett a templomterek díszítése, a liturgikus terek méltóvá tétele is nagyon szép ajándéka az eddigi pályámnak; több ilyen lehetőségem is adódott. Hívó ember vagyok, sokat jelent számomra, ha magam is részt vehetek egy-egy ilyen munkában. Az egyik legkedvesebb ezek közül a budai Szent Anna-templomhoz kötődik: ide a templom jubileuma, illetve a Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszus em-

az édesapám által készített keresztút díszíti, amit a már említett pontozásos-lyukasztós technikával alkotott. Budán a várhegy aljában található a Kodály Zoltán Magyar Kórusiskola, ahol ugyancsak a kápolna díszítésében vehettem részt a képeimmel.

– Vannak más fontos témái is?

– A pályám elején kiemelt érdeklődéssel fordultam a heraldika felé. Rengeteg címet készítettem, egyházmegyei, városi és családi címereket egyaránt. Itt szemben a falon a mi családunk címe is ott függ például. A budai Várban, a Sándor-palota kovácsoltvas erkélyén látható a történelmi Magyarország tűzzománc címe a Szent Koronával, ez is Rácz Gáborral közös alkotásunk. Nagyon szép, domború, aranyozott munka.

De szeretem például a kódót is, sok kódos képem készült. Jó néhány alkotásom elég sötét. Kedvelem a monokróm világot, de épp nemrég határoztam el, hogy nyitok a színek felé. Kedves témám még a Balaton, a szőlősorokkal beültetett tokaji dombok, a látványuk nagyon közel áll hozzám,

ADÁSVÉTEL
RÉGI könyveket, képeslapokat vásárolok gyűjteményembe. T.: 06/20-341-9106

KÖNYVELÉS
KÖNYVELŐIRODÁBAN szerzett 25 éves tapasztalattal vállalom társaságok, egyéni vállalkozók könyvelését, bérszámfejtését

teljes körű ügyintézésel. T.: 06/30-720-0561

RÉGISÉG
PAPÍR- ÉS FÉMPÉNZT, bélyeget, képeslapot, papírrégiséget és más régiségeket vásárolunk, illetve árverésre átveszünk. Budapest VI., Andrássy út 16. T.: 06/1-266-4154. Nyitva: hétfő–szerda 10–17, csütörtök 10–19 óra.

SZOLGÁLTATÁS
ÓLOMÜVEG ABLAKOK restaurálását, tervezését, kivitelezését több évtizedes tapasztalattal vállaljuk. Tóth Erzsébet. T.: 06/20-438-5993; www.uvegfestes-stainedglass.hu
FOGSOROK, hidak készítése, javítása, szükség esetén háznál is. T.: 06/1-213-5726

IMAÓRA
Kútvolgyi Szűz Mária-engesztelőkápolna: engesztelő virasztás hazánk lelki megújulásáért minden csütörtökön 20 órától pénteken 5 óráig az Oltáriszentség előtt. 22 órakor szentmise. Cím: Budapest XII., Galgóczy u. 49. (BKK: a Széll Kálmán térről a 128-as busszal a végállomásig, a Regőczy István térig.)
Az Örökimádás-templom (Budapest IX., Üllői út 75–77.) szent-ségimádási rendje: hétköznap 8 órától 18 óráig, vasárnap 12 órától 18 óráig. Minden csütörtökön a 17 órakor kezdődő imaórán, majd az azt követő szentmisén előre felvett miseszándékokért imádkoznak. Minden hónap első csütörtökén Erdő Péter bíboros celebrálásával papi és szerzetesi hivatásokért, a másodikon a templom karitászcsoportjának szándékára, a harmadikon az imalábadba elhelyezett szándékokért imádkoznak.
A Szent István-bazilika Mária-kápolnájában (Budapest V., Szent István tér 1.) égi kérésre, huszonhat éve minden csütörtökön 20 órától péntek reggel 5 óráig engesztelő imavirrasztást tartunk Magyarországra, a magyarság lelki megújulásáért. 21 órakor mindig más atya mutat be szentmisét a két legszentebb Szív szándékára. Mindenkit szeretettel várunk! Imádkozzunk együtt!
Elsőpénteki missziós konferenciabeszédék a magyar családokhoz a városmajori Jézus Szíve-templomban (Budapest XII., Csaba utca 5.). A 18 órakor kezdődő szentmisék után a kistemplomban beszélgetés az elhangzott homiliáról. Mindenkit szeretettel várunk. Bővebb információ: <https://www.varosmajoriplebania.hu/>
Elváltakért és egyedül maradtakért mutatnak be szentmisét minden hónap első keddjén 17 órakor a budapest-belvárosi Nagyboldogasszony-főplébánia-templomban (Budapest V., Március 15. tér 2.). A szentmise után tematikus beszélgetésre hívják a résztvevőket.

SZENTSÉGIMÁDÁS
Debrecenben, a Szent Anna-székesegyház keresztelőkápolnájában (Debrecen, Szent Anna u. 15.) hétfőtől szombatig, a reggeli szentmisék végétől az esti szentmisék kezdetéig egész napos szentségimádási lehetőség lesz 2024-ben is. „Jöjjetek hozzám mind, akik fáradtak vagytok és terhet hordoztok, és én felüdítelek titeket!” (Mt 11,28). Szeretettel várják a közösségek, imacsoportok, családok, egyének jelentkezését erre a különleges lehetőségre, amelyre időpontot az egyházközség weboldalán <https://szentannaplebania.dnyem.hu/> lehet foglalni, illetve további információ a szentsegimadas.szentanna@gmail.com e-mail-címen kérhető.

LELKIGYAKORLAT
A Szent Gellért Lelkigyakorlatos Házban (Leányfalu, Mórícz Zsigmond út 141.): január 23-án 18 órától 26-án 13 óráig Gál Péter atya lelkigyakorlata: „Életszakaszok belső gyógyulása”. Elérhetőség: 06/26-383-212, 06/30-466-0749
„Ne félj, nem ítélek el!” címmel az abortusz, a vetélés, a lombikbaba elvesztésének fájdalmát hordozóknak lesz lelkigyakorlat Budapestén, 2025. január 30 – február 2. között, Kovács Ferenc állandó diakónus és Kovácsné Treer Mária mentálhigiénés lelkigon-dozó vezetésével. A lelkigyakorlat során évtizedes tapasztalatra és mély elköteleződésre támaszkodva nyújtanak célzott segítséget az élet különféle veszteségeivel szembenézőknek. A részvételnek nem feltétele a vallásgyakorlás. Jelentkezés: nefeljnemitellek@gmail.com vagy 06/20-823-2201 (Treer Mária).

IMAEST
Advent Máriával címmel elmélkedésekkel készülhetünk az ünnepre a budapesti Szent István király-bazilikában (Budapest V., ker., Szent István tér) a decemberi vasárnapokon, a 18 órai szent-misék után. Témák: A Mennybe felvett Szűzanya, mint az Egyház

LOURDES-I ZARÁNDOKLAT REPÜLŐVEL
AZ ELSŐ JELENÉS ÉVFORDULÓJÁN
február 9-12. | 4 nap | 349.900 Ft/fő
ZARÁNDOKLAT RÓMÁBA, CASCIABA ÉS ASSISBE
március 10-16. | 7 nap | 399.900 Ft/fő
MEDJUGORJEI ZARÁNDOKLAT
március 12-16. | 5 nap | 149.900 Ft/fő
FATIMAI ZARÁNDOKLAT
március 12-17. | 6 nap | 414.900 Ft/fő
ZARÁNDOKKÖRÚT DÉL-OLASZORSZÁGBA
(NÁPOLY - AMALFI-PARTVIDÉK - CAPRI)
március 12-17. | 6 nap | 449.900 Ft/fő
ZARÁNDOKLAT DÉL-OLASZORSZÁGBA
(PIO ATYA ÉS SZENT MIKLÓS NYOMÁBAN)
április 3-8. | 6 nap | 419.900 Ft/fő
MÁLTAI ZARÁNDOKKÖRÚT
április 3-7. | 5 nap | 459.900 Ft/fő
HÚSVÉT RÓMÁBAN
április 17-21. | 5 nap | 374.900 Ft/fő
LOURDES-I ZARÁNDOKLAT REPÜLŐVEL
május 1-4. | 4 nap | 334.900 Ft/fő
VIA SACRA ZARÁNDOK UTAZÁSI IRODA
+36 20 500 5050
www.viasacra.hu

reménycsillaga, A Szeplőtelen Fogantatás, „Sion leánya - Jeruszálem leánya”, Mária istenanyasága. Előadó: Kovács Zoltán helyettes plébános (budapest-szentistvánavárosi Szent István király-bazilika). Minden érdeklődőt szeretettel hívnak és várnak!
Legyen minden család szentély! címmel közbenjáró ima-estet tartanak a családokért és a házaspárokért a Szeretettláng Mozgalom szervezésében, a máriaremetei kegytemplomban (Budapest II., Templomkert 1.) december 27-én, pénteken 17–19 óra között. Tanítás, tanúságtételek, dicsőítő szentségimádás, személyes áldó, gyógyító-közbemjáró ima, a családok és a házaspárok megáldása Fábrý Kornél esztergom-budapesti segédpüspök vezetésével. Az esemény alapjául Robert Sarah bíboros számos nyelvre lefordított lelkigyakorlatos könyve szolgál: Házaspárok, ébresszések szerelmeiteket – a házastársakat gyógyító Mária oltalmába helyezkedve! Bővebb információ: <https://szeretettlang.hu/esemenyek/>

KONFERENCIABESZÉD-SOROZAT
Advent vasárnapjain (december 1-22. között) a keresztény reményről szóló konferenciabeszédeket tart Martos Levente Balázs esztergom-budapesti segédpüspök a pesti ferenceseknél, a Belvárosi (pesti) ferences templomban (Budapest V., Ferenciek tere 9.). 18 órakor gyertyagyújtás, vesperás. 18.30-tól szentmise, majd konferenciabeszéd. Témák: A fűgefá reménye, A búzaszem reménye, A zarándok reménye, A pástorok reménye. Bővebb információ: pestiferences.ferences.eu
A karácsonyi felkészülés jegyében adventi beszédeket mond Bagyinszki Ágoston OFM a budapesti Örökimádás-templomban (Budapest IX., Üllői út 77.), december 1-jén, 8-án, 15-én és 22-én, vasárnapi napokon, a 11 órai szentmisén. Mottó: „A lélek ünneplő ruhájában érkezni a lakodalmas bankettre.” A templom az M3-as metró Semmelweis Klinikák állomásánál található. Bővebb információ: www.orkimadas.hu

MEGHÍVÓ
Görögkatolikus Szent Liturgia a libanoni Szent Charbel re-mete tiszteletére és közbenjárását kérve Budapesten, december 22-én, vasárnap 15.30 órától a gazdagréti Szent Angyalok római katolikus templomban (Budapest XI., Gazdagréti út 14.). A szertar-tást bemutatja: Mosolygó Dénes csepeli görögkatolikus parókus. A szentmise végén erekllys áldás és olajkenet lesz, amely viola olaj a Szent Charbel libanoni nyughelye előtt égő olajmécsből származik. Az olajkenet kegyhelyhez kötődő szentelmény. A szentmise előtt litá-nia és közös imádság lesz. A szentmise után személyes közbenjáró imádság kérhető. Minden érdeklődőt szeretettel várunk. Bővebb információ: <https://szentangyalok.hu>

KIÁLLÍTÁS
„Istennek Kintess Tárháza” címmel kiállítás tekinthető meg az esztergomi Bibliotheca ferences vonatkozású ritkaságaiból Eszter-gomban, az Esztergom Főszékesegyházi Könyvtárban (Esztergom, Pázmány Péter u. 2.). A kiállítást rendezte: Dobó Judit, Németh Boglárka, Ócsai Eszter.

HANGVERSENY
Orgonahangverseny lesz december 30-án 18 órakor a Szent Anna-templomban (Budapest, I. Batthyány tér 7.) Előadó Lob-mayer Ilona, a sänderborgi Christianskirke organistája (Dánia). Karácsonyi orgonamuzsika Dietrich Buxtehude, Johann Sebastian Bach, Louis-Claude Daquin, Liszt Ferenc, Carl Nielsen, valamint újabkori magyar és dán zeneszerzők műveiből. A belépés díjtan. Adományokat köszönettel fogadunk hozzájárulásként az orgona karbantartási költségeihez.

Budai Műgyűjtő Tőkeerős Bereczky család
saját gyűjteményének bővítése céljából, és több évtizedes privát külföldi műgyűjtő körének vásárol készpénzért: főnemesi, nagypolgári mű-tárgy-gyűjteményeket, hagyatékokat, egyedi, régi pénzkülönlegességeket, ékszereket, külföldi és magyar művészek kiemelkedő festményeit, szobrait, bútorkat, órákat, perzsa szőnyegeket, Zsolnay kerámiákat, régi fegyvereket, kardokat.
BERECZKY AZ IGAZI ÉRTÉKMÉRŐ!
DINASZTIÁKON ÁT TARTÓ SZAKÉRTELEM ÉS TUDÁS!
T.: 06/30-831-9905
e-mail: bereczky.b@gmail.com
www.bereczkyantik.hu

A hirdetések tartalmáért és annak valódiságáért a hirdető vállal felelősséget.

Tisztelt Olvasóink!
Az egyházi közleményeket és híreket szerkesztve közöljük. Megértésüket köszönjük.
A szerkesztőség

A BUDAPEST-KELENFÖLDI SZENT GELLÉRT PLÉBÁNIA EGYHÁZI FENNTARTÁSÚ URNATEMETŐJÉBEN URNAFÜLKÉK MEGVÁLTÁSÁT, valamint ZÁRTSZÓRÁSOS TEMETÉS LEHETŐSÉGÉT KÍNÁLJA.
Temetőnk minden nap 8 – 18 óráig látogatható.

Urnairoda nyitvatartása:
Hétfőtől péntekig: 9.30-tól 16.30-ig
Telefon: 1/203–8912; E-mail: urnairoda@szgp.hu
Plébániai iroda nyitvatartása:
Hétfőtől péntekig: 9.30-tól 16.30-ig
Telefon: 1/203–8915; E-mail: iroda@szgp.hu
Templomunk miserendje:
Vasárnap: 9.00, 11.00 és 18.00
Hétköznap: 7.00 és 17.00 Szombaton 7.00 és 18.00
Cím: 1115 Budapest, Bartók Béla út 149.; Honlap: <https://szgp.hu>

ÁLDOTT KARÁCSONY KÍVÁUNK!
MISSZIÓ TOURS UTAZÁSI IRODA
ZARÁNDOKLAT MEDJUGORJÉBA (máskor is)
'25.03.12-16. (5/4), R. díj: 139 900 Ft/főtől
Lelkivezető: Bodorkós Imre atya
ZARÁNDOKLATOK FATIMÁBA (máskor is)
'25.03.25-29. (5/4), R. díj: 314 900 Ft/főtől
Lelkivezető: Cséry Gergő atya
ZARÁNDOKLAT OLASZ SZENTEK NYOMÁBAN
'25.03.31-04.06. (7/6) nap, R. díj: 299 900 Ft/főtől
Lelkivezető: Burbela Gergely atya
ZARÁNDOKLAT LOURDES-BA (máskor is)
'25.04.27-30. (4/3), R. díj: 339 900 Ft/főtől
Lelkivezető: Bőjte Csaba ferences szerzetes
SZENTÉVI ZARÁNDOKLATOK RÓMÁBA (máskor is)
I., '25.05.13-17. (5/4), R. díj: 289 900 Ft/főtől
Lelkivezetők: Papp László és Bökö Páter atyák
II., '25.06.16-20. (5/4), R. díj: 299 900 Ft/főtől
Lelkivezetők: Bőjte Csaba ferences és Csóka János pálos szerzetes
FATIMA, PORTUGÁL KÖRÜT ÉS SANTIAGO DE COMPOSTELA
'25.07.01-08. (8/7), R. díj: 499 900 Ft/főtől
Lelkivezető: Burbela Gergely atya

REMÉNYTELI ÚJ ESZTENDŐ!
MISSZIÓS ZARÁNDOKVONATOK 2025
Kedvezményes előfoglalás meghosszabbítva
2024. december 24-ig
BOLDOGASSZONY ZARÁNDOKVONAT
Csíksomlyó '25.06.05-08. (4/3)
Lelkivezető: Burbela Gergely atya
Karnagy: Pálmái Árpád egyházenész
R. díj: 119.900 Ft/főtől
FEKETE MADONNA ZARÁNDOKVONAT
Czestochowa-Krakko '25.06.23-26. (4/3)
Lelkivezetők: Palánki Ferenc püspök, Tamás József ny. s.püspök, Bátor Botond OSPPE, pálos szerzetes
Karnagy: Pálmái Árpád egyházenész
R. díj: 109.900 Ft/főtől
NAGYBOLDOGASSZONY ZARÁNDOKVONAT
Bodajk '25.08.15.
Lelkivezető: Bőjte Csaba ferences szerzetes
R. díj: ifj.: 3000 Ft/fő, felnőtt: 7000 Ft/fő
Részletes programokat és további '25-ös zárandoklatainkat megtalálja: www.missziotours.hu
Szeretettel várjuk jelentkezésüket!
Tel.: +36 20 565 3258, +36 20 336 0016
E-mail: missziotours@missziotours.hu
Engedélyszám: U-000829

Ünnepi üzenetküldő
Köszöntse szeretteit az Új Ember hasábjain!
Üzenjen névnap, születésnap, házassági évforduló alkalmából, küldje meg gratulációját gyermek születéséhez, sikeres vizsgához vagy más örömteli pillanathoz!
Rövid üzenetében küldje el az ünnepelt nevét és a települését, ahol él, az aprohirdetes@ujember.hu címre.
Levelében, kérjük, adja meg a pontos nevet és címet, melyre kiállíthatjuk számlánkat.
Egy üzenet díja 3000 Ft, amit átutalással vagy csekken tud befizetni, a befizetés beérkezése után sorait legközelebbi lapszámunkban megjelentetjük.
Ünnepeljen velünk – várjuk jelentkezését!

Nyomás: Virtuoz Kiadó és Nyomdaipari Kft. • Ügyvezető: Tolonics Gergely
ISSN 0133–1205
KÉZIRATOKAT NEM ÖRZÜNK MEG ÉS NEM KÜLDÜNK VISSZA.
LAPZÁRTA: 2024. december 16.

Kiadja a Magyar Kurír
Terjeszti a Magyar Posta Rt.
Hírlap Üzletág, előfizethető a kiadónál, a postán.

Főszerkesztő és felelős kiadó: Kuzmányi István
Lapszerkesztő: Baranyai Béla • Lapszerkesztő-helyettes: Körössi László
Szerkesztőség: Agónás Szonja, Bodnár Dániel, Fábián Attila, Gátas Judit, Horogszegi-Lenhardt Erika, Hollósi Judit, Lambert Attila, Merényi Zita, Mészáros Ákos, Nádudvari Dorottya, Pallós Tamás, Szalontai Anikó, Székács István, Thullner Zsuzsanna, Trautwein Éva, Várossy Erzsébet
Olvasószerkesztő: Kodítek Bernadett
Korrekktor: Szántó István • Tördelés: Kuzma Angéla
Szerkesztőség és kiadóhivatal: 1068 Budapest, Városligeti fasor 42.
Postacím: 1406 Budapest, Pf.: 100 • Tel.: +36/1-317-3933
www.ujember.hu • e-mail: mk@katolikus.hu

Előfizetés, terjesztés: +36/1-235-0484; +36/1-633-3132; terjesztas@ujember.hu
Előfizetés megrendeléséhez kérjük, vegye fel a kapcsolatot kollégáinkkal a fenti elérhetőségek valamelyikén.
Egyéni példányos előfizetés belföldről negyedévre: 5785 Ft, fél évre: 11 570 Ft, egy évre: 23 140 Ft.
Magyar Kurír 10700732-68366180-51100005 (CIB Bank).
Könyvesbolt: 06/1-266-0845; konyvesbolt@ujember.hu
Médiaajánlat kérhető: 06/1-317-3933; hirdetes@ujember.hu
Közlemények, gyászjelentések, apóhírdetések feladása:
+36/1-317-3933; aprohirdetes@ujember.hu; <http://ujember.hu/aprohirdetes-feladasa/>

A lélekhez ragaszkodó

Egy Chagall-kiállítás margójára

Őszintén szólva nem tudom, miért szeretik annyira és annyian, magamat is beleértve, Marc Chagall fantasztikummal, szimbólumokkal, mítoszokkal, népmesei elemekkel, nehéz sorsokkal átszőtt, olykor „irritálóan” naiv és gyermeki, máskor túlterhelt, sokszereplős festői világát. Azt az álom- és fantáziabirodalmat, szubjektív valóságot, amelyet leginkább erős kontúrokkal, nagyvonalúan felvitt mélykék, zöld, sárga, élénkpiros színpoltokkal jelenített meg. Életművének tán egyetlen megfogható, megfogalmazható ismérve a teljesen egyedi látásmód, az összetéveszthetetlen stílus és színvilág, amely tényleg csak a legjelentősebb festőgeniuszok sajátja. Az őt illető „költői kérdéseinkre” megtalálhatjuk a személyes válaszokat, jelenleg ugyanis a bécsi Albertina Múzeumban látható egy átfogó Chagall-kiállítás, amely a Franciaországban letelepedett orosz művész mintegy kilencven alkotását vonultatja fel. A rácsodálkozást kiváltó tárlat anyaga az 1909-ben készült kis méretű önarcképpel kezdődik, és a világpolgárrá lett, de a gyökereihez mindig hűen ragaszkodó mester számos fontos, emblematikus művét tartalmazza. Ilyen például az Oroszország, A sárga szoba, az Iszik a katona, a Golgota, A szerelmesek, a Rabbi fekete-fehérben (Az imádkozó), Az ünnepnap, a Kettős portré egy pohár borral, a Születésnap, A (papír) sárkány, A síratófal, a Házasság kakason, A két cirkusz és A nagy cirkusz, a Dávid király, az Alvó nő virágokkal... E gazdag tárház pedig A táncon túl az olyan nagy méretű tablókig ível, mint a Jób, A tékozló fiú, a Don Quijote (magángyűjteményből kölcsönözve) vagy az egész falat betöltő Commedia dell'arte.

Marc Chagall (1887–1985) egyszerű ortodox haszid zsidó családba született Vitebszkben. E fehéroroszországi, Dvina-parti kisvárosban nőtt fel, és az ott szerzett szép, szeretetteljes és nyomasztó élményei egész életében hatással voltak rá. Előbb Péterváron, majd Párizsban tanult, jóllehet a tanulás az ő esetében inkább megfigyelést és kapcsolatteremtést jelentett, hiszen valójában már kezdetől a maga útját járta. Hatott rá a szecesszió, a kubizmus, a fauvizmus, a szürrealizmus, kibontotta az expresszionizmust. Megérintették a 20. század elejének mindenféle irányzatai, de csak annyira, hogy kipróbálja magát bennük, és e tapasztalatok birtokában kristályosítsa ki egyéni vizuális nyelvét. Ahogy 1922-ig vitt poétikus önéletrajzában megjegyzi: „A világ legjobb akadémiaján sem kaphattam volna meg, amit a párizsi kiállításokon, múzeumokban, műkereskedések kirakataiban a szememmel felfaltam.” Arrébb ezt olvassuk: „Hátha igazán örület a művészetem? Lángoló higany ömlik a vásznaimról, kéken ég a lel-

kem. Mindegy. Le a naturalizmussal, impresszionizmussal, kubista realizmussal! Engem

mának sem rossz. Lehet, hogy amikor szüleimnek ezeket az ártatlan kalandjait olvassák,

ki a házból. Még zsinagógába se jár. Otthon imádkozik az ablak felé fordulva. Csendesen mo-

mennyé lett álmát! „Egyszer csak megnyílik a plafon, szárnyas alak ereszkedik le nagy

helnél a vászonba azt, ami az én imádságom, az én fájdalom: a megváltás, az újjászületés imádságát?” Később (művészi) öntörvényűségének „okait” ecseteli: „Az igazság az, hogy nem tudom elviselni, ha tanítanak. Helyesebben: engem nem lehet tanítani. Az se véletlen, hogy már a községi iskolában is a legrosszabbak között voltam. Semmit a világon nem tudok megérteni másképp, mint ösztönösen. Iskolai, elméleti oktatás nem fog rajtam.” Ugyanezt a gondolatot fűzi tovább „spirituális” önreflexiójában: „De állandóan az az érzésem, hogyha még sokáig ott maradok Vitebszkben, bemohosodom, begyöpösödöm. Bolyongok az utcán, keresek valamit, imádkozom. Isten, aki a felhők mögött rejtőzöl, vagy itt a suszter háza mögött, tedd, hogy a lelkembe lássak! Fedd fel ezt az én fájó, dadogó, kisfiús lelkemet, mutasd meg, melyik az utam. Nem akarok olyan lenni, mint mindenki más. Egy új világot akarok meglátni. Válaszul a város mintha szakadozni kezdene a szemem előtt. Mint ahogy a hegedű húrja elszakad. Az emberek felemelkednek rendes helyükről, és a levegőben járkálnak. Ismerőseimet a háztetőkön látom, ahogy ott hevernek. A színek mind elváltoznak, borrá lesznek. Vásznaimról mintha bor fakadna.”

Képei mélyebb megértéséhez maga adja meg a „természetfeletti” érintő magyarázatot: „Én azt hiszem, hogy a művészet a léleknek bizonyos állapot. A lélek pedig szent – minden két lábon járó teremtmény lelke, a földnek minden részén. És csak a becsületes

csak elszororit és gátol. (...) Hová jutottunk? Milyen kor ez, amely a technikus művészetnek zengi a hozsannákat, a formalizmust isteníti! Áldottak legyünk mi, bolondok. (...) Ne mondják, hogy fantomokat ker-

soken örömmel és megkönnyebbüléssel mondják majd: no lám, itt van a talányos Chagall-képek megfejtése! (...) Nem tréfálok: Ha igaz is, hogy a művészetemnek a szüleim életében nem jutott

rogja a szavakat, sárga arcszíne az ablakpárkányra ereszkedik, onnan az utcára, majd ráfekszik a templom kupolájára. Ahogy ott áll, olyan, mint egy átlátszó tetejű faház. Pár vonással le tudtam volna rajzolni.”

zajjal, felhők gomolygásával telik meg a szoba. Hallom a szárnyasuhogást. Angyal, gondolom. De szememet nem tudom kinyitni, nagyon is világos van, erős a fény. Átkutat minden zugot, aztán fel-

getek. Ellenkezőleg. Én realista vagyok. Szeretem a földet.” Biográfiaja is olyan, mint a képei: álmokkal teli realizmus, amelyben a karakterek, az örömteli események (anyaság, születés, szerelem, „elragadtatás”) és a tragikus történetek (halál, pogromok, tűzvész, háború) transzformáltak, festői fantáziáján átszűrve jelennek meg. „Kiderült, hogy nagypapa a szép idő kedvéért felmászott a háztetőre, ott ült a kéményen, és élvezettel eszegette a sárgarépat. Képté-

szerep, az ő életük és dolgaik annál erősebben hatottak az én művészetemre.” Alljon itt egy jellegzetes példa a chagalli „zsánerezésre”: „Az ablak mögött fekete éjszaka. Csak a pápa alszik, és a papházon túl nincs más, mint a pusztaság meg a szellemek. De Noé bácsi hegedül. Ő, aki egész nap a teheneket hajtotta az istállóba, vagy összekötözte a lábukat és úgy vonszolta őket, most hegedül. A rabbi énekét játssza. (...) Juda bácsi mindig a kemencén hever. Alig mozdul

Egy ugyancsak „leképeződött” impressziója a következő: „A botok, háztetők, gerendák meg a kerítések és ami mögöttük volt – szinte megbabonáztak. Hogy mi volt mögöttük, azt láthatják egyik képeken, A város felett a címe. De el is mondhatom. Árnyékszék, házikók, ablakok, kocsikapuk, tyúk. Egy bezárt gyár, templom. Meg egy kis domb (régieket, ahová már nem temetnek senkit).” Nézzük Chagall egyik – olvasókkal megosztott – fest-

emelkedik és eltűnik a résen át, ahol bejött, magával viszi a sok fényt, kékséget. Most megint sötét a szoba. Felébred. A Jelenés című képeken ezt az álmot idézem fel.” A hivatásával kapcsolatos vallomását, illetve „dilemmáját” is megosztja az Életemben: „Fontos csak a művészet, a festészet. És hogy az én művészetem más legyen, mint mindenki másé. De milyen? Ad-e majd elég erőt az Isten, vagy nem tudom, minek nevezzem, hogy bele tudjam le-

szív találhatja meg és csak szabadon – a maga logikáját, a maga tudását. Az a lélek, amelyik a maga útján emelkedett odáig, ahol az emberek irodalmiságot, ésszerűtlenséget látnak – a legtisztább valamennyi közül.” „En ragaszkodom a lelkemhez.” Chagall ezt rendre megerősítette szóban, tettben és a képei által is.

(A bécsi Albertina Chagall-kiállítása 2025. február 9-éig tekinthető meg.)

Szöveg és fotó: Pallós Tamás

Kondé Lajos

Ahol az Ige megtestesült

A hitvallás Krisztus életéből csak a megtestesülés (fogantatás és születés) és a húsvét (szenvedés, keresztfeszítés, halál, temetés, pokolraszállás, föltámadás, mennybemene- tel) misztériumait nevezi meg. Semmit sem mond kifejezet- ten Jézus rejtett és nyilvános életének misztériumairól; de a hitvallás Jézus megtestesülé- sét és húsvétját érintő cikkei megvilágítják Krisztus egész földi életét. Mindazt, »amit Jézus tett és tanított kezdettől egészen mennybevétele napjá- ig« (ApCsel 1,1–2), a születés és a húsvét misztériumainak fényében kell szemlélnünk” – olvassuk *A Katolikus Egyház katekizmusának* 512. pontjában.

A mi szívünk is Betlehem- ben van ezekben a napokban, hiszen az ünnep légkörében élünk már napok óta. A fo- gantatás és a születés miszté- riumáról szeretnénk közösen elmélkedni, úgy, hogy bár fizi- kailag messze vagyunk az adott helyszíntől, de lélekben ott va- gyunk, s belehelyezve magun- kat az eseményekbe átéljük azokat. Erre biztat Szent Ignác, amikor az imádságról tanít ben- nünket. „Szemlélődöm, ami azt jelenti, hogy figyelmesen né- zem a világban élő és cselekvő Krisztust, és hogy megérintsen, szemlélem saját létemet annak fényében, amit az Úr Jézus él.” Így mélyítjük és gazdagítjuk magunkban karácsony ünne- pének élményét.

Mindannyiunk életében vannak olyan kiemelt esemé- nyek, amelyek egy illathoz, mozdulathoz vagy egy dal- lamhoz kötődnek. Ezek me- gerősítik bennünk az ünnep hangulatát. Számomra ilyen élmény, amikor szeminaris- ta korunkban az éjféli mise előtt elénekelték a *Karácsonyi martirológiumot*. Az énekesek az éjféli mise előtt a szentély bejáratánál a karácsonyt meg- hirdető énekkel kezdték meg az ünnepet:

Dávidnak királlyá fölkenése után 1032 évvel, / a Dániel jóvendölése szerinti 64. évhétben, / a 194. olimpiai szakasz idején, / 752 évvel Róma város alapítása után; // Octavianus Augustus császár uralkodásának 42. évében, / amikor a béke a földön helyreállt, / az üdőtörténet hatodik korszaká- ban; // ekkor Jézus Krisztus, örökkévaló Isten, / az örök Atya Fia, / elhatározza, hogy kegyelemhozó eljövetele által megszentelte a világot; fogantaték Szentlélektől, / és fogantatása után kilenc hónappal születék Szűz Máriától a júdeai Betlehemben, és emberré lőn. //

Hírnökként tudtul adták mindenkinek: karácsony a mi Urunk, Jézus Krisztus test szerinti születésének ünne- pe. Isten hűséges ígéretéhez, Emmanuel, velünk az Isten! Krisztus életének misztériuma elkezdődött. Evangéliumának második fejezetében Lukács alaposan és szemléletesen írja le az eseményeket (ld. Lk 2,1–22).

Názáret. Elszigetelt fekvé- se miatt nem jutott szerephez sem a politikai, sem a vallá- si életben. Az *Ószövetségben* nem említik, (Josephus Flavi- us zsidó történetíró is csak a szomszédos településekről szól). Jelentéktelen, lenézett város. A „Jöhet valami jó Názáretből?” evangéliumi mondat kifejezi, amit Jézus korában is gondoltak róla. Máig megőrizte azt a jellegét, bár itt történt a világ legmeg- határozóbb eseménye. Az egyszerű, tipikus házak közül kitérnek a hatalmas bazilika. Ez szinte mellbe vágja az embert, úgy, mint annak tudata, ami ott történt. Megtestesült az Isten Fia, elindult emberi élete.

A Születés bazilikája Betlehemben

Az Angyali üdvözlés-bazilika Názáretben

Egy igen, ami sorsdöntő Má- ria és minden ember számára. Igen, „legyen nekem a te igé- szerint”. Egy fiatal lány az Isten terve iránti nyitottságával megváltoztatta a történelmet. Minket is megérint, és meghív, hogy igent mondjunk Isten- nek. Minden nemzedék hoz- zájárulhat Isten országának építéséhez!

„Fölment tehát József is Galileából, Názáret városá- ból Júdeaába, Dávid városába, amelyet Betlehemnek hívnak, mert Dávid házából és nem- zetségéből való volt” (Lk 2,4). Dávid városa Betlehem. Mike- ás próféta jóvendölése szerint: „Te, Betlehem-Efrata, bár a leg- kisebb vagy Júdea nemzetségei

között, mégis belőled születik majd nekem, aki uralkodni fog Izrael felett” (Mt 2,6).

Betlehem mintegy nyolc kilométerre fekszik Jeruzsá- lemtől, a sivatag szélén. Ilo- na császárnő, Nagy Konstan- tin édesanyja építtette itt az első bazilikát, a barlang fölé. A templom túlélte Izrael vi- haros történelmét. Betlehem a Kenyér háza, úgy vágynak az emberek a békére, mint egy fa- lat kenyérre. Háború és szen- vedés sújtja azt a Földet, ahol a Béke Fejedelme született. A háború vesztes logikája még mindig visszautasítja a Béke Fejedelmét.

Szívbe markoló Kalkuttai Teréz anya fohásza:

Mert tudom, ahol béke honol, a fegyverek fölöslegessé válnak.

Ahol béke uralkodik, az emberek képesek egymást sze- retni úgy, ahogy te szereted őket.

Adj békét, Uram, s tedd fölöslegessé a fegyvereket e csodálatos világban.

A születés örömhírét nem akárki hirdeti, hanem az an- gyal, Isten hírnöke. Megerősíti és bizonyossá teszi, hogy ez az újszülött azonos azzal a Jézus- sal, aki az emberiséget meg- váltja. Aki megszabadít a bűn rabságából. Ő az, aki kibékíti

Az angyali üdvözlés barlangja

az embert Istennel. Az esemény első tanúi egyszerű pásztorok voltak. Ebben a szegénységben ragyog föl az Ég dicsősége. Az angyalok elküldik a pásztoro- kat. Menjetek! Keressétek meg, találjatok rá és nézzétek! Lássátok meg az Istent!

Ő, aki végtelen, értünk végessé lett. Isten végtelen gyöngédsége jelenik meg ebben a gyermekben. Általa szenteli meg a világot. Mi is tekintsünk a gyermekre, aki irgalom, szeretet! Közel jön hozzánk, együttérző velünk,

és a kezünkbe adja önmagát. Kifejező mozzanat, amikor a betlehemi Születés templomá- ban a pátriárka a kezébe veszi a gyermeket és a jászolba helyezi. A nagy és a kicsi, a kicsi és a nagy találkozása. Kifejező és megérintő! Ez történik templo- mainkban is, ez történik család- jainkban és bennünk is. Isten kiszolgáltatja magát. Békét akar hozni, egyesíteni azokat, akik fölismerték benne az Isten Fiát.

Fotó: Merényi Zita, Fábrián Attila

Segítsen, hogy minél több gyermeknek legyen boldog karácsonya!

1356

ADOMÁNYVONAL
Hívjon, hogy segíthessünk!